

142. Perjantaina 7 päivänä joulukuuta 1990

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi korkotulon lähde-
verosta 5042

Hallituksen esitys n:o 123
Valtiovarainvaliokunnan mietinnöt
n:ot 66 a ja 66
Suuren valiokunnan mietintö n:o 221

2) Ehdotus laiksi polttoaineverosta
annetun lain muuttamisesta 5044

Hallituksen esitys n:o 132
Toivomusaloite n:o 58
Valtiovarainvaliokunnan mietinnöt
n:ot 62 a ja 62
Suuren valiokunnan mietintö n:o 198

3) Ehdotukset asuntolainajärjestel-
mien uudistamista koskeviksi laeiksi .. 5047

Hallituksen esitys n:o 263
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 14
Suuren valiokunnan mietintö n:o 225

Toinen käsittely:

4) Ehdotus laiksi tulo- ja varallisuus-
verolain muuttamisesta 5059

Hallituksen esitys n:o 247
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
80
Suuren valiokunnan mietintö n:o 259

Siv.

5) Ehdotukset laiksi peltoalan perus-
teella suoritettavasta vientikustannus-
maksusta 5059

Siv.

Hallituksen esitys n:o 200
Lakialoite n:o 114
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
75
Suuren valiokunnan mietintö n:o 239

6) Ehdotus asunto-olojen kehittä-
misrahaston lainanottovaltuuksista
vuonna 1991 5062

Hallituksen esitys n:o 120
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
77
Suuren valiokunnan mietintö n:o 258

7) Ehdotukset laiksi arvo-osuusjär-
jestelmästä ja eräiksi siihen liittyviksi
laeiksi „

Hallituksen esitys n:o 104
Pankkivaliokunnan mietintö n:o 11
Suuren valiokunnan mietintö n:o 240

8) Ehdotus laiksi raittiustyölain
3 §:n 2 momentin kumoamisesta 5063

Hallituksen esitys n:o 258
Talousvaliokunnan mietintö n:o 13
Suuren valiokunnan mietintö n:o 251

9) Ehdotukset laeiksi alkoholilain
sekä keskioluesta annetun lain 12 §:n
muuttamisesta 5064

Hallituksen esitys n:o 289
Talousvaliokunnan mietintö n:o 14
Suuren valiokunnan mietintö n:o 252

10) Ehdotukset laiksi kuntien va-
paaehtoisen yhdistymisen kannustami-
sesta vuosina 1992—1993 ja laiksi kun-

Siv.

Siv.

tien yhdistymisavustuksista annetun
lain 10 §:n muuttamisesta 5064

Hallituksen esitys n:o 222

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö
n:o 34

Suuren valiokunnan mietintö n:o 242

11) Ehdotus laiksi kuntien yleisestä
valtionosuudesta ja yleisistä rahoitus-
avustuksista annetun lain 5 §:n muut-
tamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 182

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö
n:o 33

Suuren valiokunnan mietintö n:o 248

12) Ehdotukset laeiksi ruotsinkieli-
sen korkeakouluopetuksen yhteensovit-
tamisesta sekä Åbo Akademi -nimises-
tä yliopistosta annetun lain ja Svenska
handelshögskolan -nimisestä korkea-
koulusta annetun lain muuttamisesta . 5066

Hallituksen esitys n:o 85

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 19

Suuren valiokunnan mietintö n:o 241

13) Ehdotukset laeiksi merimieselä-
kelain sekä eräiden siihen liittyvien
lakien muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 255

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 46

Suuren valiokunnan mietintö n:o 243

14) Ehdotus laiksi valtion eläkelain
muuttamisesta annetun lain voimaan-
tulosäännöksen muuttamisesta 5067

Hallituksen esitys n:o 248

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 47

Suuren valiokunnan mietintö n:o 244

15) Ehdotus laiksi työntekijäin elä-
kelain soveltamisesta Suomen Pankin
setelipainon henkilökunnan työsuhtei-
siin ”

Hallituksen esitys n:o 257

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 52

Suuren valiokunnan mietintö n:o 256

16) Ehdotus laiksi työterveyslaitok-
sen toiminnasta ja rahoituksesta anne-
tun lain 3 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 206

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 48

Suuren valiokunnan mietintö n:o 245

17) Ehdotukset laeiksi kuntoutusta
koskevan lainsäädännön uudistamiseksi 5075

Hallituksen esitys n:o 259

Lakialoitteet n:ot 29 ja 68/1987 vp.

Toivomusaloitteet n:ot 917, 929 ja
1024/1987 vp., 739 ja 740/1988 vp.,
578/1989 vp. sekä 673 ja 765

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 49

Suuren valiokunnan mietintö n:o 253

18) Ehdotus laiksi työneuvostosta ja
työsuojelun poikkeusluvista annetun
lain 10 c §:n muuttamisesta 5086

Hallituksen esitys n:o 292

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 50

Suuren valiokunnan mietintö n:o 254

19) Ehdotus laiksi opintovapaalain 5
ja 10 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 293

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 51

Suuren valiokunnan mietintö n:o 255

20) Ehdotus laiksi merimieslain
muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 294

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 53

Suuren valiokunnan mietintö n:o 257

21) Ehdotus laiksi luvanvaraisesta
tavaraliikenteestä tiellä ”

Hallituksen esitys n:o 26

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 6

Suuren valiokunnan mietintö n:o 246

22) Ehdotukset laiksi luvanvaraises-
ta henkilöliikenteestä tiellä ja laiksi
elinkeinon harjoittamisen oikeudesta
annetun lain 22 §:n kumoamisesta 5087

Hallituksen esitys n:o 175

Lakialoite n:o 98

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 7

Suuren valiokunnan mietintö n:o 247

Ainoa käsittely:

23) Ehdotus Euroopan ydinfysiikan
tutkimusjärjestön perustamista koske-
van yleissopimuksen ja siihen liittyvän
rahoitusta koskevan pöytäkirjan eräi-
den määräysten hyväksymisestä ”

	Siv.		Siv.
Hallituksen esitys n:o 215		valtion liikelaitoksista annetun lain	
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 15		mukaisten liikelaitosten lainanottoval-	
		tuuksista vuonna 1991 (HE n:o 119) .	5096
Ensimmäinen käsittely:			
24) Ehdotukset laiksi vuodelta 1991		31) Valtiovarainvaliokunnan mietin-	
toimitettavassa valtionverotuksessa so-		tö n:o 82 hallituksen esityksen johdosta	
vellettavista veroasteikoista ja veropro-		laiksi leimaverolain muuttamisesta (HE	
senteista	5087	n:o 244)	„
Hallituksen esitys n:o 121		32) Valtiovarainvaliokunnan mietin-	
Lakialoitteet n:ot 43, 69, 120 ja 123		tö n:o 83 hallituksen esityksen johdosta	
Toivomusaloite n:o 131		laiksi indeksiehdon käytöstä vuosia	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o		1990 ja 1991 koskevista työ, virka- ja	
78		toimiehtosopimuksissa annetun lain	
		muuttamisesta (HE n:o 280)	„
25) Ehdotukset laiksi tulo- ja varal-		33) Valtiovarainvaliokunnan mietin-	
isuusverolain muuttamisesta	„	tö n:o 84 hallituksen esityksen johdosta	
Hallituksen esitys n:o 122		laiksi tullitariffin liitteenä olevien tulli-	
Lakialoitteet n:ot 31, 32, 35, 47, 53, 58,		tariffin ja teollisuustulliluettelon muut-	
66, 73, 87 ja 128		tamisesta (HE n:o 283)	„
Toivomusaloitteet n:ot 54, 55, 75, 80,		34) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o	
83—85, 99, 103, 105, 109, 111, 122 ja		54 hallituksen esityksestä laiksi työttö-	
125		myysturvalain muuttamisesta (HE n:o	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o		256)	„
79		35) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o	
26) Ehdotukset laiksi yksityisen		56 hallituksen esityksestä laeiksi kansan-	
työnantajan kansaneläkemaksun poik-		eläkelain sekä lapsen hoitotuesta anne-	
keuksellisesta alentamisesta vuonna		tun lain 4 §:n muuttamisesta (HE n:o	
1991	5088	288).....	„
Hallituksen esitys n:o 313			
Lakialoite n:o 93			
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 55			
Esitellään:			
27) Hallituksen esitys n:o 310 laiksi			
asettomasta palveluksesta ja siviilipal-			
veluksesta annetun lain väliaikaisesta			
muuttamisesta	„		
28) Hallituksen esitys n:o 314 laiksi			
vuosilomalain muuttamisesta	„		
29) Ed. Vistbackan ym. lakialoite			
n:o 131 laiksi ulkomaalaislain 8 ja			
35 §:n muuttamisesta	„		
Pöydällepanoa varten esi-			
tellään:			
30) Valtiovarainvaliokunnan mietin-			
tö n:o 81 hallituksen esityksen johdosta			

Korkia-Aho ja Rinne, virkatehtävien vuoksi ed. Särkijärvi ja yksityisasioiden takia ed. Koistinen sekä kuluvan kuun 10 päivään yksityisasioiden takia ed. Alho.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi korkotulon lähdeverosta

Jatkettu kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 123

Valtiovarainvaliokunnan mietinnöt n:ot 66 a ja 66

Suuren valiokunnan mietintö n:o 221

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66 a. Valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 4 momentin mukaan eduskunta voi nyt hyväksyä tai hylätä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä ehdotetun lakiehdotuksen.

Viime tiistaina pidetyssä ensimmäisessä täysistunnossa tehty perustelulausumaehdotukset otetaan nyt huomioon.

Keskustelu:

Ed. Kettunen: Arvoisa puhemies! Viime tiistaina pidetyssä täysistunnossa tämä lakiesitys ei saanut taakseen tarvittavaa enemmistöä tullakseen voimaan pysyvänä lakina. Näin ollen laki korkotulon lähdeverosta palasi takaisin valtiovarainvaliokuntaan, jossa hallitusryhmien toimesta laki muutettiin yksivuotiseksi, ja se on nyt uudelleen käsiteltävänä.

Arvoisa puhemies! Laki sisällöltään ei ole valtiovarainvaliokunnan käsittelyssä muuttunut miksiäkään. Se on aivan yhtä huono kuin alkuperäisenäkin käsittelyssä ollut lakiesitys. Kun viime tiistaina SMP oli sitä mieltä, että laki tulisi hylätä, olemme edelleenkin sitä mieltä eikä mielipiteemme ole siitä muuttunut, joten, arvoisa puhemies, vanhoilla perusteilla ehdotan, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kettusen tekemää hylkäysehdotusta.

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Pidän erittäin valitettavana sitä, että lähdeverolaista ei tullut pysyvää verolakia. Tämä merkitsee sitä, että markkinoilla helposti syntyy pelkoa siitä, mikä on jatko tämän suhteen. Tässä suhteessa täytyy todeta, että ei ole muuta vaihtoehtoa kuin jatkaa lähdeverolakia.

Pelkään erityisesti sitä, että pankit pyrkivät hyödyntämään syntynyttä tilannetta siten, että sanovat, että vanhat, täysin verovapaat talletukset ovat ainoa luotettava vaihtoehto, ja tällä tavalla pyrkivät ohjaamaan rahat sellaisille tileille, jotka tallettajalle eivät ole edullisia, mutta ovat pankille. Tällä tavalla voidaan sanoa, että markkinoille on aiheutettu tiettyä vääristymää ja epäterveitä ilmiöitä.

Kun tämän esityksen tarkoituksena oli, että säästämistä pyritäisiin tehostamaan, mitä keskustapuolue ja oppositio ovat myös pyrkineet ajamaan, niin nyt toimenpide, mihin oppositio syylistyi, heikentää juuri säästämistavoitteen toteutumista. Toivonkin itse sitä, että mahdollisimman pian saataisiin jatkoa yksivuotiselle verolaille, ja toivon, että hallitus mahdollisimman pian antaisi uuden esityksen, jotta kaikki tietäisivät, että tämä järjestelmä tulee jatkumaan toivottavasti vielä ensi talvena.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä olevan lain hylkääminenhän merkitsisi sitä, että viime tiistaina kolmannessa käsittelyssä hyväksytty talletusten veronhuojennuslaki jää kuitenkin voimaan eli näistä kahdesta laista, jotka tähän pakettiin liittyen ovat olleet käsittelyssä, tämä hylky koskee nyt vain lähdeveroa eli talletusten veronhuojennuslaki jää todella opposition toimintamallissa edelleen voimaan.

Mitä tulee siihen, että lähdeverolaki tulee nyt säädettyä yksivuotiseksi, käytännössähän se merkitsee sitä, että varmasti vuoden päästä tai ensi vuoden kuluessa asiassa tehtävät jatkoratkaisut tehdään siltä pohjalta, että ne talletukset, jotka on tehty lähdeverotileille, ilman muuta saavat jatkaa noilla tileillä niillä ehdoin, joilla talletukset on sinne sijoitettu. Tämä kai on ilman muuta selvä. Tässä mielessä pelkoja sen suhteen, että tallettajille jotakin vaikeuksia koituu, on turha luoda.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Ainoa ongelma tämän asian yksivuotiseksi tu-

lemisessä on se, että kun tämä laki seuraavan kerran tulee eduskuntaan, samanlaisia veroetuuksia yritetään antaa myös osinkotuloista ja vuokratuloista. Se on vaara, joka sisältyy tämän tyyppisen lakiesityksen tekemiseen yksivuotiseksi.

Mutta toinen vaihtoehto on se, että osinkojen ja vuokrien verohelpotukset voisivat tulla hallituksen esityksinä, jos tämä hallitus-pohja saa jatkaa, ilmeisesti, että lähdevero on yksivuotinen. Sen takia pidän erittäin perusteltuna ja tarpeellisenä sitä, että on menetelty sillä tavalla kuin on menetelty. Jos hallitus väkisin haluaa ajaa läpi tällaisen ratkaisun, joka ei edistä säästämistä Suomessa erityisemmin, vaan panee tallettajien saamat korot maksuun lainanottajille vielä korkojen kanssa, niin tällaisesta laista otetaan nyt vuosi kokemuksia ja katsotaan, mitä seuraavana vuonna tapahtuu.

Koska lailla on tulonjakovaikutuksia, niin ehdotamme sitä tässäkin vaiheessa vielä hylättäväksi.

Ed. Skinnari: Arvoisa puhemies! Kun laki nyt yksivuotisena hyväksytään, olisi erittäin tärkeätä, että tänä aikana selvitetäisiin lähdeveron vaikutukset, koska kansainvälisiä esimerkkejä asiasta ei kovin laajalti ole eikä myöskään Euroopan yhteisöjen piirissä verotuksessa ole päästy minkään tyyppiseen harmonisointiin. Erittäin tärkeätä olisi selvittää se, millä tavalla tämä tulee vaikuttamaan korkokantaan erityisesti asuntolainojen korkojen osalta. Se, mitä ainakin itse olen etukäteen eniten vierastanut, on, mikä vaikutus tällä tulee olemaan liikepankkien KOPin ja SYPin suhteeseen säästöpankkeihin ja osuuspankkeihin ja näiden asemaan Suomessa.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Alun perin tarkoitukseni oli vastata ed. Sasille ja sanoa, että minusta on sinänsä hyvä, että me siirrymme lähdeveromalliin ja toivottavasti pysyvästi. Mutta se, minkä ei pidä olla pysyvää, on lähdeveroprosentti, joka selvästi harkittu huonosti. Minusta on aivan oikea viesti rahamarkkinoille, että prosenttia vielä harkitaan ja että se voi ensi vuonna muuttua.

Ed. Puhakka merkitään läsnä olevaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kettunen ed. Mäkelän kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin päätetään valtiovarainvaliokunnan mietinnössä ehdotetun lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ahonen, Ala-Harja, Backman, von Bell, Björklund, Björkstrand, Bärlund, Dromberg, Elo, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hietala, Hilpelä, Hokkanen, Holvitie, Hurskainen, Häkämies, Hämäläinen, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Joupila, Junnila, Järvenpää, Jääskeläinen, Kalima, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Knuuttila, Kohijoki, Kärhä, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, Laitinen, Lamminen, Lapiolahti, Laurila, Lax, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luttinen, Malm, Melin, Metsämäki, Miettinen, Muttilainen, Myller, Mäki-Hakola, Mönkäre, Mörttinen, Niinistö, Nordman, Nyby, Ollila, Paakkinen, Paavilainen, Paloheimo, Perho, Pesola, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Puolanne, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rauramo, Renlund, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Saarinen, Saastamoinen, Sasi, Savela, Savolainen, Skinnari, Soininvaara, Suominen, Taina, Taxell, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Valli, Valo, Varpa-suo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Westerlund, Viinanen, Viljanen, Vähänäkki ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, R. Aho, Aittoniemi, Alaranta, Almgren, Andersson, Anttila, Apukka, Asatala, Fred, Hautala, Helle, Huuhtanen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jokinen, Jokiniemi, Jurva, Jääteenmäki, Kankaanniemi, Kemppainen, Kettunen, Kietäväinen, Kokko, Kuuskoski-Vikatmaa, Kääriäinen, Laaksonen, P. Lahtinen, Laine, Lehtosaari, P. Leppänen, U. Leppänen, Löyttyjärvi, Majjala, Mattila, Moilanen, Mäkelä, Mäkipää, Männistö, Nieminen, Pekkarinen, Peltari, Pesälä, Pokka, Puska, Renko, Riihijärvi, Ryynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Sarapää, Seppänen, Sillanpää, Siuruainen, Steenius-Kaukonen, Säilynoja, Tenhiälä, Tennilä, Tähkämaa, Uitto, Wahlström, Vihriälä, Virolainen, Vistbacka, Vähäkangas, Väistö, Väyrynen ja Väänänen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ajo, Alho, Antvuori, Donner, Heikkinen, Hetemäki-Olander, Ikkala, Joutsensaari, Juhantalo, Järvisalo, Kanerva, Karkinen, Kauppinen, Koistinen, Korkia-Aho, Nyman, Paasio, Rehn, Rinne, Salolainen, Särkijärvi ja Vuoristo.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ed. Ajo merkitään läsnä olevaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi päätetään perustelulausumaehdotuksista. Ed. Kettusen ehdotus ja ed. Seppäsen ehdotus ovat vastakkaiset, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan. Ed. Kankaanniemen ehdotuksesta äänestetään erikseen mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

1) Äänestys ed. Seppäsen ja ed. Kettusen ehdotusten välillä.

Ed. Seppäsen ehdotus ”jaa”, ed. Kettusen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 132 jaa- ja 18 ei-ääntä, 28 tyhjää; poissa 21. (Koneään. 2)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Seppäsen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Seppäsen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa” ed. Seppäsen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 72 ei-ääntä; poissa 22. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

Edustajat Kanerva ja Nyman merkitään läsnä oleviksi.

2) Ehdotus laiksi polttoaineverosta annetun lain muuttamisesta

Jatkettu kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 132
Toivomusaloite n:o 58
Valtiovarainvaliokunnan mietinnöt n:ot 62 a ja 62
Suuren valiokunnan mietintö n:o 198

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan

mietintö n:o 62 a. Valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 4 momentin mukaan eduskunta voi nyt hyväksyä tai hylätä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä ehdotetun lakiehdotuksen.

Viime tiistaina pidetyssä ensimmäisessä täysistunnossa tehdyt perustelulausumaehdotukset otetaan nyt huomioon.

Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Keskustelu:

Ed. Kettunen: Arvoisa puhemies! Tässä on kysymyksessä lakiehdotus, joka hyväksytyksi tullessaan aiheuttaisi, mikäli tämä yhtenäishintajärjestelmästä luopuminen vielä toteutuu, kaiken kaikkiaan noin 50 pennin litrahinnan korotuksen maamme syrjäisillä alueilla korkeaoktaanisien bensiinin hinnassa mm. ja myös korotuksia kaikkiin moottoripolttonesteisiin.

SMP ei voi tällaista hyväksyä. Me katsomme, että laissa esitetty 30 pennin haittaverobensiinille on myös täysin kohtuuton ja tästä tulisi luopua. Mikäli tämä polttoaineiden hinnankorotuslinja jatkuu, niin yhdessä raakaöljyn hinnankorotusten kanssa tämä johtaa ennen kaikkea maamme syrjäiset alueet ja niiden ihmiset täysin kestäättömään tilanteeseen.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla ehdotan, että lakiehdotus hylätään.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Toisin kuin edellinen puhuja pidän tätä lakiesitystä perusteltuna. Olen erittäin pahoillani siitä, että tämä meni yksivuotiseksi, ja se osoittaa, että siitä yksituumaisuudesta, joka esimerkiksi oppositiossa oli haittaveron ja sen ajatuksen suhteen, että yritämme verotuksen painopistettä siirtää työstä, työn teettämisestä ja tekemisestä erilaisten ympäristöhaittojen aiheuttamiseen, ei näin vaalien alla ole kyllä paljon jäljellä. Olen pahoillani, että näin käy. Toivon, että jatkossa kävisi jotenkin paremmin.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Muistutan ed. Soininvaaralle alkajaisiksi, että lain toisen käsittelyn yhteydessä keskustan eduskuntaryhmä äänesti ed. Soininvaaran aloitteen puolesta, mikä olisi merkinnyt

sitä, että tämän hallituksen ehdottaman haittaveron sijasta olisi hyväksytty rikinpäästövero, jolla olisi kerätty noin miljardi markkaa oikeaoppisia ympäristöveroja. Kun se esitys ei mennyt läpi, keskustan eduskuntaryhmä ei voi tällaista esitystä, mikä nyt on käsittelyssä, hyväksyä.

Siitä syystä kernaasti kannatan ed. Kettusen tekemää hylkäysehdotusta. Kettusen hylkäysehdotusta on sikälikin miellyttävä kannattaa, koska toisin kuin vuosi sitten SMP tässä yhteydessä on vastaan hallituksen ns. haittaveroja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kettunen ed. Pekkarisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Edustajat Juhantalo ja Paasio merkitään läsnä oleviksi.

Äänestykset ja päätökset:

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin on päätettävä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä ehdotetun lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ahonen, Ajo, Ala-Harja, Andersson, Astala, Backman, von Bell, Björklund, Björkstrand, Bärlund, Dromberg, Elo, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Helle, Hietala, Hilpelä, Hokkanen, Holvitie, Hurskainen, Häkämies, Hämäläinen, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Jokinen, Joupila, Junnila, Järvenpää, Jääskeläinen, Kali-

ma, Kalliomäki, Kanerva, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Knuuttila, Kohijoki, Kärhä, Laaksonen, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, Laitinen, Lamminen, Lapiolahti, Laurila, Lax, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luttinen, Löyttyjärvi, Malm, Melin, Metsämäki, Miettinen, Muttillainen, Myller, Mäki-Hakola, Mönkäre, Mörttinen, Niinistö, Nordman, Nyby, Nyman, Ollila, Paakkinen, Paasio, Paavilainen, Paloheimo, Perho, Pesola, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Puolanne, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rauramo, Renlund, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Saarinen, Saastamoinen, Sasi, Savela, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Soininvaara, Steinius-Kaukonen, Suominen, Taina, Taxell, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Uitto, Uosukainen, Urpilainen, Wahlström, Valli, Valo, Varpasuo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Westerlund, Viinanen, Viljanen, Vähänäkki ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Alaranta, Almgren, Anttila, Apukka, Fred, Hautala, Huuhtanen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jokiniemi, Juhantalo, Jurva, Jätteenmäki, Kankaanniemi, Kemppainen, Kettunen, Kietäväinen, Kokko, Kääriäinen, P. Lahtinen, Laine, Lehtosaari, P. Leppänen, U. Leppänen, Maijala, Mattila, Moilanen, Mäkelä, Mäkipää, Nieminen, Pekkarinen, Pelttari, Pokka, Puska, Renko, Riihijärvi, Ryytänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Sarapää, Sillanpää, Siuruainen, Säilynoja, Tenhiälä, Tennilä, Tähtämaa, Vihriälä, Virolainen, Vistbacka, Vähäkangas, Väistö, Väyrynen ja Väänänen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

E. Aho, Alho, Antvuori, Donner, Heikkinen, Hetemäki-Olander, Ikkala, Joutsensaari, Järvisalo, Karkinen, Kauppinen, Koistinen, Korkia-Aho, Kuuskoski-Vikatmaa, Männistö, Pesälä, Rehn, Rinne, Salolainen, Särkijärvi ja Vuoristo.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Tämän jälkeen on äänestettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestys ed. Pekkarisen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Pekkarisen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 109 jaa- ja 71 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Apukan 1) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa” ed. Apukan 1) ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 70 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 20. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Apukan 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Apukan 2) ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 70 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 20. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vistbackan 1) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Vistbackan 1) ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 66 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vistbackan 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Vistbackan 2) ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Ää-
nestyksessä on annettu 112 jaa- ja 65 ei-
ääntä; poissa 22. (Koneään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan
ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämises-
tä.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotukset asuntolainajärjestelmien uu- distamista koskeviksi laeiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 263

Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 14

Suuren valiokunnan mietintö n:o 225

Ensimmäinen varapuhemies: Toi-
sessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset
voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Lehtosaari: Arvoisa puhemies!
Tämän asian käsittelyn aikana aina valio-
kunnasta lähtien olemme keskustan taholta
todenneet, että tämä lakiesitys on lähes
kelvoton. Tosin valiokuntakäsittelyssä saim-
me tähän lakiesitykseen korjausta mm. voi-
maantulosäännöksen suhteen, että se tuntu-
vasti parani.

Toisessa käsittelyssä tämän asian yhtey-
dessä totesin, että tämä lakiesitys on valmis-
teltu kiireellä ja liian suppealla joukolla.
Ehkä juuri siitä johtuen se on hyvin vaikea-
selkoinen ja jopa sekava. Kaiken lisäksi tämä
lakiesitys toteutuessaan mitä todennäköisim-
min tuo lisäharmia jo ennestään asuntovai-
keuksissa oleville kansalaisille. Näin on syytä
olettaa.

Me toisessa käsittelyssä esitimme muutok-
sia, joilla olisimme korjanneet tätä lakiesitys-
tä ja siellä olevia suurempia epäkohtia. Ne
kuitenkaan eivät menneet läpi. Siksi on
paikallaan, että hyväksyttäisiin täällä salissa

seuraava perustelulausuma, jota ehdotan, ar-
voisa puhemies:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus tar-
peellisin toimenpitein huolehtii siitä, että
minkään aravalainansaajaryhmän asema ei
heikkene tämän uudistuksen johdosta.”

Ed. Myller (vastauspuheenvuoro): Ar-
voisa puhemies! On vaikea ajatella keskusta-
laisten tavoin tästä aravalainauudistuksesta.
Nimittäin tämä lakihan merkitsee sitä, että
koko valtion asuntolainatuotanto on irrotet-
tu pankeista, ja se on varmasti ollut se suuri
asia, jota täällä on ainakin sanoissa haluttu
tehdä. Tämä on mahdollistunut sen avulla,
että meillä on vuosi sitten hyväksytty asun-
torahastolaki ja silloin laajennettiin se kos-
kemaan myös omistusraviva.

Tämän jälkeen valtion asuntolainat ovat
ns. yhtenäislainajärjestelmässä, joka tarkoit-
taa, että valtio antaa vuokra-asunnoille 95
prosenttia lainaa asuntorahastosta ja omistus-
asuntoihin 80 prosenttia. Mielestäni tämä on
erittäin perustavaa laatua oleva uudistus ja
mahdollistaa kohtuuhintaisen asuntotuotan-
non synnyttämisen tähän maahan.

Ed. Kietäväinen (vastauspuheenvuo-
ro): Arvoisa puhemies! Ed. Myllerin puheen-
vuoron johdosta haluan huomauttaa, että on
aivan totta, että on saavutus, että aikanaan
keskustan ja hallituksen välillä päästiin sopi-
mukseen mm. omistusravalainoituksen säi-
lyttämisestä ja tätä kautta asuntorahastolle
saatiin tältä osin riittävän laaja-alaiset toi-
mintapuitteet. Mutta on kyllä selvästi todet-
tava, että tässä laissa monelta osin annetaan
hallitukselle sellainen blankovaltakirja niin,
että asumismenojen kehitystä ei voida riittä-
västi ennakoida. Monien asiantuntijalausun-
tojen pohjalta näyttää siltä, että tämä esitys
toteutuessaan merkitsisi useille väestöryhmil-
le heidän asemansa heikkenemistä nykyiseen
järjestelmään verrattuna, joten keskustan pe-
rustelulausumaesitys tässä suhteessa on hy-
vin perusteltu ja tärkeä hyväksyä.

Mitä tulee rahoitukseen yleensä, niin kyllä
on aika mielenkiintoinen tilanne. Valiokunta
on aivan oikein aikaistanut voimaantulo-
säännöstä, mikä on hyvin tärkeä asia, mutta
vastaavasti lainanottovaltuuksia ei olla, kun
myöhemmin käsitellään asianomaista lakia,
valmiita tässä yhteydessä lisäämään. Tämä
on kyllä pään pensaaseen pistämistä.

Ed. Myller (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisaalta keskustapuolue vastustaa tähän lakiin liittyvää lainan korkojen pääomittamista, mutta toisaalta se haluaa antaa vielä asetuksella hallitukselle mahdollisuuden lisätä noiden korkojen pääomittamista. Minun mielestäni tässä on erinomainen ristiriita. Silloin kun puhutaan asumiskustannuksista, olisi mielestäni järkevämpää, kuten valiokunta on ilmaissut kannakseen mietinnössään, että asumiskustannuksia lievennetään nimenomaan asumistuen kautta silloin, kun ne ovat kohtuuttomia, koska asumistuen voi kohdistaa parhaiten. Toisaalta korkojen pääomittaminen on niin paljon lievempää, että kohtuuttomia kustannuksia pitkällä aikavälilläkään ei tästä aravatuotannosta yksittäiselle asunnonhaltijalle ja -omisajalle tulisi.

Ed. Kautto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hämmästyttävä keskustan väite siitä, että laki supistaisi jotenkin valinnan mahdollisuuksia. Päinvastoin laki antaa entistä enemmän mahdollisuuksia päästä lainojenjärjestelmän piiriin. Samalla myös pitenevät huomattavasti ne ajat, jolloin lainoja voidaan maksaa takaisin.

Samoin voimaantulon osalta hämmästyttää keskustan väite. He sanovat, että aikaisaminen oli hyvä, mutta samanaikaisesti he ovat kuitenkin jättäneet asian myös oman erivän mielipiteensä, joka kuitenkin teknisesti on aivan sama asia kuin valiokunnassa esitetty.

Ed. Lehtosaari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä ymmärrän sen huolen, millä sosialidemokraatit haluavat selitellä tätä asiaa. Onhan heillä ollut varsin kauan hyvin merkittävä vastuu asuntotuotannosta tässä valtakunnassa, ja he ovat hyvin pitkälti siinä epäonnistuneet.

Yhtenäislainajärjestelmä, niin kuin täällä on tullut heidän puheenvuoroissaan esille, on sinänsä aivan hyvä systeemi, jossa samalta luukulta tullaan rahoja saamaan ja entistä suurempia summia. Se on aivan totta. Mutta niin kuin meidän puheenvuoroissamme on tullut esille, liittyy lakiesitykseen hyvin paljon sellaista epävarmuutta, jonka mm. asiantuntijat totesivat valiokunnissa ollessaan kuultavina. He sanoivat, että hyvin monilta asiantuntijoilta vei liian paljon aikaa, että

pystyi perehtymään lakiesitykseen. He kysyivätkin, kuinka kunnissa asuntosihteerit pystyvät heti tammikuun alusta alkaen selvittämään asian niille asukkaille, jotka tulevat lainaa hakemaan.

Me olemme todenneet monessa yhteydessä, että valtakuntaan tarvittaisiin asuntopuolella hyvin rivakoita esityksiä ja toimenpiteitä ja ennen kaikkea lainsäädäntö, joka on erittäin sekava, pitäisi kirjoittaa ja panna aivan uusiin puhiin.

Olen edelleen sitä mieltä, että lakiesitys on huono, mutta me emme voi tätä lähteä kaatamaan. Perustelulausuma, jonka esitimme, on suorastaan välttämätön tässä tilanteessa.

Ed. Löyttyjärvi: Arvoisa puhemies! Kuten täällä on todettu, käsiteltävänä oleva lakiehdotus on toinen osa valtion asuntolainajärjestelmän uudistamista. Jo kuluvan vuoden alusta astui voimaan yhtenäislainajärjestelmä uusien vuokratulojen osalta. Päättävällä lailla liitetään peruskorjauslainoitus ja omistusasuntojen lainoitus uuden lainajärjestelmän piiriin. Samoin laki mahdollistaa sen, että vanhat aravavuokratat voivat hakemuksesta päästä samaan lainajärjestelmään.

Kyseessä on siis vaikutuksiltaan erittäin laaja ja perustavaa laatua oleva muutos. Voidaan sanoa, että omistusasavalainoitukseen saaminen 80 prosentin valtion lainan puitteisiin on edellytys sille, että omistusasavatuotantoa ylipäänsä saadaan liikkeelle. Pankkien lainoitus omistusasavalle on tyrehänyt.

Se, että valiokunnassa muutettiin voimaantulosäädöstä siten, että ne omakotihankkeet, joiden lainahakemus on tehty tämän vuoden puolella, voivat myös päästä tämän 80 prosentin lainoituksen piiriin, on edellytys näiden hankkeiden toteutumiselle.

Peruskorjauslainoitukseen osaltahan valiokunnan muutos voimaantulosäädökseen pitää sisällään sen, että hakemuksesta myös peruskorjauskohteet voivat jo ensi vuoden alusta päästä uuden lainajärjestelmän piiriin. Se, että tämä tapahtuu näiden hankkeiden tai talojen omasta hakemuksesta, on perusteltua sen johdosta, että tähän mennessä on aivan riittämättömästi saatu selvityksiä siitä, miten uusi järjestelmä tulisi peruskorjauskohteita kohteilemaan. Jos tällaisen peruskor-

jaushankkeen rahoitus on jo kunnossa, voi olla perusteltua, että se hoidetaan voimassa olevan lainajärjestelmän puitteissa.

Laki on puitelakiesitys eli järjestelmälakiesitys, ja vasta asetuksella ja valtioneuvoston päätöksillä tullaan määrittämään, mille tasolle asumiskustannukset uudessa lainajärjestelmässä eri hallintamuotoisissa asumisessa tulevat tämän jälkeen asettumaan.

Valiokunnalle esitetyssä ympäristöministeriön asetusluonnoksessa vuosimaksutasot omistusravien osalta liikkuvat 5,25 prosentista 7,25 prosenttiin ja reaalikorko 1,5 prosentista 5 prosenttiin. Tarkemmissa selvityksissä, mm. asuntohallituksen tekemien laskelmien pohjalta se on osoittautunut sellaiseksi tasoksi, että, kuten valiokuntakin mietinnössään toteaa, nykyjärjestelmään verraten päädytään useimmissa tapauksissa korkeampiin asumiskustannuksiin. Valiokunta ei tätä asiaa käsitellessään kuitenkaan halunnut tarkemmin määritellä, miten asetus ja valtioneuvoston päätökset tulisi muotoilla ja mikä sisältö niiden tulisi saada, jotta saavutettaisiin mietintöönkin kirjatut tavoitteet siitä, että ensinnäkin eri hallintamuotoinen asuminen ja niiden asumiskustannukset säilyisivät oikeissa suhteissa sekä että voitaisiin estää se, että ennen muuta alimmilla tulotasolla eivät asumiskustannukset nouse kohtuuttomasti.

Kannan määrittely asian käsittelyn kolmannessa vaiheessa olisi kuitenkin erittäin tärkeää, jotta lain perusteluihin kirjattu tarkoitus voitaisiin saavuttaa ja että meillä jatkossa olisi sellainen asumisen tukijärjestelmä, jossa aravavuokra-asuminen sekä uusissa että peruskorjattavissa vanhoissa taloissa olisi asumiskustannuksiltaan selvästi edullisin asumismuoto. Tämän jälkeen tulisivat asumisoikeusasunnot, sitten aravaomistus-asunnot ja lopuksi muut, vapaarahoitteiset asumisen muodot.

Nyt on kuitenkin pelättävissä, että nämä suhteet pääsevät vääristymään, ellei näitä instrumentteja, jotka tämän lakiehdotuksen pohjalta asuntopolitiikasta vastaavat viranomaiset — sekä ministeriö että asuntohallitus — saavat, käytetä oikein siten, että tällainen lopputulos ja kohtuullinen asumiskustannusten taso voidaan saavuttaa.

Ympäristöministeriössäkin on jouduttu toteamaan, että uusaravatuotannossa, joka siis on jo yhtenäislainajärjestelmän piirissä, ny-

kyisellä vuosimaksutasolla ja korkotasolla uhkaavat asumiskustannukset muodostua kohtuuttomiksi raskaiden pääomakustannusten vuoksi. Tästä syystä — paitsi että tässä yhteydessä todetaan eduskunnan linjaukset omistusravien ja vanhojen aravalainoitettujen kohteiden osalta — tulisi ottaa kantaa myös uusaravatuotantoon siten, että myös näissä kohteissa voitaisiin asumiskustannusten kohtuutaso säilyttää.

Tästä syystä, arvoisa puhemies, esitän neljä erillistä perustelulausumaehdotusta, jotka ovat osittain saman sisältöisiä kuin valiokunnan mietintöön jätetyssä vastalauseessa. Niitä on ollut kuitenkin mahdollista tarkistaa sen jälkeen, kun lisälaskelmia on valmistunut siitä, millä tavalla tämä uusi lainajärjestelmä suunnitelluilla vuosimaksu- ja korkotasolla tulisi eri tuloryhmiin ja eri hallintamuotoisissa kohteissa kohdistumaan.

Ehdotan ensinnäkin omistusasuntolainoituksen osalta seuraavaa perustelulausumaa: ”Eduskunta edellyttää, että asetuksella omistusasuntolainoituksen vuosimaksuja ja korkotasoa määriteltäessä hallitus huolehtii siitä, etteivät asumiskustannukset nykyjärjestelmään verrattuna nouse. Alimmalla tulotasolla tämä asuntohallituksen selvitysten mukaan edellyttää vuosimaksuun 4,25—4,5 prosentin lähtötasoa ja 1 prosentin reaalikorkoa.”

Edelleen ehdotan, että aravauustuotannon osalta lausuttaisiin seuraavaa: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii aravauustuotannon lainoituksen vuosimaksuja ja korkoja määriteltäessä, etteivät uusien aravatalojen pääomamenot muodostu kohtuuttoman raskaiksi ja ettei vuokrataso nouse siten, että eri hallintamuotoisen asumisen asumiskustannusten suhde vääristyy.”

Vielä vanhojen aravakohteiden ja peruskorjauskohteiden osalta ehdotan seuraavaa: ”Eduskunta edellyttää, että vanhojen aravavuokratalojen siirtyessä yhtenäislainajärjestelmän piiriin peruskorjauslainoituksen kautta tai hakemuksestaan hallitus huolehtii vuosimaksujen ja korkotason avulla siitä, etteivät aravavuokrat nouse kohtuuttomasti, vaan että aravavuokra-asunnot säilyvät asumiskustannuksiltaan selvästi edullisimpana asumismuotona ja etteivät vuokrat peruskorjattavissa taloissa nouse uusaravatuotannon tasoa korkeammalle.”

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä olisi

ollut paikallaan, kun on kysymys todella perustavaa laatua olevasta lainajärjestelmän muutoksesta, johon liittyy myös asumisen tuen osalta muita päätöksiä mm. verovähennysoikeuksien suhteen, että eduskunta määritteli selvästi ne asumiskustannusosuudet, joita pidetään eri tulotasoilla kohtuullisina, ja tämän mukaisesti koko asumisen tukijärjestelmää kehitettäisiin.

Ehdotankin neljänneksi perustelulausemaksiksi: "Eduskunta edellyttää, että asuntoliittisia tukijärjestelmiä kehitettäessä tavoitteena on, etteivät asumiskustannukset ruokakunnan käytettävissä olevista tuloista teollisuuden keskiansiotasolla nouse korkeammiksi kuin 20 prosenttia eivätkä vähimmäistointeentulotasolla korkeammiksi kuin 10 prosenttia."

Arvoisa puhemies! Vielä yhteen asiaan, josta valiokunta esitti kannan mietinnössä ja josta on jaettu ed. Savelan nimellä muutos ehdotus. Kysymys aravavuokratalojen käyttö- ja luovutusrajoitusten jatkamisesta on erittäin keskeinen. Muun muassa pääkaupunkiseudulla aivan muutaman vuoden kulluttua ollaan tilanteessa, jolloin aravavuokra-asuntojen ja aravavuokratalojen luovutusrajoitukset päättyvät. On olemassa uhka, että nämä asunnot poistuvat vuokratäytöstä. Tämä olisi kuitenkin aivan päätöntä ajatellen sitä, että samanaikaisesti ponnistellaan uusien vuokra-asuntojen rakentamiseksi ja vuokra-asuntojonot ovat erittäin pitkiä. Meidän tulisi kaikkia toimenpiteillä taata se, että vuokra-asutokanta kasvaa eikä supistu.

Tähän asiaan liittyen valiokunta otti mietintöönsä kannanoton, jossa edellytetään, että "hallitus pikaisesti antaa eduskunnalle esityksen aravavuokratalojen käyttö- ja luovutusrajoitusten jatkamisesta, jotta aravavuokra-asuntojen pysyminen vuokratäytössä voidaan turvata". Nyt kuitenkin ehdotuksessa, joka on pöydille jaettu ed. Savelan nimellä, valiokunnan selkeää lausumaa halutaan vesittää. Ensinnäkin poistetaan vaatimus pikaisesta esityksen antamisesta ja sitten myöskin itse pääasia, se suunta, joka luovutus- ja käyttörajoitusten uuteen tarkasteluun tuomisella pitäisi olla, eli se, että niitä jatketaan, että asunnon säilyvät vuokratäytössä.

Ehdotus, jonka ed. Savela on jättänyt ja tulee ilmeisesti tekemään, pitää sisällään huomattavasti avoimemman valtakirjan asian tarkasteluun. Mielestäni eduskunnan

pitäisi ottaa, kuten valiokunta on esittänyt, nyt vastuuta tästä keskeisestä kysymyksestä, jonka piti liittyä jo nyt käsiteltävään lakipakettiin, joka valmistelussa oli hyvin pitkälle mukana mutta joka sitten loppusuoralla ilmeisesti kokoomuksen vaatimuksesta jäi lakikokonaisuudesta pois. Vetoan todella eduskuntaan, että otettaisiin vastuu tästä asiasta ja edellytetään, että tämä erittäin keskeinen kysymys asian yhteydessä pyritään hoitamaan sillä tasolla, kuin eduskunnalla on mahdollisuuksia vaikuttaa, ja sitten hallitukselle jää käytännön toimenpiteiden suorittaminen eli ehdotuksen tuominen eduskuntaan.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Ed. Lehtosaari esitti aivan hyvän ponnen, jota varmasti kannattammekin, mutta on todettava, että laki ei ponsilla parane. Se on erinomaisen sekava, eräs sekavimpia lakeja, mitä olen koskaan nähnyt, koska siinä on samassa pykälässä muistaakseni 11 viittausta toisiin pykäliin. Näin ollen sitä on juristin kaan mahdollonta lukea, saati esimerkiksi allekirjoittaneen tasolla olevan henkilön.

Toiseksi voidaan todeta se, että kun olemme joka vuosi antaneet armon käydä oikeudesta vuokrataloille eli antaneet niille lykkäystä korkojen ja pääomalyhennysten suhteen, myöskään tämä laki ei tule siinä mielessä herran huonetta rakentamaan, koska on ihan selvää, että jos korot pääomitetaan alusta alkaen, tietäähän sen, kuinka käy tavallisen ihmisen ja kansalaisen. Kun hän jättää korkonsa maksamatta, se on bankrotti ennen pitkää. Mutta joka tapauksessa suuntaus ja tarkoitus on hyvä, ja ainoa mahdollisuus hallituksen taholta on tietysti se, että tehdään kokonaisvaltainen ja selkeä lainsäädäntö myöhemmin koko asuntolainoittettua tuotantoa koskien.

Mitä tulee ed. Savelan todennäköisesti ehdottamaan ponteen, ed. Myllerin tai ed. Kauton taholta sanottiin, että hämmästyttää. Minua pientä kulkijaa myös kummastuttaa se, että ed. Savelakin valiokunnassa oli asiaa vastaan, jos oikein muistan, sen perustelulauseman suhteen, joka oppositioennemmistön päätöksellä nuijittiin. Nyt on tultu tietyllä tavalla synnintuntoon kokoomuksen taholla tai sillä tavalla, että opposition hyväksymää ja ajamaa pontta ei voida liittää lain perusteluihin, vaan sen täytyy tulla suuren voiman taholta. Tämä on sitä samaa parlamentaris-

mia, jota olemme salissa nähneet, eli siinä tapauksessa, kun parlamentarismi voittaa valiokunnassa, tietyt keskustelut hoitavat siten salin puolella asiat kuntoon sillä tavalla, että asia tulee hallituspuolueiden piikkiin.

Ed. Myller (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi oli oikeassa siinä, että useat asiantuntijat valittelivat sitä, että laki on varsin monimutkaisesti kirjoitettu. Mutta on muistettava, että ei ollut muuta mahdollisuutta, laki oli saatava voimaan ensi vuoden alusta, koska pankkien luotonantopolitiikka on muuttunut niin, että vanhamuotoinen arava ei enää toiminut, koska pankeista ei saanut halpakorkeisempaa lainaa. Se oli välttämätöntä saada aikaiseksi tämän vuoden alusta. Meillä on kuitenkin tietoa siitä, että ympäristöministeriössä valmistellaan näiden lakien kokonaisuudistusta, ja toivotaan, että asia hoituu parempaan suuntaan.

Ed. Aittoniemi sanoi ponsista. Kun hän tutustuu paremmin kahteen puheena olevaan ponteen, hän varmasti huomaa, että niissä on erilainen sisältö kuin hän äsken ajatteli.

Ed. Kautto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käytetyissä puheenvuoroissa tuli hyvin esiin se, että myöskään asiantuntijataholta ei pystytty täysin vakuuttamaan meitä siitä, mitkä tulevat olemaan vuosittaiset maksut. Mutta sitten on opposition taholta tahallisesti jätetty mainitsematta se, että hallituksen esityksessä on myös voimakkaasti korostettu sitä, että asumistukijärjestelmä tulee vastaan ihmisiä siinä vaiheessa myös laajemmin kuin sitä on tänä päivänä sovellettu ja sen avulla voidaan päästä tiettyyn prosentuaaliseen osuuteen, jonka ihminen maksaa tuloistaan asuntolainoja. Siinä mielessä tuntuu myös aika liikuttavalta, että oppositio voimakkaasti korostaa sitä, että nykyistä järjestelmää ei pitäisi huonontaa. Olen ymmärtänyt näin, että nyt tässä vaiheessa on koettukin nykyinen järjestelmä ja maksutaso hyväksi.

Ilmeettää vain, onko kuitenkin unohtunut se, että ihmiset eivät maksa velkoja pelkästään valtiolle. Pitäisi muistaa myös se, mitä he joutuvat maksamaan yksittäisille pankeille erilaisine korkeine korkoineen. Nyt uusi järjestelmä tuleekin ratkaisevasti helpottamaan ihmisten asemaa tässä mielessä.

Ed. Savela: Arvoisa puhemies! Lakiehdotus todella sisältää myös vanhoja vuokratuloja koskevia käyttö- ja luovutusrajoituksia koskevan osan. Vanhimmat näistä ovat 50-luvulta lähtöisin olevia asioita, jotka eivät aivan niin yksiselitteisiä ole. Sen vuoksi olen sitä mieltä, että asia on syytä perusteellisemmin tutkia, ja ehdotan, että toisen lakivaliokunnan mietinnön luvun Yleisperustelut yhdeksännen kappaleen sijasta lausuttaisiin seuraavaa:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen aravavuokratulojen käyttö- ja luovutusrajoituksista.”

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituspuolueiden taholta ehdotetuilla ponsilla on se paha taipumus, että ne menevät myös läpi. Minun täytyy sanoa, että jos sosialidemokraatit tulevat ehdotetun muutoksen puolesta äänestämään, se on heiltä häpeällinen antautuminen. Tämä merkitsee todella suurta huononnusta, koska valiokunta edellyttää, että annetaan sellainen esitys, joka tähtää siihen, että talot säilyvät vuokratalokäytössä. Nyt ei eduskunta asettaisi mitään sisältöä, antaa täysin blankovaltakirjan. Se tulee heikentämään asunto-oloja ratkaisevasti erityisesti pääkaupunkiseudulla, missä vanhoja vapautuvia aravavuokratuloja on.

Minusta niiden vapautumisessa ei ole myöskään mitään oikeudenmukaista. Se on ollut maailman paras bisnes, sijoittaa ehkä noin 1 prosentti tai korkeintaan 5 prosenttia omaa pääomaa, maksattaa kaikki pääomakulut joko valtiolla korkosubventiona tai toisaalta vuokralaisilla ja sitten 25:n tai jonkin muun vuosiluvun kuluttua omistaa velattomana täysin vapaana yhteiskunnan lahjoittama omaisuus. Minusta rajoituksia pitää ehdottomasti jatkaa, ne pitää sitoa vuokratuloihin.

Sanon, että nyt otetaan — vetoan demarikansanedustajiin — naisesta ja miehestä mittaa, onko teillä kanttia seisoa ajatustenne, sanojenne ja suurten lupaustenne takana.

Ympäristöministeri Bärlund: Arvoisa puhemies! Ed. Soininvaara edustaa ymmärtääkseni asiallisesti ottaen sitä kantaa, jota itse edustan ja jota sosialidemokraattinen edustaryhmä edustaa, eli vanhojen aravavuokratulojen pysymistä vuokratähtäyksessä pi-

tää edistää. Mutta minusta hän on väärässä, kun hän kritisoi sosialidemokraattista eduskuntaryhmää siitä, että se on tukemassa ed. Savelan ponsilausemaehdotusta.

Nythän on niin, että ilman mitään lakimuutosta luovutusrajoitukset poistuvat alkaen vuodesta 1996, eli jos aiotaan joitakin lakimuutoksia esittää, ei voida esittää loogisesti mitään muita muutoksia kuin että rajoituksia pidennetään. Itse asiassa teksti vastaa juuri sitä, mihin myös ed. Soininvaara pyrkii. Voin vakuuttaa, että omasta puolestani olen valmis välittömästi tuomaan kolmannen kerran hallituksen käsittelyyn ehdotukset siitä, että luovutusrajoituksia voitaisiin jatkaa.

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos ponsi kerran vastaa sitä, että rajoituksia pitää jatkaa, minkä takia ponnin sisältöä pitää muuttaa, koska siinä muodossa, kuin se oli alun perin ja niin kuin se on valiokunnan mietinnössä, se on täysin yksiselitteinen, ja siinä muodossa, kuin se on ehdotuksessa, se ei enää ole kovin yksiselitteinen. Kun eduskuntaa käytetään näin suureen asiaan kuin valiokunnan mietinnön muuttamiseen, siinä täytyy olla jotakin sisällä, koska sehän ei voi olla saman sisältöinen, ei kai täällä muuten sisältöä muutettaisi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Niin kuin äsken sanoin, pimeyden voimat ovat ottaneet parlamentin omaan hallintaansa viime viikkojen aikana. Päätöksä ei tehdä valiokunnissa eikä salissa vaan käytävillä ja lehmänkauppoja tekemällä, ja niin on kysymys tässäkin asiassa.

Ministeri Bärnlund ei ollenkaan ottanut kantaa ed. Löyttyjärven valiokunnassa ajamaan ja siellä muistaakseni äänestyksessä hyväksyttyyn perustelulausemaan valiokunnan mietinnön sivulla 3 viimeisessä kokonaisuudessa kappaleessa ja siihen, minkä vuoksi se pitää muuttaa sellaiseksi kuin ed. Savela on esittänyt, joka oli valiokunnassa asiaa vastaan. Siis jotakin on tapahtunut valiokunnan ja tämän salin ulkopuolella niissä lehmänkaupoissa, jota on tehty. Kysymys on siitä, että ed. Savelan perustelulausemaehdotus on parempi kuin ei mitään. Mutta siinä ei puhuta mm. ajallisesti mitään, niin kuin mietinnössä puhutaan "pikaisesti" eli halli-

tusta patistetaan tässä tapauksessa nopeisiin toimenpiteisiin.

Me SMP:n eduskuntaryhmässä lähdemme siitä, että me emme hyväksy tämän tyyppisiä kauppiaa vaan pysymme valiokunnan mietinnön takana. Tietysti tässä tapauksessa häviämme, koska kokoomus ja demarit pelailevat peliään täällä, mutta me lähdemme siitä, että parlamentarismillakin täytyy olla jokin merkitys, kun siitä juuri televisioidulla kyselytunnilla täällä päätostettiin — oliko viikko sitten vai milloin.

Ympäristöministeri Bärnlund: Arvoisa puhemies! Ed. Soininvaaralle ja ed. Aittoniemelle toistan sen, että mitään muuta loogista muutosta lainmuutoksen muodossa kuin esitystä rajoitusten jatkamisesta ei voi tehdä. Tässä suhteessa, vaikka en voi ottaa kantaa siihen, koska en ole valiokunnassa ollut neuvotteluissa mukana, miten asioita on muotoiltu pitkin matkaa, minusta ed. Savelan esitys on täysin riittävä ja hyvä. Sen pohjalta tulen tekemään hallitukselle ne esitykset, joita tässä yhteydessä tarvitaan ja joista tuntuu vallitsevan eduskunnassa laaja yksimielisyys.

Ed. Korkia-Aho merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Zyskiewicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkään en ole neuvotteluissa ollut mukana, mutta mielestäni edustajat Soininvaara ja Aittoniemi ovat siinä mielessä oikeilla jäljillä, että nähdäkseni ed. Savelan ponsi tulisi juuri sen takia valiokunnan mietinnön sijaan hyväksyä, että eduskunnan tahdonmuodostukseen saataisiin selaista väljyyttä, joka tässä vaiheessa on tarpeen.

Ed. Jokiniemi: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Lehtosaaren perustelulausemaehdotusta.

Kuten keskustelussa on käynyt ilmi, tämä perustelulausema on erittäin tähdellinen, koska vaikuttaa ilmeiseltä, jotta nyt ollaan tietyllä tavalla aravajärjestelmää heikentämässä. Kun asuntorahasto perustettiin, keskustan taholta edellytettiin, jotta nykyisen kaltainen aravajärjestelmä säilytetään.

Se pitää täysin paikkansa, minkä mm. ed. Kautto mainitsi, jotta yksittäisen lainansaajan kannalta uusi järjestelmä on ehdottomasti edullisempi osittain, mutta kun katsotaan, mitä muuta siihen liittyy, että mm. aravalainan korko ei ole vähennyskelpoinen ensinkään ja suuruus on 80 prosenttia lainan määrästä, tähän käytännössä jo tekee sen, jotta tällaiset lainat eivät ole ensinkään haluttuja, toisin sanoen niitä haetaan mahdollisimman vähän. Kokonaisuutena ottaen se on silloin valtiolle edullista. Kuitenkin näyttää siltä, että järjestelmää ollaan murentamassa. Se luodaan ja tehdään tavallaan edulliseksi, mutta tulee sellainen muoto, että sitä käytetään mahdollisimman vähän. Toisaalta ihmettelen, riittävätkö rahat. Tämä on toinen seikka, josta olemme huolta kantaneet.

Mutta perustelulausuma on erittäin tarpeellinen, koska näyttää, että aukkoja syntyy enemmän kuin me osaamme tässä vaiheessa edes kuvitella.

Ympäristöministeri Bärhund: Arvoisa puhemies! Tuntuu olevan hirveän vaikea olla oppositiossa, kun pitää vastustaa hyviäkin asioita vain vastustamisen vuoksi. Tässä on keskustan taholta vaadittu suuria uudistuksia asuntopolitiikassa, ja nyt kun suurin uudistus, mitä koskaan on tehty aravajärjestelmässä, tehdään rohkeasti ja nopeasti, tämä ei kelpaa.

On selvää, että tällaisissa suurissa uudistuksissa on paljon uusia näkökohtia ja uusia ulottuvuuksia verrattuna vanhaan järjestelmään. Mutta kun vanha järjestelmä rahamarkkinoiden ja pankkien toimesta on jo romuttumassa, niin meidän pitää tehdä jokin uutta, ja on selvää, että siinä on sellaisia uusia elementtejä, joitten käytännön vaikutukset nähdään, kun tämä järjestelmä astuu voimaan.

Mutta voidaan nyt joka tapauksessa todeta, että uusi järjestelmä on lainansaajan kannalta paljon selkeämpi, yksinkertaisempi, helpompi, turvallisempi ja parempi kuin vanha. Toivottavasti keskusta voisi ainakin tällaisen viileän harkinnan hetkinä tämän myös myöntää ja tulla reilusti tukemaan tätä uudistusta eikä tällä tavoin vastahakoisesti kuin se nyt tuntuu tekevän.

Ed. Myller (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Jokiniemi jatkaa hyvin

selkeästi sitä keskustapuolueen toisaalta ja toisaalta -linjaa, jota tämän asian yhteydessä on esitetty. Ensinnäkin hän epäilee, että järjestelmä on niin huono asunnontarvitsijan kannalta, että sitä ei tulla käyttämään. Seuraavassa lauseessa hän epäili, että rahat eivät tule riittämään, kun järjestelmästä tulee niin houkutteleva.

On toki myönnettävä, että tähän liittyy tiettyjä olettamuksia, jotka eivät ole välttämättä vielä selvinä. Mutta toisaalta vanhaankin järjestelmään on niitä kosolti liittynyt. Sen vuoksi valiokunta onkin mietinnössään edellyttänyt, että hallitus seuraa tilannetta ja ryhtyy tarpeen vaatiessa niihin parannuksiin, joita järjestelmän toimivuus edellyttää.

Esimerkiksi sitähän me emme voi tietää, mikä inflaatiovauhti tulevina vuosina tulee olemaan ja miten se vaikuttaa lainan koron pääomittumiseen ja sitä kautta asunnon hinnan muodostumiseen. Tämä on se keskeisin asia, jota hallituksen tulee seurata.

Ed. Kautto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei voi todellakaan välttyä ajatukselta, että keskustan taholla on ilmassa "happamia, sanoi kettu pihlajanmarjoista". Kun ei muuta keksitä, niin väitetään, että nyt menetetään jotain ratkaisevaa, kun korkojen vähennysoikeus menee verotuksessa. Mutta ei ollenkaan viitsitä olla sen verran rehellisiä, että myönnettäisiin, että korot, mitkä tulevaisuudessa joudutaan maksamaan, ovat todella toista luokkaa kuin ne, mistä ihmiset joutuvat tällä hetkellä pankkien taistelemaan. Samoin ei myöskään muisteta sanallakaan sitä, että asumistukijärjestelmä todella tulee eri tavoin esiin.

Uskon sen, että keskustapuolueessa on varmaan monilla jäsenillä kokemusta siitä, että he voivat todella vaatia edullisia asuntoja, onhan maatalousyrittäjien mahdollisuus saada oma koti aivan erilainen kuin muissa toissa toimivilla ihmisillä. Olisi tietysti tavotte ja päämäärä, että kaikilla olisi tällaiset helpotukset kuin näillä yrittäjillä on ollut. Mutta kun se kuitenkin ei ole mahdollista, niin jo tämä lakiesitys on todella ratkaisevasti tulossa ihmisiä vastaan paremmin kuin aiempi järjestelmä.

Ed. Kettunen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministerille Bärhundille toteaisin, kun vertaa näitä kahta perustelula-

sumaa — valiokunnan mietinnön kolmannen sivun alalaidan perustelua ja ed. Savela nimellä jaettua perustelulausumaa — että ed. Savelan nimellä jaetusta perustelulausumasta puuttuu substanssi kokonaan.

Minä varoitan kyllä nyt ministeri Bärlundia siitä, että jos hän lähtee tukemaan ja vielä kehottaa sosialidemokraattista eduskuntaryhmää tukemaan ed. Savelan nimellä jaettua perustelulausumaehdotusta, niin kyllä asuntonministeri tulee olemaan liukkailla jäillä.

Nimittäin se tarkoittaa silloin sitä, että kun substanssi puuttuu, niin ministerillä ei olekaan eduskunnan parlamentaarista enemmistötukea takanaan nimenomaan niiden päämäärien toteuttamiseksi, minkä taakse ministeri äsken ilmoittautui, toisin sanoen niiden päämäärien tukemiseksi, että voitaisiin eduskunnalle saada pikaisesti laki, jolla jatketaan aravavuokratulojen käyttö- ja luovutusrajoituksia. Minä kyllä vetoan nyt ministeri Bärlundiin niin, että hän todella selostaa sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle, mistä tässä on kysymys, niin että ainakaan tietämättään sosialidemokraatit eivät mene nyt lankaan.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kiinnittänyt huomiota siihen, että hallituspuolueiden sisällä esiintyy nyt ilmeistä tulkintaerimielisyyttä tästä tilanteesta. Ministeri Bärlund ilmoitti, että on vain yksi mahdollisuus toimia tässä asiassa. Sen takia ed. Savelan ehdotus on paikallaan, koska siinä on vain yksi toimintamalli. Sen sijaan ed. Zyskowitz puolustellessaan ed. Savelan ehdotusta ilmoitti, että tarvitaan väljyyttä. Minusta nämä eivät synkkaa toisiinsa. Senpä takia kysynkin, jos nyt yleensä voi kysyä, mutta jos nyt retorisesti ulvahan ilmoille, että ministeri Bärlund voisi nyt ulvahtaa sen, kuinka hän tulkitsee ed. Zyskowiczin väljyysvaatimuksen, niin että tiedämme, miten tästä pitäisi keskustelussa edetä.

Ed. Löyttyjärvi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kahteen asiaan, ensin tähän käyttö- ja luovutusrajoituksiin.

Ministeri Bärlundille haluaisin todeta, että valiokunnassa äänestettiin tässä yhteydessä ed. Helteen lakiehdotuksen ottamisesta käsitteilyyn samassa yhteydessä kuin hallituksen

esitys. Se olisi siis pitänyt sisällään jo tässä vaiheessa lain tasolla päätöksen jatkaa käyttö- ja luovutusrajoituksia. Valiokunnassa ei kuitenkaan ollut enemmistöä tämän asian läpiviemiseksi.

Mutta sen sijaan erittäin suuri enemmistö oli tämän ponsilauselman kannalla eli sen kannalla, että eduskunta kuitenkin ottaa tähän kantaa ja edellyttää, että tällainen hallituksen esitys pikaisesti tuodaan, että tämä asia saadaan kuntoon, joka silloin todettiin todella laajasti erittäin keskeiseksi asiaksi, joka on liitettävä näihin uustuotantoon liittyviin uusiin esityksiin, jotta voidaan kokonaisuuden kannalta edetä järkevästi.

Millä tavalla tämä uusi lainajärjestelmä tulee vaikuttamaan? Mielestäni tässä on todella instrumentteja hoitaa myös hyvin asuntopoliittikkaa ja asumiskustannusten kehitystä. Se edellyttää, että asuntoviranomaiset ja ministeriöt tältä osin tuntevat vastuunsa. Nyt ministeriössä on kaavailtu alemmalla tulotasolla 5,25 prosentin vuosimaksua ja 1,5 prosentin korkoa. Näin meille on näitä luonnoksia esitelty. Nyt asuntohallitus kuitenkin laskelmissaan on päätenyt mm. siihen, että alimmalla tulotasolla tarvittaisiin noin 4,25—4,5 prosentin vuosimaksu ja 1 prosentin reaalikorko, jotteivät alimmalla tulotasolla asumiskustannukset nousisi. Mielestäni nyt eduskunnan pitäisi ottaa sillä tavalla tähän kantaa, että annetaan todella suuntaa sille, millä tavalla asetus tulee muotoilla, jotta toivottu tulos saavutettaisiin.

Ed. Kietäväinen: Arvoisa puhemies! Ministeri Bärlund ja muutamat muut sosialidemokraattiset edustajat ovat kehuneet järjestelmän erinomaisuutta ja syyttäneet siitä, että keskusta näkee asiassa pelkästään kielteistä. Näin ei todellakaan ole. Keskusta on kannattamassa tätä järjestelmää, mutta lain käsittelyn aikana olemme pyrkineet saamaan järjestelmän toimivammaksi, mitä se ei hallituksen esittämässä muodossa ole.

Keskeisimmät ongelmat tässä järjestelmässä liittyvät, toisin kuin ministeri Bärlund totesi, siihen että tämä järjestelmä on hyvin arvaamaton. Pääomittaminen sisältyy järjestelmään sen takia käsittääkseni, että koska korkotasoa tässä järjestelmässä tulee olemaan liian korkea, pääomittamisen kautta siirretään korkean koron ja muiden vuosimaksujen korkeutta lainan loppupäähän; tätä kaut-

ta saadaan aikaan tämä pääomittamisjärjestelmä.

Toinen ongelma tässä asiassa on myös se, että korkotaso todellakin tulee olemaan nykyistä aravajärjestelmää huomattavasti korkeampi.

Esimerkiksi edustajat Myller ja Kautto ovat useaan kertaan todenneet, että asumistukijärjestelmän kautta korvataan epäkohdat, mitä toisaalta korkea korkotaso ja erityisesti valtion asuntolainan korkovähennysoikeuden poistaminen merkitsevät. Tämä ei pidä paikkaansa. Minusta olisi rehellisesti tunnustettava se tosiasia, että eihän asumistukilain muutos merkitse mitään korjausta tähän asiaan. Siinä annetaan blankovaltakirja valtioneuvoston päätöksellä tämän asian hoitamiseksi. Sen takia toteaisin, että tässä on paljon epäkohtia, jotka olisi syytä selkeyttää ja sillä tavalla varmistaa se, että väliinputoamisia ei tapahdu. Sen takia keskustan ponsilausuma on tässä hyvin tärkeä.

Mitä tulee maatalousväestöön, heidän osaltaan on todettava, että eivät heidän asuntolainaehtonsa ole muuta väestönsä olennaisesti paremmat, mitä tässä on väitetty.

Ympäristöministeri Bärklund: Arvoisa puhemies! Tämä järjestelmä ei ole arvaamaton, mutta todellinen elämä saattaa joskus olla. Se ongelma, johon tässä viitataan, on ymmärtääkseni se, että on oletettu tässä järjestelmässä, että taloudellinen kasvu ja ihmisten reaalitytulot kehittyvät suurin piirtein sillä tavoin kuin ne ovat kehittyneet viime vuosikymmenten aikana. Mikäli näin ei tapahdu, silloin tarvitaan tietenkin sen hallituksen toimesta, joka silloin istuu, toimenpiteitä näiden ongelmien korjaamiseksi, joita mahdollisuuksia pääomittamisjärjestelmä antaa. Tältä osin tämä on erittäin sujuva ja helppokäyttöinen ja huomattavasti parempi kuin nykyinen järjestelmä.

Emme voi lähteä siitä, että hallitukset olisivat toimetttömiä tilanteessa, jossa tämän järjestelmän perustana olevat oletukset eivät syystä taikka toisesta toteudu. Mutta kuten sanoin, niin tässäkin tilanteessa hallitukset voivat teknisesti hyvin toimia uuden järjestelmän puitteissa.

Toisaalta en ole väittänyt, että keskustasta olisi tätä vastustanut, mutta en ymmärrä, miksi se ei voi sitä tukea yksiselitteisesti,

koska tämä on kuitenkin selkeästi nykyistä järjestelmää parempi.

Ed. Myller (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kietäväiselle niistä arveluista, mitä hän esitti asumistuesta ja siitä, että se ei ole todellinen vaihtoehto tässä tilanteessa. Tähän on tietysti sanottava se, että vielä ei tarkoin tiedetä, millaiseksi eri tulotasoilla järjestelmä muodostuu. Tällä hetkellä on arvioitu niin, että nimenomaan kaikkien matalimmalla tulotasoilla tämä olisi ehkä epäedullisempi kuin vanha järjestelmä ja siihen halutaan, sitten kun tiedot ovat olemassa, asumistukea kehitettäväksi niin, että tullaan vastaan. Tämä tietysti liittyy lain vaikutusten seurantaan ja ylipäänsä siihen ajatukseen, että nimenomaan suoralla tuella tulee tukea niin asumisessa kuin muissakin sosiaalisissa kysymyksissä eikä niinkään yleisellä kustannusten alentamisella.

Ed. Juhantalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Bärklund useaan otteeseen kysyi, miksi keskustasta ei voi lakiehdotusta kannattaa. Meidän puoleltamme jatkuvasti sanotaan, että me kannatamme sitä. Minä nyt vahvistan vielä kertaalleen ed. Kietäväisen puheenvuoron, jossa me selkeästi kannatamme lakiesitystä.

Mutta me olemme avoimesti kritisoineet sen sisältöä ja esittäneet siihen parannusehdotuksia. Ilmeisesti sosialidemokraatit ovat tässä hallituksessa tottuneet edellyttämään, niin kuin entinen puoluesihteerini Seppo Kääriäinen osuvasti sanoi, rähmällään olevaa kannatusta. Kyllä kannattaa voi myös kritiikisästi.

Tulevat hallitukset eivät tietenkään voi olla toimetttömiä lain suhteen. Sitä on heti korjattava.

Me olemme ministeri Bärklundin kanssa löytäneet monissa asuntoasioissa tämän vaalikauden aikana toisemme, ja mm. asuntorahastoa ei olisi voitu saada aikaan, ellemmme olisi yhdessä voineet todeta siinä olevat hyvät puolet. Me toteamme tässäkin olevat hyvät puolet. Niitä tuemme, huonoja osia kritisoimme!

Ed. Kautto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on voimakkaasti arvosteltu sitä, että korko pääomittuu lainotusjärjestelmässä, mutta samanaikaisesti pi-

täisi kuitenkin mainita se, että tällä on päästy nimenomaan siihen ratkaisuun, että ensimmäisinä vuosina, kun ihmiselle valmistuu omakotitalo tai hän saa asunnon ja silloin usein myös perhetilanteesta johtuen hänen taloudellinen tilanteensa on kaikista tiukimmalla, tällä tavalla hänelle annetaan näinä vaikeimpina ensimmäisinä vuosina mahdollisuuksia kuitenkin elää myös ns. muutakin elämää kuin asunnon säästämistä paremmin kuin nykyinen järjestelmä edellyttää.

Sitten haluaisin kyllä muistuttaa siitä, että ei todella meilläkään ole kaiken tietävää kristallipalloa hallussamme. Tällä lakiesityksellä on voimakkaasti pyritty siihen, että seurataan sitä, kuinka tämä tulee kohdentumaan, ja jatkossa koko ajan tarkkaillaan sitä ja jos huomataan epäkohtia, niin voidaan tehdä helpommin korjauksia kuin jos säännöt olisi tarkkaan kirjattu lakiin.

Ed. Kietäväiselle täytyy pahoitella, jos häneltä itseltään on jäänyt käyttämättä maatalousyrittäjiin kohdentuva etuus asuntokysymyksissä.

Ed. Lehtosaari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ministeri Bärnlund kysyi, miksi keskusta ei voi olla tukemassa tätä asiaa, niin vielä kerran totean sen, että me emme ole tätä vastustamassa. Me olemme vain arvostelleet lakiesityksen heikkouksia ja huonoja puolia. Nämä arvostelut ovat pitkälti perustuneet mm. niihin todellisiin asiantuntijoihin, jotka olivat valiokunnassa meillä kuultavina.

Haluan vielä todeta eräänkin todellisen asiantuntijan lausunnon, kun hän sanoi, että lakiesitys on hyppy tuntemattomaan kädet silmillä.

Ed. Jokiniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti: Ed. Kautto on kahdessa puheenvuorossaan jo viittannut maatalousyrittäjien asuntolainoitukseen. Haluan huomauttaa, että tästä asiasta päätimme maaseutuelinkeinolaissa ja valiokunta yksimielisesti mietintönsä merkitytti sen, jotta on katsottava, jotta eivät he joudu epäedullisempaan asemaan kuin tällä puolella.

Valtion budjetin perusteluissakin hallitus on esittänyt, jotta maatalousyrittäjiltä kokonaan valtion rahoitus asuntotuotantoon poistettaisiin. Ed. Kauton pitäisi tutustua

vähän tarkemmin siihen, mitä sillä puolella on esitetty. Hänellä näyttää olevan aivan harhakäsitys siinä mielessä.

Ed. Säilynoja: Arvoisa puhemies! Minä ensinnäkin kiitän perustuslakivaliokunnan puheenjohtajaa, joka käytti erittäin selventävän puheenvuoron, ja sen jälkeen minä entistä enemmän ihmettelen sitä, miksi valiokunnan kannanottoa pyritään ed. Savelan nimissä tehdyllä ponsiehdotuksella väljentämään, koska väljentäminen kohdistuu nimenomaan juuri siihen epäilykseen ja siihen arvosteluun, jota valiokunnan työskentelyssä väkisinikin syntyi tätä asumisjärjestelmän kokonaisuudistusta kohtaan. Jotta nämä epävarmuustekijät jollain tavalla varmistuisivat, valiokunta varsin laajasti oli yksimielinen, että tähän otetaan juuri tällainen ponsi, jossa nimenomaan aravavuokra-asuntojen pysyminen vuokratyössä turvattaisiin.

Minä toivonkin, että valiokunnan kannanotto saa myös täällä suuressa salissa sille kuuluvan arvon ja että sitä ei tulla muuttamaan, koska tämä muutos, johon ilmeisesti hallituspuolueet ovat päätyneet, merkitsisi todella sitä, että koko tämän eduskunnan arvovaltaa sillä murennettaisiin. Eduskunnan uskottavuus alkaa olla jo niin vähissä, että ainakin minua huolestuttaa, että te, jotka pyritte eduskuntaan uudelleen, joudutte ehkä omassa nahassanne tuntemaan, jos tätä arvovaltaa vielä murennetaan.

Keskustelu, mikä tässä on syntynyt, kieli siitä, että tähän liittyy epävarmuustekijöitä. Näitä on nimenomaan esitetyillä ponsilla yritetty varmistaa.

Ed. Löyttyjärvi on ehdottanut neljää perustelulausumaa, joita kaikkia kannatan.

Ed. Lehtosaari pyrkii vielä varmistamaan varmistuksen jälkeenkin, jos nyt ed. Löyttyjärven ponnet tulevat hyväksytyiksi, omalla ponnellaan samoja asioita, joten sitäkin voidaan tässä samalla tietysti kannattaa.

Mutta vähän ihmettelen tovereiden sosiaalidemokraattien taholta tulevaa kritiikkiä, nimenomaan tässä keskustelussa tullutta kritiikkiä, keskustapuolueen suuntaan. Kyllähän valiokunta oli aivan yksimielinen siitä, että nimenomaan asuntolainajärjestelyt on uudistettava niin, että saadaan käynnistettyä asuntotuotanto, joka nyt on ollut pysähdyksissä, ja että tämä rahoitusjärjestelmä sinänsä parantaa osaltaan nykyisiä voimassa olevia

järjestelyjä, joten tästä valiokunta ei ollut erimielinen.

Hyvin pitkälle näkemykset, joita tässä keskustelussa on painotettu, tulevat esiin valiokunnan melko yksimielisessä mietinnössä, nimenomaan asumiskustannusten kohtuullisena pysyminen ja asumistukijärjestelmän kehittäminen sillä tavalla, että se tulee vastaan siinä vaiheessa, jos nämä kustannukset kohoavat kohtuuttoman korkeiksi.

Tuntuukin siltä, että jollain tavalla tämä keskustelu nyt paikkaa joidenkin huonoa omaatuntoa eikä niinkään vakuuta siitä, että tässä olisi oltu kovin erimielisiä silloin, kun valiokunta tätä asiaa käsitteli. Tosin täytyy toivoa tässäkin yhteydessä, että valiokunta saisi pitemmälle valmisteltuja esityksiä käsittelyyn niin, ettei jäisi tällaisia epävarmoja kohtia, jotka sitten jäävät askarruttamaan. Kukaan asiantuntijoistakaan ei kykene antamaan vastausta siihen, minkä laatuinen tilanne tulee olemaan muutaman vuoden kulluttua siinä vaiheessa, kun nämä asunnot ovat ihmisten käytössä.

Ed. Lax: Fru talman! Jag ber att få understöda rdm. Savelas förslag till ändring i motiveringarna till betänkandet. — Rouva puhemies! Minä kannatan ed. Savelan tekemää perustelulausumaehdotusta.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Tässä on puhuttu tämän muutoksen suuruudesta ja mahdollisesta arvaamattomuudesta ja muusta. Minusta tämä on sinänsä kyllä muutos parempaan, mutta jää tavallaan puolitiehen. Tässähän on tosiasiaa piilotettu eräänlainen indeksiehto sisään, mutta kun se on tehty piilotettuna, epätäydellisenä ja epätarkkana, se muodostaa aikamoisen arvaamattomuuden, koska se, mitä me todella-kaan emme voi ennustaa, on tulevan inflaation suuruus.

Sen takia minusta olisi ollut paljon parempi viedä tämä uudistus loppuun asti, tehdä sellaisia aravalainoja, joissa on rehellinen indeksiehto niin, että indeksikorotus aina pääomitetaan ja siirretään sitten myös ns. vuosimaksuun, joka tässä on, ja vastaavasti varsinainen maksettava korko olisi aika pieni. Tällä tavalla saataisiin aikaan laina, josta lainanottaja tietää, mikä on sen reaalinen rasitus hänen taloudelleen seuraavat 15 tai 25 vuotta, ja samalla se on laina, jolla ei

kannata keinotella ja joka inflaation suhteen toimii oikein.

Tämä on muutos parempaan suuntaan, mutta tämä järjestelmä on nyt tehty hirvittävän monimutkaiseksi eikä se välttämättä tule toimimaan ihan oikein, mutta veikkaan, että jatkossa tullaan siirtymään puhtaaseen indeksiehtojärjestelmään piilotetun sijasta.

Mitä tulee ed. Lehtosaaren ponteen, niin minä ainakaan en voi olla kannattamassa pontta, jonka sanamuodossa sanotaan, että minkään ryhmän asema ei heikkene uudistuksen johdosta, sillä minä olen sen verran radikaali mieleltäni, että haluan tehdä myös sellaisia uudistuksia, jotka joskus puuttuvat jonkin ryhmän etuihin ja etuoikeuksiin ja muuhun sellaiseen. Jos me otamme sen lähtökohdan, että missään uudistuksessa minkään ryhmän asemaa ei saa heikentää, niin se marginaali, jossa me uudistuksia teemme, on kyllä hyvin pieni.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Löyttyjärvi ed. Säilynojan kannattamana tehnyt seuraavat neljä perustelulausumaehdotusta:

1) ”Eduskunta edellyttää, että asetuksella omistusasuntolainoituksen vuosimaksuja ja korkotasoa määriteltäessä hallitus huolehtii siitä, etteivät asumiskustannukset nykyjärjestelmään verrattuna nouse. Alimmalla tulotasolla tämä asuntohallituksen selvitysten mukaan edellyttää vuosimaksuun 4,25—4,5 prosentin lähtötasoa ja 1 prosentin reaalikorkoa.”

2) ”Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii aravauustuotannon lainoituksen vuosimaksuja ja korkoja määriteltäessä, etteivät uusien aravatalojen pääomamenot muodostu kohtuuttoman raskaiksi ja ettei vuokrataso nouse siten, että eri hallintamuotoisen asumisen asumiskustannusten suhde vääristyy.”

3) ”Eduskunta edellyttää, että vanhojen aravavuokratulojen siirtyessä yhtenäislainajärjestelmän piiriin peruskorjauslainoituksen kautta tai hakemuksestaan hallitus huolehtii vuosimaksujen ja korkotason avulla siitä, etteivät aravavuokrat nouse kohtuuttomasti, vaan että aravavuokra-asunnot säilyvät asumiskustannuksiltaan selvästi edullisimpana asumismuotona ja etteivät vuokrat peruskor-

jattavissa taloissa nouse uusaravatuotannon tasoa korkeammalle.”

4) ”Eduskunta edellyttää, että asuntopoliittisia tukijärjestelmiä kehitettäessä tavoitteena on, etteivät asumiskustannukset ruokakunnan käytettävissä olevista tuloista teollisuuden keskiansiotasolla nouse korkeammiksi kuin 20 prosenttia eivätkä vähimmäistoi-meentulotasolla korkeammiksi kuin 10 prosenttia.”

Ed. Lehtosaari ed. Jokiniemen kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tarpeellisin toimenpitein huolehtii siitä, että minkään aravalainansaajaryhmän asema ei heikkene uudistuksen johdosta.”

Ed. Savela ed. Laxin kannattamana on ehdottanut, että mietinnön luvun Yleisperustelut yhdeksännen kappaleen sijasta lausut-taisiin: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa esityksen aravavuokratalojen käyttö-ja luovutusrajoituksista.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely juliste-taan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lo-puksi päätetään perustelulausumaehdotuksis-ta.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Löyttyjärven 1) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Löyttyjärven 1) ehdo-tus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Ää-nestyksessä on annettu 136 jaa- ja 32 ei-ääntä; poissa 31. (Koneään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Löyttyjärven 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Löyttyjärven 2) ehdo-tus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Ää-nestyksessä on annettu 101 jaa- ja 70 ei-ääntä; poissa 28. (Koneään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Löyttyjärven 3) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Löyttyjärven 3) ehdo-tus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Ää-nestyksessä on annettu 101 jaa- ja 71 ei-ääntä; poissa 27. (Koneään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Löyttyjärven 4) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Löyttyjärven 4) ehdo-tus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Ää-nestyksessä on annettu 107 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 38. (Koneään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Pelttari: Arvoisa puhemies! Pyydän ilmoittaa, että vaikka painoin ”ei”-nappia, se ei toiminut.

Ensimmäinen varapuhemies: Mer-kitään.

Äänestys ed. Lehtosaaren ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Lehtosaaren ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Ää-nestyksessä on annettu 104 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 27. (Koneään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Savelan ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Savelan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 65 jaa- ja 103 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 29. (Koneään. 16)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Savelan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 247

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 80

Suuren valiokunnan mietintö n:o 259

Ensimmäinen varapuhemies: Käsitteilyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 259. Viime istunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

13, 33, 78 ja 90 § hyväksytään keskusteltua.

146 a §.

Keskustelu:

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Hallituksen esittämässä muodossa tämä pykälä merkitsee sitä, että asuntolainakorkojen vähennysoikeus poistuu. Äsken vahvistettu laki huomioon ottaen tuo toimenpide on perin kohtuuton.

Ehdotankin, arvoisa puhemies, että 146 a § poistettaisiin, mikä merkitsee sitä, että lainakorkojen vähennysoikeus säilyisi.

Ed. Kääriäinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pekkarinen ed. Kääriäisen kannattamana ehdottanut, että pykälä poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Pekkarisen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 94 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 36. (Koneään. 17)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskusteltua.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotukset laiksi peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustannusmaksusta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 200

Lakialoite n:o 114

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 75

Suuren valiokunnan mietintö n:o 239

Ensimmäinen varapuhemies: Käsitteilyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 239. Viime istunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yleiskeskustelussa on ed. Pekkarinen ed. Vihriälän kannattamana ehdottanut, että käsitteilyn pohjaksi otettaisiin III vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Kettunen ed. Aittoniemen kannattamana on ehdottanut, että käsitteilyn pohjaksi otettaisiin II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Pulliainen ed. Laineen kannattamana on ehdottanut, että käsitteilyn pohjaksi otettaisiin I vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Käsitteilyn pohjaa koskevissa äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Pulliaisen ja Kettusen ehdotusten välillä, sitten tässä äänestyksessä voittaneesta

ehdotuksesta ed. Pekkarisen ehdotusta vastaan ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Kettusen ja ed. Pulliaisen ehdotusten välillä.

Ed. Kettusen ehdotus "jaa", ed. Pulliaisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 41 ei-ääntä, 19 tyhjää; poissa 35. (Koneään. 18)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Kettusen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Pekkarisen ja ed. Kettusen ehdotusten välillä.

Ed. Pekkarisen ehdotus "jaa", ed. Kettusen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 37 ei-ääntä, 31 tyhjää; poissa 32. (Koneään. 19)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Pekkarisen ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Pekkarisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Pekkarisen ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 70 ei-ääntä; poissa 32. (Koneään. 20)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—3 § hyväksytään keskustelutta.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Kettunen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena. Se tarkoittaa sitä, että lakiin tulisi maksuvapaa perusalue, jonka suuruus olisi 15 hehtaaria.

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kettusen ehdotusta.

Ed. Apukka: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Apukan ehdotusta.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon, joka sillä on III vastalauseessa, mikä käytännössä merkitsee sitä, että pakkokesannointia ei sovelleta alle 12 peltihehtaarin tiloille.

Ed. Vihriälä: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen ehdotusta.

Ed. Kemppainen: Arvoisa puhemies! Kannatan myös ed. Apukan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kettunen ed. Mäkelän kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Ed. Apukka ed. Pulliaisen kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Ed. Pekkarinen ed. Vihriälän kannattamana on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Kettusen ja Apukan ehdotusten välillä, sitten voittaneesta ed.

Pekkarisen ehdotusta vastaan ja lopuksi voitaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Kettusen ja ed. Apukan ehdotusten välillä.

Ed. Kettusen ehdotus ”jaa”, ed. Apukan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 40 ei-ääntä, 19 tyhjää; poissa 32. (Koneään. 21)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Kettusen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Pekkarisen ja ed. Kettusen ehdotusten välillä.

Ed. Pekkarisen ehdotus ”jaa”, ed. Kettusen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 37 ei-ääntä, 29 tyhjää; poissa 32. (Koneään. 22)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Pekkarisen ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Pekkarisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Pekkarisen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 70 ei-ääntä; poissa 32. (Koneään. 23)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

5 § hyväksytään keskustelutta.

6 §.

Keskustelu:

Ed. Apukka: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen 5 §:n mukaisena.

Ed. Kettunen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Ed. Kemppainen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Apukan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Apukka ed. Kemppaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Ed. Kettunen on ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ed. Kettusen ehdotusta ei ole kannatettu, joten se raukeaa.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Apukan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 51 ei-ääntä; poissa 46. (Koneään. 24)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

7 §.

Keskustelu:

Ed. Kettunen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että lakipykälä saisi sen muodon, kuin on II vastalauseessa.

Ed. Mäkelä: Herra puhemies! Kannatan ed. Kettusen tekemää ehdotusta.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseeseen sisältyvässä muodossa, mikä

käytännössä merkitsee mm., että kesannointivelvoite kaksinkertaistuisi hallituksen esittämään nähden sellaisen viljelijän kohdalla, joka yhdessä puolisonsa kanssa ansaitsee muusta kuin maatilataloudesta yli 250 000 markkaa eikä asu tilalla.

Ed. Vihriälä: Herra puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kettunen ed. Mäkelän kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Ed. Pekkarinen on ed. Vihriälän kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin III vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Pekkarisen ja ed. Kettusen ehdotusten välillä.

Ed. Pekkarisen ehdotus "jaa", ed. Kettusen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 15 ei-ääntä, 20 tyhjää; poissa 46. (Koneään. 25)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Pekkarisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Pekkarisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ed. Pekkarisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 90 jaa- ja 61 ei-ääntä; poissa 48. (Koneään. 26)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

8—24 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus asunto-olojen kehittämisrahaston lainanottovaltuuksista vuonna 1991

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 120

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 77

Suuren valiokunnan mietintö n:o 258

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 258. Viime istunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. Laine ed. Aittoniemen kannattamana ehdottanut, että lainanottovaltuudet hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Laineen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 129 jaa- ja 25 ei-ääntä; poissa 45. (Koneään. 27)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Lainanottovaltuuksien toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotukset laiksi arvo-osuusjärjestelmästä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 104

Pankkivaliokunnan mietintö n:o 11

Suuren valiokunnan mietintö n:o 240

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mie-

tintö n:o 240. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

1. lakiehdotuksen 1—6 §, 1 luvun otsikko, 7—11 §, 2 luvun otsikko, 12—24 §, 3 luvun otsikko, 25—27 §, 4 luvun otsikko sekä 28—34 § ja 5 luvun otsikko, johtolause ja nimike,

2. lakiehdotuksen 1 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 2 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 3 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 4 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 5 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 6 ja 7 §, 6 §:n edellä oleva väliotsikko, 8 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 9 ja 10 §, 9 §:n edellä oleva väliotsikko, 11—15 §, 11 §:n edellä oleva väliotsikko, 16 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 17—20 §, 17 §:n edellä oleva väliotsikko, 21—23 §, 21 §:n edellä oleva väliotsikko, 24 ja 25 §, 24 §:n edellä oleva väliotsikko, 26—29 §, 26 §:n edellä oleva väliotsikko, 30—32 §, 30 §:n edellä oleva väliotsikko, 33—35 §, 33 §:n edellä oleva väliotsikko, 36—42 §, 36 §:n edellä oleva väliotsikko, 43 § ja sen edellä oleva väliotsikko sekä 44 § ja sen edellä oleva väliotsikko, johtolause ja nimike,

3. lakiehdotuksen 19 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

4. lakiehdotuksen 4 luvun 18 a ja 30 § ja luvun otsikko sekä 5 luvun 3 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

5. lakiehdotuksen 1 §, lain uusi nimike, voimaantulosäännös, johtolause ja lakiehdotuksen nimike,

6. lakiehdotuksen 3 ja 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

7. lakiehdotuksen 3 a luvun 1—15 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

8. lakiehdotuksen 3 ja 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

9. lakiehdotuksen 33 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

10. lakiehdotuksen 8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

11. lakiehdotuksen 3 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

12. lakiehdotuksen 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

13. lakiehdotuksen 18 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

14. lakiehdotuksen 3 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi raittiustyölain 3 §:n 2 momentin kumoamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 258

Talousvaliokunnan mietintö n:o 13

Suuren valiokunnan mietintö n:o 251

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 251. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Almgren: Herra puhemies! Raittiustyötä ajatellen sekä lainsäädäntö että hallinto ovat koko ajan menneet huonompaan suuntaan. Raittiustalokunnat on tehty vapaaehtoisiksi, kunnallinen alkoholintarkastus on lopetettu, sosiaali- ja terveysministeriön raittiutus- ja alkoholiosasto on lakkautettu, raittiutus- ja alkoholiasian neuvottelukunta nyt käsiteltävänä olevalla lailla lakkautetaan. Ed. Helle, joka on vetänyt raittiutus- ja alkoholiasian neuvottelukuntaa, kylä toteaa, että häneltä ja neuvottelukunnalta on kysytty eivätkä he ole vastustaneet. Siitä tietyksi olisi voinut sanoa joitakin ankariakin sanoja.

Tosiasia on se, että myöskään nykyinen hallitus ei kanna oikein todellista huolta alkoholin kokonaiskulutuksen lisääntymisestä.

Huumeuuvosto, johon raittiutus- ja alkoholiasian neuvottelukunta nyt yhdistetään, olisi mielestäni voinut toimia erillisenä yksikkönä, sillä käsiteltävänä olevan lain lopputulos on se, että eduskunta menettää jälleen yhden vaikutusmahdollisuuden siitä yksinkertaisesta syytä, että suunnitteilla oleva yhdistetty

hallintoelin tulee olemaan asetuksella säädetty. Sitä ei enää tuoda eduskunnalle lain muodossa, ja sen vuoksi tässä on jälleen selvä heikennys.

Tässä yhteydessä on tietysti toivottava, että sellainen napakka ja jämäkkä ote, jota raittius- ja alkoholiain neuvottelukunta ed. Helteen johdolla on noudattanut, säilyisi silloinkin, kun nämä hallintoelimet yhdistetään.

Ed. Puska: Arvoisa puhemies! Tästä nimenomaisesta asiasta on todettava jatkona ed. Almgrenin puheenvuoroon, että esitys sai eri tahoilta yksimielisen kannatuksen. Ed. Almgrenin epäilyn johdosta pyysimme lausuntoa myös Suomen Raittiusjärjestöt ry:ltä, ja he myös kannattivat tätä muutosta. Tämän vuoksi nähdäkseni uudistus tässä muodossa voidaan toteuttaa.

Mutta ed. Almgrenin yleisempi epäluulo on kyllä minusta perusteltu. Me olemme tehneet sarjan teknillisiä toimenpiteitä, joita kaikkia voidaan perustella tietyllä hallinnon järjeistämällä, mutta peruskysymyksen, millä ehkäisevää terveyspolitiikkaa maassa viedään eteenpäin, suhteen ei ole mitään uusia avauksia todellakaan tehty ja toivotaisiin, että siinä asiassa päästäisiin eteenpäin.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotukset laeiksi alkoholilain sekä keskioluesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 289

Talousvaliokunnan mietintö n:o 14

Suuren valiokunnan mietintö n:o 252

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 252. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 27, 28 ja 58 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 12 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotukset laiksi kuntien vapaaehtoisen yhdistymisen kannustamisesta vuosina 1992—1993 ja laiksi kuntien yhdistymisavustuksista annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 222

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 34

Suuren valiokunnan mietintö n:o 242

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 242. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 1—10 §, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 10 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 182

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 33

Suuren valiokunnan mietintö n:o 248

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 248. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu.

lu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Pääministeri Harri Holkerin hallituksen verouudistusohjelma on aiheuttanut niin veronmaksajissa kuin kunnissakin hyvin ristiriitaisia, voittopuolisesti kielteisiä tunteita ja niiden mukaisia vastareaktioita. Synnytettyjen pahimpien vääristymien ja epäoikeudenmukaisuuksien korjaamiseksi on jouduttu turvautumaan paikko-operaatioihin. Paikko-operaatioita on osaltaan vaikeuttanut vuotta 1989 koskevan verotuksen valmistumisen viivästyminen.

Hallitus on ilmoittanut tavoitteekseen jatkaa vuosiksi 1989 ja 1990 säädettyjen sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusasteikkojen voimassaoloa. Tässä yhteydessä hallitus on niin ikään asettanut tavoitteekseen, että niissä tapauksissa, joissa kunnat saavat valtiolta korvauksen menetetyistä verotuloista valtionosuusasteikkojen korotuksen perusteella, menetyksiä ei toistamiseen korvata verotulojen täydennyksellä. Arkiproosalla ilmaistuna halutaan siis estää kaksinkertainen kompensatio. Pyrkimys kohdella kuntia yhdenvertaisesti on sinänsä hyväksyttävä.

Kun kaksinkertaista kompensatiota ryhdytään estämään, on toimenpiteiden kuitenkin nojaututtava tietoon, että tämä on tapahtumassa. Tätä tietoa ei valtiovarain- eikä sisäasiainministeriöiden virkamiehillä ole ollut, kun hallituksen esitystä n:o 182 valmisteltiin, eikä heillä ole sitä tänäkään päivänä. Tämä kävi harvinaisen selvästi ilmi asiantuntijoita mainituista ministeriöistä valiokunnassa kuultaessa.

Ministeriöiden virkamiehiä paremmin tilanteesta ollaan selvillä kunnallisissa keskusjärjestöissä. Niilläkään ei voi olla täsmällistä tietoa. Tilannetta kuvaa kuitenkin hyvin, että valtiovarainministeriön virkamiehet eivät pystyneet esittämään Kunnallisliiton laskelmia vastaan minkäänlaista kritiikkiä. Tosin he eivät silloin voineet myöskään vahvistaa noita laskelmia oikeiksi.

Hallituksen esitys aiheutti aiheellisesti närrä myös hallituspuolueisiin lukeutuvien edustajien piirissä lakiehdotuksen valiokun-

takäsittelyssä. Asiantuntijoille esitetyt kysymykset olivat purevan teräviä, mutta samalla asian ytimeen iskeviä. Lopullisessa äänestyksessä yksi hallituspuolueiden edustajista äänestikin opposition mukana.

Kun hallituspuolueiden edustajat eivät saaneet virkamiehiltä tukea hallituksen esitykselle, halusivat he ponnella tukea selustansa. Mietintöön sisällytetty ponsi kuuluu: "Valiokunta edellyttää kuitenkin, että hallitus välittömästi vuoden 1989 verotuksen valmistumisen jälkeen selvittää kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain 5 §:n muuttamisperusteet, ja jos käy ilmi, että verotulokertymissä on tapahtunut merkittäviä muutoksia, ryhtyy näiden muutosten edellyttämiin toimenpiteisiin."

har Tässä ponnassa osutaan tavallaan oikeaan. Sen ideana on saada aikanaan aikaan korjauksen korjaus. Entäpä jos nyt tässä vaiheessa kuntien verotulojen täydennyksen tasotusrajojen alentamisessa valitaan se sadannes tai sen osa, joka antaa mitä todennäköisimmin tuloksen, joka tekee korjauksen korjauksen tarpeettomaksi? Kunnallisliiton laskelmien mukaan tuo prosentti on 0,5. Se antaa 1. ja 2. kantokykyluokassa oleville kunnille kohtuullisen lähellä nollaa olevia nettovaikutustuloksia. 3. kantokykyluokassa oleville 11 kunnalle kaikki nettovaikutustulokset ovat tälläkin prosenttiyksiköllä selvästi miinusmerkkisiä. Näiden kuntien yleinen kantokyky kestää kuitenkin näin odotettavissa olevan muutoksen kunnalle valtiolta odotettavissa olevaan rahamäärään.

Arvoisa puhemies! Tulenkin ehdottamaan lakiehdotuksen yksityiskohtaisessa käsittelyssä 5 §:ään muotoa, joka siis tarkoittaa sitä, että kuntien verotulojen täydennyksen tasotusrajoja alennetaan puolella prosenttiyksiköllä. Jollei tämä viimeinen yritys onnistu, on päädyttävä hallituksen esityksen hylkäävälle linjalle. Viime vaiheessa opposition voima riittänee pelastamaan nämä 85 miljoonaa markkaa kunnille.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

5 §.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 5 §:n 2 momentti saisi seuraavan sanamuodon: "Tasoisusraja on 79,5 prosenttia kaikkien kuntien asukaskohtaisesta veröyrimäärien keskiarvosta kunnilla, joissa asukkaita maaneliökilometriä kohti (asukastiheys) on alle 1,0 tai jotka ovat saariston kehityksen edistämistä annetun lain (494/81) 9 §:n 1 momentissa mainittuja saaristokuntia. Tasoisusraja on 75,5 prosenttia kunnilla, joissa asukastiheys on 1,0—1,9, ja 72,5 prosenttia kunnilla, joissa asukastiheys on 2,0—6,9. Muilla kunnilla tasoisusraja on 69,5 prosenttia."

Ed. Paloheimo: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pulliaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pulliainen ed. Paloheimon kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi hänen edellä esittämänsä sanamuodon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Pulliaisen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 52 ei-ääntä; pois 58. (Koneään. 28)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotukset laeiksi ruotsinkielisen korkeakouluopetuksen yhteensovittamisesta sekä Åbo Akademi -nimisestä yliopistosta annetun lain ja Svenska handelshögskolan -nimisestä korkeakoulusta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 85

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 19

Suuren valiokunnan mietintö n:o 241

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 241. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1—5 §, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 2, 4, 5, 7, 13 ja 14 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike sekä

kolmannen lakiehdotuksen 2, 4, 5, 7 ja 8 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Ehdotukset laeiksi merimieseläkelain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 255

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 46

Suuren valiokunnan mietintö n:o 243

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 243. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 2 §, 3, 3 a, 4, 7 ja 8 §, 2 luvun otsikko, 11 ja 12 §, 3 luvun otsikko, 14, 15 e, 16, 17, 17 a, 20, 22, 22 a, 23, 24, 28, 31 ja 33 §, 4 luvun otsikko, 43 §, 59, 59 a ja 61 §, 9 luvun otsikko, 63 b §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 3 ja 10 a § sekä 12 § ja sen edellä oleva väliotsikko, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 2 a ja 9 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike,

neljännen lakiehdotuksen 16 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

viidennen lakiehdotuksen 2 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Ehdotus laiksi valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 248

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 47

Suuren valiokunnan mietintö n:o 244

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 244. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiteksti, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Ehdotus laiksi työntekijäin eläkelain soveltamisesta Suomen Pankin setelipainon henkilökunnan työsuhteisiin

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 257

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 52

Suuren valiokunnan mietintö n:o 256

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 256. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Ehdotus laiksi työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 206

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 48

Suuren valiokunnan mietintö n:o 245

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 245.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on myös yhtynyt suuren valiokunnan hylkäämisehdotukseen. Itse asiassa olemme jo sosiaalivaliokunnassa olleet tätä mieltä ja myös niissä valiokunnissa, joissa asia on ollut lausunnolla.

Kysymys on Työterveyslaitoksen uudisrakennuksen rahoittamisesta Raha-automaattiyhdistyksen varoilla. Tämä oli siis hallituksen esitys. Tämä olisi avannut pään sille, että jatkossa olisi ollut todennäköisesti odotetta-

vissa uusia ja uusia esityksiä siitä, että järjestöjen käyttöön tarkoitettuja varoja olisi ryhdytty osoittamaan muihin tarkoituksiin.

Koska olisi ollut kysymys periaatteellisesti tärkeästä päänavauksesta, olemme iloisia, että eduskunta ei ole halunnut avata päättä asiassa. Toisaalta tietysti olemme erittäin huolissamme siitä, miten Työterveyslaitoksen uudisrakennus saadaan rahoitetuksi, koska valtiovarainministeriöllä ilmeisesti on pyrkimys siihen, että hanketta ei saada alkuun.

Sosiaalivaliokunnan mietintö asiassa on erittäin selkeä. Siinä vaaditaan, että vuoden 92 budjettiin otetaan Työterveyslaitoksen uudisrakennukseen tarvittavat varat. Tämä on tietysti oikea tapa rahoittaa tällaista tärkeää hanketta.

Olemme tuoneet esiin myös toisen vaihtoehdon eli sen, että tapaturmavakuutuslain mukaan kerättyjä varoja voitaisiin käyttää, sillä kysymyksen on nimenomaan siitä, että tapaturmia ja ammattitauteja pyrittäisiin Työterveyslaitoksen toiminnalla ehkäisemään. Siinä mielessä tapaturmavakuutuslain mukaiset varat olisivat sopivat tähän tarkoitukseen. Se vaatisi tietysti myös lainmuutoksen.

Mutta kolmannessa käsittelyssä tulemme olemaan hylkäämisen kannalla.

Ed. Taina: Arvoisa puhemies! Raha-automaattiyhdistys rahoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon vapaaehtoisjärjestöjen toimintaa. Järjestöt järjestävät monipuolisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja kaiken ikäisille. Järjestöjen ylläpitämät sosiaali- ja terveyspalvelut ovat välttämättömiä kansalaisten kannalta. Järjestöt vastaavat nopeasti ja joustavasti ihmisten palvelutarpeisiin, ja siitä syystä ne ovat pystyneet järjestämään juuri niitä palveluja, joita eniten tarvitaan.

Ne ovat myös mukana monissa kokeiluissa, joista on saatu tietoja ja kokemuksia julkisen hallinnon käyttöön. Esimerkiksi kaikkein pienimpien vammaisryhmien ja mm. dementiaivanhusten avun ja hoidon tarpeeseen ei julkisen sosiaali- ja terveydenhuolto ole pystynyt vastaamaan, vaan palvelujen kehittäminen on jäänyt järjestöjen vastuulle. Kaiken kaikkiaan voi todeta, että järjestöjen järjestämät palvelut ovat elintärkeitä kansalaisille.

Koska näyttää siltä, että yhä enemmän sosiaali- ja terveydenhuoltoa kehitetään työ-

elämän ehdoilla, tulee sosiaali- ja terveydenhuoltoalan vapaaehtoisjärjestöjen toiminta entistä merkittävämmäksi. Juuri siitä syystä tuntuukin omituiselta, että nimenomaan sosiaali- ja terveysministeri on ollut valmis supistamaan järjestöjen mahdollisuuksia kehittää toimintaansa.

Raha-automaattiyhdistyksen varoista on tarkoitus rahoittaa mm. nuorisoasuntoja, vanhusten ja vammaisten itsenäisen asumisen tukipalveluja, kotipalvelutoiminnan kehittämistä ja mielenterveyshuollon kriisikeskusten toimintaa, siis juuri sellaisia toimintoja, joihin valtion varoista aletaan suunnata yhä niukempi suhteellinen osuus.

Lakiesityksen käsittelyn kuluessa väitettiin, että järjestöillä ei olisi edes mahdollisuuksia käyttää varoja nykyistä enempää. Tämä väite osoittaa täydellistä tietämättömyyttä palvelutarpeista tai välinpitämättömyyttä kaikkein heikoimmassa asemassa olevia kohtaan.

Sosialidemokraatit suhtautuivat nihkeimmin ajatukseen Työterveyslaitoksen rahoitusta koskevan lain hylkäämisestä. Ymmärrän tämän siitä näkökulmasta, etteivät sosialidemokraatteja sosiaalipolitiikassa kiinnosta muu kuin työelämässä olevien asiat. Toivoisin siltäkin suunnalla vähän laajempaa näkemystä ihmisten tarpeista ja inhimillisestä kohtelusta.

Ministeri Louekoski vihjasi eräissä keskustelussa, ettei kokoomus välitä Työterveyslaitoksen toiminnan kehittämisestä esittäessään lain hylkäämistä. Tämä lienee tahallista asian vääristelyä. Me olemme sitä mieltä, että Työterveyslaitos tarvitsee uudet tilat ja mieluummin Tampereelle mutta tilojen rakentaminen ei saa tapahtua Raha-automaattiyhdistyksen vaan valtion varoista.

Raha-automaattiyhdistystä koskevassa asemuksessa todetaan, ettei varoja saa käyttää valtion menojen kattamiseen. Kiristyvässä taloudellisessa tilanteessa on helppo kattaa milloin mitään Raha-automaattiyhdistyksen varoista, jos käytäntö saa eduskunnan siunauksen. Tämä merkitsisi samalla sitä, että rahat otetaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta. Sitä emme voi hyväksyä.

Olen erittäin tyytyväinen siitä, että Työterveyslaitoksen rahoitusta koskeva lakiesitys hylätään. Toivon, että asiasta käyty kiista ja myönteinen loppuratkaisu nähdään eduskunnan kannanottona sille, että vapaaehtoisjär-

jestöjen työ tarvitsee taloudellista tukea eikä sitä tukea saa heikentää kattamalla valtion kuluja järjestöille ja vaikeassa asemassa oleville ihmisille tarkoitetuista varoista.

Ed. Wasz-Höckert (vastauspuheenvuoro): Herr talman! Jag vill bara kort konstatera att i den svenskspråkiga versionen finns det ett tryckfel, här står kulturutskottet, torde vara socialutskottet.

Herra puhemies! Asia, joka on perustellisesti valmisteltu sosiaalivaliokunnassa ja käynyt lausunnolla talousvaliokunnassa, on erittäin tervetullut. Suomessa on vain kolme sellaista erityisinstituuttia — Työterveyslaitos, Allergiasairaala ja Reumasairaala — joihin saadaan ulkomaisia asiantuntijoita ja tutkijoita. Me emme saa missään mielessä heikentää Työterveyslaitoksen toimintaa, mutta varojen on tultava muualta, ei raha-automaattivaroista.

Haluan todeta, että on yli sata sosiaali- ja terveysalan järjestöä, joiden koko toiminta riippuu Raha-automaattiyhdistyksen varoista, ja se sanonta, että jaetaan ylimääräistä, on bluffia sen takia, että ei ole ylijäämää, vaan on vain sellaista rahaa, jota ei ole jaettu pyynnöstä huolimatta, joten ryhmäni edustajana talousvaliokunnassa pidän erittäin onnistuneena sitä ratkaisua, että me nyt hylkäämme hallituksen esityksen.

Ed. Rantanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun sekä ruotsalaiset että kokoomus ovat kantaneet kovasti huolta siitä, että Työterveyslaitoksen rahoitus, ja uudisrakentamisen rahoitus on katettava muulla tavoin, oiva tilaisuus tietenkin heillä olisi budjettikäsittelyn yhteydessä esittää se raha, että homma lähtisi käyntiin. Käytäntö sitten näyttää, tuleeko ehdotusta vai ei ja ovatko he todella laitoksen kehittämisen kannalla vai eivät.

Ed. Mönkäre (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä on helppo yhtyä hylkäysehdotukseen ja siihen, että Raha-automaattiyhdistyksen varoja ei tällaiseen toimintaan käytetä, mutta monta kysymystä on menettelytapojen suhteen jäänyt, kun Raha-automaattiyhdistyksen taholta on kuitenkin käyty neuvotteluja ja voitu tehdä sellaisia sopimuksia, että rahoja olisi kuitenkin

ollut käytettävissä niin, että se ei ole keneltäkään pois.

Tavallisen kansanedustajan ja valiokunnassa asiantuntijoita kuuntelevan ihmisen kannalta tilanne on ollut todella merkkinen, ja tekee mieli kysyä, kuka on ollut suorastaan epärehellinen asiaa käsiteltäessä. Työterveyslaitoksen rahoitus on järjestettävä, ja tietysti raha olisi voitu käyttää tälläkin kertaa, niin kuin esitettiin, jos kaikki asianosaiset olisivat suoraan puhuneet, miten voidaan tehdä.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Edustajaverit vasemmalta ja oikealta laidalta ovat kerrankin aivan samaa mieltä ja vastoin hallituksen esitystä. Tähän rintamaan myös vihreän liiton eduskuntaryhmä yhtyy. Tämä avaushan oli hyvin mielenkiintoinen. Otettiin Raha-automaattiyhdistyksen varojen uudelle suuntaamiselle sellainen ennakkotapausesimerkki, jossa itse tarkoitus on erittäin hyvä ja kannatettava, eli Työterveyslaitoksen uusien toimitilojen rakentamisen rahoittaminen. Sitten tätä vastaan piti peilata koko tätä käyttötarkoituksmuutosta.

Minusta on erinomaisen hyvä asia, että valiokuntakäsittelyvaiheessa on päädytty tähän tulokseen. Yhdymme siihen näkemykseen, että Työterveyslaitokselle tulee nuo uudet toimitilat saada ja niihin löytää normaali budjettirahoitus ja myös ne käyttötarkoitukset, jotka tässä valiokunnan mietinnössä on todettu, ovat myös erinomaisen kannatettavia ja hyviä asioita.

Ed. Puska: Herra puhemies! Me olemme myös keskustan piirissä erittäin tyytyväisiä tämän lakiesityksen kohtalosta, ja yhtyisin siihen, mitä täällä aikaisemmin on sanottu. Järjestöt tekevät todella terveyden- ja sosiaalihuollon alalla erittäin tärkeää, laajaa, vapaaehtoista työtä, ja sen merkitys on tärkeä, ja se ansaitsee kaiken tuen. Tämä ei ole mikään kannanotto Työterveyslaitoksen kehittämistä vastaan.

Yhtyisin myös siihen, mitä ed. Mönkäre sanoi, että tämän asian menettelytavan suhteen on ollut vähän epämääräisiä puheita siitä, että raha ei olisi keneltäkään pois. Ennen tai myöhemmin se on pois järjestöiltä. On myös viitattu siihen, että tämän päätöksen seurauksena voidaan jättää jaka-

matta vielä suurempi summa, mikä on tietysti täysin epäasiallista menettelyä.

On todella ilahduttavaa, että eduskunta nyt ilmeisen yksituumaisena päätyy tähän ratkaisuun ja hylkää tämän hallituksen esityksen. Kun tämän suuntaisia toiveita valtiovarainministeriön ja -ministereiden taholta on jatkuvasti esiintynyt, niin on toivottavaa, että tämä eduskunnan ilmeisen yksimielinen ja jämäkkä hylkäys nyt johtaa siihen, että vastaavia esityksiä ei ihan pian tuoda uudestaan.

Ministeri Hämäläinen: Herra puemies! Aivan ensiksi haluaisin sosiaali- ja terveysministeriön näkökulmasta sanoa, että meillä ministeriössä arvostetaan kovasti kansalaisjärjestöjen ja vapaaehtoisjärjestöjen työtä ja koemme sen erittäin tärkeäksi yhteisten palvelujen täydentäjäksi, ja monella alueella järjestöt ovat olleet edelläkävijöitä. Kaiken tämän sanottuani sanon, että kovasti pahoittelen sitä, että valiokunta on nyt päättänyt kuitenkin Työterveyslaitosta koskevan lain hylkäämiseen.

Minä olisin toivonut, että valtiovarainministeri olisi ollut käyttämässä myös puheenvuoron tästä. Mutta kun hän ei ole nyt tässä, niin yritän samalla eläytyä siihen ajatusmaailmaan, joka koko tämän lakiesityksen taustalla on ollut silloin, kun hallitus on tähän päättänyt. Tämän lakiesityksen taustalla ei nimittäin ole sosiaali- ja terveysministeriön kaappaus Raha-automaattiyhdistyksen varoille. — Vähän tällaisia pelkoja ilmeisesti edustajilla on ollut, kun tähän kovin suurella pelolla on suhtauduttu.

Tämän esityksen taustalla on ollut puhtaasti kansantaloudelliset näkemykset. Silloin kun ensi vuoden budjettia hallituksessa kasattiin, oli nähtävissä, että budjetista pitäisi tehdä tiukka ja että rahaa ei saa valuttaa budjetin kautta markkinoille niin, että kansantalouden indikaattorit siitä kääntyvät epäedulliseen suuntaan.

Sama koskee tietysti myös Raha-automaattiyhdistyksen rahoja. Nythän me tiedämme, että viime vuosina Raha-automaattiyhdistyksen voitto on kasvanut enemmän kuin kustannukset millään alueilla, enemmän kuin käytettävissä olevat voimavarat oikeastaan missään budjetin pääluokassa. Jo tänä vuonna tehtiin sillä tavalla, että Raha-automaattiyhdistyksen varoista jätettiin käyttä-

mättä eli jäädytettiin osa, josta katsottiin, (Ed. Laine: Ensimmäinen tänä vuonna?) — kyllä, ensimmäinen tänä vuonna — että se ikään kuin ylitti normaalin kustannuskehityksen kaikilla alueilla.

Sama asia tuli esille silloin, kun ensi vuoden budjettia tehtiin. Alun alkaen valtiovarainministeriö esitti toisen tyyppisiä järjestelyjä. Sitten pääsimme neuvotteluissa yhteisymmärrykseen siitä, että jos meidän pitää rajoittaa voitonjakoa, jos meidän pitää lähteä siitä, että kaikkea rahaa ei voi panna jakoon ensi vuonnakaan, mitä ennusteiden mukaan pelit tuottaisivat, mielestämme oli hyvä asia, että varaus kiinnitettäisiin johonkin sellaiseen kohtaan, joka meidän mielestämme on erittäin tarpeellinen ja hyödyllinen. Sellaiseksi näemme Työterveyslaitoksen investoinnin.

Työterveyslaitoksen investointia varten on kymmenkunta vuotta yritetty saada rahaa valtion budjettiin, mutta ei ole saatu. Eikä ole annettu mitään toiveita siitä, että lähivuosinakaan tultaisiin antamaan. Sen sijaan Työterveyslaitos on itse selvittänyt sosiaali- ja terveysministeriölle investoinnin merkitystä ja korostanut mm. sitä, että yhdentyvässä Euroopassa Työterveyslaitoksen pitäisi myöskin terästää omaa iskukykyään, saada laboratorionsa siihen kuntoon, että se saisi EY-akkreditoinnin sille, jotta Työterveyslaitoksen testit niiltä osin, jotka koskevat tänne tulevaa tavaraa, voitaisiin yhteisesti hyväksyä, myöskin kansainvälisesti. Sen vuoksi pidimme hyvin tärkeänä sitä, että tällä varauksella olisimme ikään kuin voineet legitimoida tämän hankkeen alulle, valtuuttaa Työterveyslaitoksen jatkotoimiin: suunnittelemaan, tontin hankkimiseen.

Olen kovasti pahoillani siitä, että me emme voineet yhdessä Työterveyslaitosta auttaa, koska toivoisin, että meillä kuitenkin Työterveyslaitoksen merkityksestä ja sen merkityksestä myöskin näille järjestöille olisi yhteneväinen näkemys. Työterveyslaitos nimittäin toimii hyvin pitkälle yhteistyössä Raha-automaattiyhdistykseltä avustusta saavien järjestöjen kanssa.

Toistan sen, minkä sanoin aluksi. Lähtökohta tälle esitykselle on ollut puhtaasti kansantaloudellinen ja noudattaa sitä samaa näkemystä kuin budjettia laadittaessakin. Kaikkea hyvää ei ole budjetin pääluokkiinakaan yhtä aikaa voitu antaa. Tällä varauk-

sella, joka olisi Työterveyslaitokselle tehty, olisi kiinnitetty varoja hyvään hankkeeseen, jonka kaatumista tällä hetkellä sosiaaliministerinä kovasti valitellen.

Ed. Skinnari: Arvoisa puhemies! Tässä sosiaalivaliokunnan mietinnössähän on kaksi tärkeätä osaa, jotka on kirjoitettu ponnen muotoon ja tulevat myös sitten eduskunnan, käsittääkseni yksimielisiksi, ponsiksi. Ensimmäinen koskee tätä, mistä ministeri Hämäläinenkin kantoi huolta: Työterveyslaitoksen rakentamista. Tässä todetaan, että "valiokunta edellyttää hallituksen varaavan vuoden 1992 tulo- ja menoarvioon riittävän määrärahan työterveyslaitoksen uusien toimitilojen rakentamiseksi. Työterveyslaitoksen uusien toimitilojen rakentaminen on rahoitettava valtion budjetista." Tämä on tietysti erittäin tärkeä asia juuri niistä syistä, joita ministeri Hämäläinenkin toi esille.

Voidaan tietysti kysyä, onko varaa rakentaa, mutta oikeampi tapa on kysyä, onko Suomella, missä kuitenkin tutkimusten mukaan on edelleen yksi sairaimpia työikäisiä väestöjä, varaa olla rakentamatta Työterveyslaitosta. Se on todella tärkeä asia, jota meillä ei kyllä valitettavasti tunnuta tajuttavan, ennen kuin se on liian myöhäistä. Ja se on oikeastaan liian myöhäistä jo nyt.

Toinen asia, joka tähän liittyy, on rahan jakaminen. "Valiokunta edellyttää, että Raha-automaattiyhdistyksen rahoituksen varassa toimivien yhteisöjen ja yhdistysten toiminta turvataan. Erityisesti valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että mm. nuorisotasuntojen rakentamisesta, vanhusten ja vammaisten itsenäisen asumisen tukipalveluista, kotipalvelutoiminnan kehittämisestä ja mielenterveystyön kriisikeskusten toiminnan edellytyksistä huolehditaan. Myös investointiavustusten maksatuksia on nopeutettava muun muassa järjestöjen korkotappioiden ehkäisemiseksi." Tämä käytännössä tarkoittaa sitä, että raha pitäisi näihin tarkoituksiin jakaa tänä vuonna.

Ed. Wahlström: Arvoisa puhemies! Tuskin ketään ministerin selittelyt vakuuttivat, kun sanotaan, että ei ole saatu varoja budjettiin. Jos hallitus päättää, että budjettiin laitetaan varoja, niin kyllä niitä saadaan. Nyt luulen, että tämä asia on suunnilleen tapahtunut sillä tavoin, että budjettiriihessä

joku on keksinyt yhtäkkiä, että tuoltapa napataan 50 miljoonaa. Ja että näin on keksitty, johtuu siitä, että aiemminkin on tehty tällä tavoin, tosin vain jäädytetty ja palautetaan Raha-automaattiyhdistykselle takaisin. Mutta minusta on vähän liian kaunis sana sanoa, että on tarkoituksena ollut varata rahaa hyvään käyttöön. Yhtä hyvin voitaisiin ilmaista, että tässä on ollut tarkoitus ryöväitä järjestöjen yhteiseltä Raha-automaattiyhdistykseltä rahoja.

Ja niin kuin ed. Skinnari jo totesi, nämä varat ovat kyllä hyvin kipeästi tarpeen. Siitä huolimatta, että ne ovat vuosi vuodelta nousseet, niin myös tarpeita on kovin paljon. Jo jossain puheenvuorossa aiemmin todettiin, että järjestöt tekevät työtä, joka on täysin välttämätöntä ja joka täydentää sitä, mitä yhteiskunta tekee sosiaali- ja terveys- ja muussa työssä. On aivan hyvä, että valiokunta on kiinnittänyt myös siihen huomiota, että järjestöt, jotka avustuksia saavat, joutuvat todellakin hyvin paljon omia varojaan käyttämään korkomenoihin sen takia, että Raha-automaattiyhdistys ei pysty esimerkiksi investointiavustuksia kovin nopeasti antamaan, vaan usein ne ovat kolmen neljän vuoden jaksossa.

Lopuksi vielä toteaisin, että jos epäillään Raha-automaattiyhdistyksen käyttävän varoja jotenkin väärin, se on myös hiukan kummallista, koska valtioneuvosto vahvistaa avustusten jaon.

Ed. Laine: Herra puhemies! Kaikki se, mitä ministeri Hämäläinen puhui Työterveyslaitoksen kehittämisen ja investointien tarpeesta, on sellaista, mihin varmasti voi yhtyä, mistä voi olla samaa mieltä ja vaikkapa niin täydennettynä kuin ed. Skinnari totesi. Mutta miksi, haluaisin kysyä valtiovarainministeriltä, miksi valtiovarainministeriö ei sitten budjettivaroja tähän tarkoitukseen ole halunnut osoittaa, Työterveyslaitoksen kehittämistä varten? Näitä hyvin tarpeellisia ja välttämättömiä kohteita on erittäin paljon, ja Raha-automaattiyhdistys ei ole nykyisinkään pystynyt auttamaan kaikkia näitä hyvin tarpeellisia ja välttämättömiä kohteita. Monet ovat jääneet listan ulkopuolelle. Minusta oli jo suuri vahinko se, että monia hankkeita valtioneuvosto meni muis- taakseni viime tammikuussa tekemällään päätöksellään jäädyttämään. Ne eivät kai

lopullisesti poistuneet, vaan siirrettiin varojen käyttöönottoa.

Kun valtiovarainministeri näyttää jatkuvasti harjoittavan vuosi toisensa jälkeen, eri hallitusten valtiovarainministerit, tällaista linjaa, että Raha-automaattiyhdistyksen varoja otetaan budjetin katteeksi valtion suhdanteiden vakuudeksi, niin mielestäni pitäisi säätää jokin tiukempi lainsäädäntötapa, jolla estetään Raha-automaattiyhdistyksen varojen käyttö sillä tapaa kuin valtiovarainministerit käyttävät. Ehkä asetuksen tilalle pitäisi säätää jokin laki, jolla turvattaisiin Raha-automaattiyhdistyksen varojen käyttö sen tarkoitusta vastaavalla tavalla.

Ed. Taina: Arvoisa puhemies! Meillä on todellakin huutava pula vanhushuollon palveluista, mielenterveyspalveluista, lastensuojeluun liittyvistä palveluista jne. Voisi luetella monia alueita, joilla palveluita tarvitaan valtavat määrät lisää. Tilanne on se, että julkinen sektori ja veronmaksajat eivät pysty näitä palveluita järjestämään ja järjestöjen rooli on siitä syystä erittäin merkittävä tässä suhteessa. Siksi en voi olla ihmettelemättä sitä, miten sosiaali- ja terveysministeri voi puolustaa edelleenkin tehtyä esitystä. Paremminkin olisin ymmärtänyt, jos rahoitusesityksen olisi tehnyt valtiovarainministeriö, jota ei varmasti kovinkaan paljon liikuta huonossa asemassa olevien ihmisten asema, mutta sosiaali- ja terveysministerin pitäisi mielestäni olla kiinnostunut myös heistä.

En ymmärrä miten "kansantalouden indikaattorit kääntyvät epäedulliseen suuntaan", niin kuin ministeri totesi, jos Raha-automaattiyhdistyksen varoja sijoitetaan siihen tarkoitukseen, mihin ne on tarkoitettu.

Ed. Puska: Herra puhemies! Vastauksena ensinnäkin ed. Skinnarille, joka valitettavasti poistui, toteaisin, että pidän Työterveyslaitosta hyvin tärkeänä. Mutta hänen perustelunsa siitä, että kysymys on ensisijaisesti työikäisen väestön kansainvälisissä vertailuissa suuresta sairastavuudesta, on ehkä vähän epäonnistunut, koska tämä johtuu pääasiassa kansantautiemme suuresta yleisyydestä, joka taas ehkä on enemmän Kansanterveyslaitoksen alaa kuin Työterveyslaitoksen. Mutta siitä huolimatta pidän Työterveyslaitoksen kehittämistä ja rakentamista edelleen tärkeänä.

Ministeri Hämäläiselle vastauspuheenvuorona: Ministeri on eräällä tavalla vierittämässä syytä nyt eduskunnan niskaan Työterveyslaitos-asiassa, mutta kuten muutkin edustajat ovat sanoneet, meillä esimerkiksi valtiovarainministeriön edustaja talousvaliokunnassa hyvin selvästi sanoi, että rahat olisi otettu budjettiin, jos sosiaali- ja terveysministeriö olisi priorisoinut ne riittävän korkealle. Meillä on todella monia tärkeitä asioita ja kysymys on niiden priorisoinnista budjetin valmisteluvaiheessa STM:n piirissä.

Mitä tulee varaukseen, niin varmaan on hyvä ja viisasta, että tässä tehdään jonkin verran varausta. Kun Raha-automaattiyhdistyksenkin piiristä on annettu ymmärtää, että on mahdollista, että tulokehitys on jatkossa paljon huonompi johtuen mm. laskusuhdanteesta, kolikkouudistuksesta jnp., niin on erinomaisen tärkeätä, että varausta ei tuhhlata pois lainmukaisesta kohteesta eli järjestöjen työstä.

Ministeri Hämäläinen: Herra puhemies! Muutama sana äskeisiin kansanedustajien puheenvuoroihin. Kun ihmeteltiin, miten erityisesti sosiaaliministeriö oli tällaisen lajesityksen eduskunnalle antanut, niin se johtuu siitä, että Työterveyslaitos kuuluu sosiaaliministerin esittelyyn. Toistan sen, että lähtökohdiltaan kyseessä on ollut budjetin tasapainottaminen, kaikkien niiden aukkojen paikkaaminen, joita budjettineuvottelujen aikana ilmeni. Budjettineuvottelujen aikana ilmeni satojen miljoonien markkojen lisäkustannuksia esimerkiksi maatalouspääluokkaan. Toivoisin, että kansanedustajat siltä osin osoittaisivat ymmärtämystä tähän logiikkaan ilman, että minun pitäisi tässä yksityiskohtaisesti käydä kaikkia budjettineuvottelujen yksityiskohtia läpi.

Samaan aikaan täällä ihmeteltiin, mistä johtuu, että aikaisemmin ei ole saatu varoja Työterveyslaitoksen investointiin: samasta syystä kuin ed. Taina sanoi, että on huutava puute mm. vanhustenhuollon palveluista. Jos tämän yksinkertaistaa, niin eduskunnassakin on hyvin erilaisia mielipiteitä ja painotuksia siitä, mihin loppujen lopuksi, jos joudutaan jakamaan, jos kaikkea hyvää ei yhtä aikaa saada, rahaa käytetään. Tämä on se dilemma, joka on meillä kaikilla yhdessä silloin, kun budjettia laadimme.

Minä en tunne niitä neuvotteluja, joita

aiemmin Työterveyslaitoksen investoinnista on valtiovarainministerin ja valtiovarainministeriön kanssa käyty, mutta vakuutan, ettei se ainakaan sosiaali- ja terveysministeriön haluttomuudesta johdu, vaan siitä, että ei ole saatu yhteisymmärrystä tällaisesta asiasta aikaan. Kyllä sosiaaliministereillä aikaisemminkin ja varmaan tästä lähtienkin riittää alttiutta jakaa kaikki ne varat, joita heidän käyttöönsä osoitetaan. Mutta vakuutan, että näiden varojen saaminen, on sitten kysymys yhteisistä palveluista tai Työterveyslaitoksen rahoittamisesta, ei koskaan ole ollut helppoa.

En tiedä, mihin ed. Wahlström viittasi, kun hän viittasi epäilyihin, että Raha-automaattiyhdistyksen varoja käytettäisiin väärin. En ole kuullut sellaista esitettävän enkä ole itse ainakaan sellaista esittänyt. Jos tällainen epäily on ilmennyt, niin sen olisin omalta puoleltani myös torjumassa. En ole tällaista väitettä aikaisemmin kuullut esitetävän missään.

Ed. Väistö: Herra puhemies! Työterveyslaitoksen rakentaminen on tärkeää koko yhteiskunnan kannalta, kuten varmasti tässä salissa olemme yksimielisiä. Olimme myös sosiaalivaliokunnassa asiasta yksimielisiä. Tästä syystä tuntuukin kovin oudolta, että hallitus ei normaalin menettelyn kautta ole varannut määrärahaa hankkeen käynnistämiseen.

Ministeri Hämäläinen totesi, että Raha-automaattiyhdistyksen varoilla oli tarkoitus käynnistää Työterveyslaitoksen rakentamisen jatkotoimet. Herää kysymys, olisiko samalla tehty päänavaus jatkorahoituksellekin Raha-automaattiyhdistyksen varoista tulevana budjettivuosina. Tuskinpa kansantalous ainakaan näillä näkymin kovin paljon helppottuu tulevinakaan vuosina.

Keskustan valiokuntaryhmä katsoi, että emme voi olla avaamassa tälle kehitykselle tietä, ja pidämme hyvin tärkeänä, että vapaaehtoisjärjestöjen toimintaedellytykset turvataan myös jatkossa. Ne tekevät todella tärkeää täydentävää työtä, kuten myös ministeri Hämäläinen totesi.

Sosiaalivaliokunta kiirehti mietinnössään myös varojen jakamista. Mietinnössä panimme myös tärkeysjärjestykseen niitä kohteita ja hankkeita, joihin näitä varoja tulisi lain mukaisesti suunnata.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Pyysin tämän puheenvuorona ministeri Hämäläisen ensimmäiseen puheenvuoroon, jossa hän perusteli ja puolusteli hallituksen esitystä. Ministeri Hämäläinen silloin tähdensi useampaan otteeseen, että hallituksen esityksen pohjalla ja perusteena ovat kansantaloudelliset syyt. Takerruin juuri tähän ilmaisuun ”kansantaloudelliset syyt”, sillä henkilökohtaisen näkemykseni mukaan silloin, kun Raha-automaattiyhdistyksen varoja käytetään yhteisöjen ja järjestöjen toimintaan, kansalaistoimintaan, ollaan kansantaloudellisesti erittäin vankalla pohjalla, kun kansalaisten toiminnassa tuetaan kansalaisvastuun kehittämistä, ettei kaikkea hoida valtio sellaisenaan, vaan kansalaiset tulevat yhtymiensä kautta mukaan tähän toimintaan. Tällä tavalla varmasti kansantaloudellisesti saadaan kaikkein paras tulos aikaan.

Toiseksi kun ministeri puolusti Työterveyslaitoksen toiminnan kehittämistä, niin perustelut, mitkä hän esitti tuolloin, olivat niin vankat, että kyllä kai niillä perusteilla tällainen hanke täytyy voida saada valtion tulo- ja menoarvioon normaalina hankkeena.

Ed. Kankaanniemi: Herra puhemies! Ministeri Hämäläinen toi aivan varmasti totuuden esille, kun hän totesi, että tällä hallituksen esityksellä, jota valiokunta esittää hylättäväksi ja johon hylkäykseen omalta osaltani ja ryhmänkin puolesta yhdyin, on perusteluina budjetin tasapainottaminen. Ymmärrän ja tiedän ja olen varma, että Työterveyslaitoksen hanke on ministerille tärkeä ja se on meille kaikille tärkeä. Se pitäisi saada käyntiin. Mutta ei kuitenkaan voi tätä rahoitusmenettelyä pitää mahdollisena, koska tämä merkitsisi uudenlaista pääavausta.

Meidän ryhmämme vastusti taannoin, kun Raha-automaattiyhdistyksen rooteliin lisättiin raittius- ja muutamat muut järjestöt, jotka eivät siellä aiemmin olleet. Viime vuosina Raha-automaattiyhdistyksen tuotto on ollut hyvä ja järjestöjä on tietysti voitu tukea sieltä hyvin perustellusti ja jopa budjetista siirtää rahoitusta tälle puolelle. Mutta nyt kun jatkossa tilanne näyttää ainakin Raha-automaattiyhdistyksen edustajien mukaan heikkenevän kolikkouudistuksen ja myös yleisesti taloudellisesti heikomman ajan koittaessa, Raha-automaattiyhdistyksen tuotto ei

enää ehkä kasva entiseen malliin, saattaa jopa vähentyä. Tällä perusteella, kun siellä nyt on järjestöjä entistä enemmän rahoitettavana, on syytä säilyttää Raha-automaattiyhdistys näiden järjestöjen rahoituksen kannavana.

Tästä hallituksen esityksestä olisi ollut mielenkiintoista kuulla ministeriltä, miksi se oli tällaiseen muotoon kirjoitettu. Tämä oli pysyvä laki, ja koko Työterveyslaitoksen rakennushanke, yli 300 miljoonan hanke, olisi tämän esityksen mukaan voitu rahoittaa Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta. Tämä tuntuu hurjalta esitykseltä.

Ministeri Hämäläinen: Herra puhemies! Laki oli kirjoitettu siihen muotoon, että se olisi toki tietysti tämänkin mahdollisuuden suonut, johon ed. Kankaanniemi viittasi, mutta ei olisi välttämättä siihen johtanut. Valtiovarainministeriö yritti valiokunnan kanssa tehdä myös sopimusta siitä, että kysymyksessä olisi ollut kertavaraus, mutta sekään ei onnistunut. Näin ollen olen katsonut, että kyllä tämän hylkäämisen taustalla ilmeisesti ovat myös olleet ennakkoluulot Työterveyslaitosta kohtaan ja ehkä ajatus, että Työterveyslaitoksen investointeja ei kuitenkaan sittenkään ole koettu niin tärkeiksi.

En ryhdy pitämään kansantalouden oppituntia. (Ed. Astala: Se nyt vielä puuttuisi!) Totean, että valtiovarainministeriön lähtökohta, kun on lähtenyt Raha-automaattiyhdistyksen varoista keskustelemaan, on ollut se sama, mitä mm. opposition piiristä yhdessä hallituksen kanssa on todisteltu: on ollut tarpeen tehdä tiukkaa budjettia. Samalla tavalla kuin valtiovarainministeriössä ja talousmiesten keskuudessa yleensäkin on katsottu, että on ollut tarpeen tehdä niukka tulo ratkaisu, samalla tavoin on pidetty tarpeellisena, että kaikkea Raha-automaattiyhdistyksen tuottoa ei olisi jaettu ensi vuonna.

Näistä ja vain näistä syistä asia on lähtenyt liikkeelle.

Ed. Taina: Arvoisa puhemies! Ei yksikään sosiaalivaliokunnan jäsenistä eikä yksikään valiokunnan ryhmistä ole vastustanut Työterveyslaitoksen rakentamista. Päinvastoin valiokunta edellyttää, että siihen etsitään rahat.

Se, mistä on ollut kysymys, on se, että emme hyväksy sitä, että rahoitukseen käytetään Raha-automaattiyhdistyksen varoja. Minun mielestäni täytyisi lopettaa keskustelu siitä, onko tässä kyse jostakin Työterveyslaitoksen vastustamisasiasta.

Ed. Mönkäre: Herra puhemies! Ymmärrän tavattoman hyvin sen, että ministeri Hämäläinen esitti tämän tyyppistä ratkaisua Työterveyslaitoksen hankkeen rahoitukseen. Mutta tässä tilanteessa herää monta kysymystä siitä, millä tavalla on menetelty. Kun Raha-automaattiyhdistys on ilmoittanut, että jos tällainen rahasumma olisi annettu, niin se olisi ollut pois järjestöiltä, samanaikaisesti se on käynyt neuvottelua valtiovarainministeriön kanssa siitä, että tuo raha on käytettävissä eikä se ole pois järjestöiltä. Tässä tilanteessa ei todellakaan voi tehdä mitään muuta kuin hylkäävän päätöksen, koska me olemme kaikki täällä sitä mieltä, että järjestöjen pitää saada se osuus, joka niille kuuluu, ja Työterveyslaitoksen pitää saada rahoituksensa.

Henkilökohtaisesti olisin aivan hyvin voinut hyväksyä sen, että Raha-automaattiyhdistyksen tällainen rahasumma tänä vuonna olisi voitu tähän hyvään tarkoitukseen käyttää, koska on kerrottu, että se ei olisi ollut pois keneltäkään.

Ministeri Hämäläinen: Herra puhemies! Vielä äskeisten epäilyjen poistamiseksi haluan vahvistaa sen, että kaikki ne tiedot, joita minulle asian eri käsittelyvaiheissa on annettu, ovat tukeneet sitä ajatusta, että järjestöjen toiminta-avustukset, projektit ja investointiavustukset olisi turvattu. Näitten avustusten osalta ei ole ollut tarkoitus tehdä minkäänlaisia leikkauksia.

Kysymyksessä olivat ne voittovarot, jotka olivat yli sen kasvun, jota aiemmin oli ennakoitu ja josta oli tehty ennakkopäätöksiä Raha-automaattiyhdistyksessä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

17) Ehdotukset laeiksi kuntoutusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 259

Lakialoitteet n:ot 29 ja 68/1987 vp.

Toivomusaloitteet n:ot 917, 929 ja 1024/1987 vp., 739 ja 740/1988 vp., 578/1989 vp. sekä 673 ja 765

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 49

Suuren valiokunnan mietintö n:o 253

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 253. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, että käsittelyn pohjaksi kuntoutusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi otettaisiin valiokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen mukaiset lakiehdotukset. Tämän vastalauseen ovat vasemmistoliiton edustajien lisäksi allekirjoittaneet keskustan ja kristillisen edustajat.

Herra puhemies! Koska ensimmäisessä käsittelyssä jo toin esille suurimmat ongelmakysymykset, joita tähän hallituksen esitykseen jää senkin jälkeen, kun valiokunta on tehnyt eräitä tärkeitä korjauksia, totean vain lyhyesti, että suurin kiistakysymys ja suurin ongelma, mikä tässä esityksessä edelleen on, on se, miten turvataan nimenomaan eläkkeellä olevan väestön, nuorempienkin eläkkeellä olevien, kuntoutus jatkossa.

Tämä hallituksen esitys pitää sisällään subjektiivisen oikeuden vaikeavammaisille saada kuntoutusta, mikä on uutta, mutta rajauserittely vaikeavammaisuudesta on niin tiukka, että hyvin moni vaikeavammaisen jää sen ulkopuolelle. Heidän kuntoutuksensa tulee riippumaan nyt vuosittain valtion budjettiin varatusta määrärahasta. Vaikka valiokunta juuri tässä kohdassa paransi hallituksen esitystä siten, että sisällytti uuteen Kelan kuntoutuksen järjestämistä koskevaan lakiehdotukseen entisen sairausvakuutuslain 60 §:n 2 momentin sisällön ja nosti vielä

prosenttiosuuden 2:sta 4:ään, joka tosin tulee voimaan vasta vuonna 1993, niin tämä ei ole riittävä takaamaan sitä, että juuri eläkeläiset ja esimerkiksi nuoret vammaiset saavat riittävissä määrin kuntoutusta jatkossa. Eivät he ole saaneet sitä nytkään, mutta näyttää siltä, että meillä ollaan menossa tähän kah-tiajakoon niin, että ne, jotka ovat kaikkein heikoimmilla puolustamaan omia etujaan, jätetään palvelujen ulkopuolelle taikka aina-kaan heidän palvelujaan ei varmisteta riittävästi.

Esitämme tässä vastalauseessamme, että nykyinen sairausvakuutuslain 62 §:n 2 momentti ja kansaneläkelain 34 momentti säilytetään eli niitä ei kumota ja sairausvakuutuslain pykälää vielä korjataan niin, että sinne tulee tämä 4 prosenttia ja että se tulee voimaan jo ensi vuoden alusta.

Haluaisin jotakin vielä parista yksityiskohdasta todeta, koska ensimmäisessä käsittelyssä en niihin puuttunut.

Ensimmäisenä haluan todeta, että emme hyväksy, että kuntoutukseen tulee omavastuu-aika. Se sotii kaikkia niitä periaatteita vastaan, joilla kuntoutusta perustellaan ja joilla tätä hallituksen esitystä perustellaan. Tässä asiassa on kysymys vielä heikennyksestä nykyiseen tilanteeseen. Kela on nyt voinut järjestää kuntoutusta ilman omavastuu-aikaa. Lain mukaan se on seitsemän päivää plus kuntoutuksen aloittamispäivä, jota tosin sitten asetuksella voidaan lyhentää. Tämä on erikoinen järjestely, että sitä asetuksella lyhennetään. Laissa on omavastuu-aika määritelty, ja sitten asetuksella sitä lyhennetään. On toki parempi, että näin tehdään, mutta me emme hyväksy tätä omavastuu-aikaa ollenkaan. Joka tapauksessa jää se yksi omavastuupäivä. Koko tämä omavastuu on omiaan toimimaan juuri vastoin niitä periaatteita, joilla yritetään kannustaa ihmisiä lähtemään kuntoutukseen, jotta heidän toiminta- ja työkykyään voitaisiin parantaa.

Vielä toisen yksityiskohdan tuon esille. Nyt tulee asiakaspalveluyhteistyötä koskeva uusi laki, joka on sinänsä hyvä. Sen ongelma edelleen on, että näillä työryhmillä ei ole mitään päätös-oikeutta. Mutta nämä ovat juuri ne, jotka paikallisella tasolla tietävät, mikä on ihmisen tilanne. Siinä on työvoimaviranomaisten, Kelan, terveyskeskuksen ja muiden kuntoutusasioita käsittelevien viranomaisten yhteiset arviot henkilön työkyvystä.

Se on erittäin painava, koska asiaa on kaikilta puolilta punnittu. Mutta tällä ei ole siis minkäänlaista päätösvaltaa, ja myöskään ei haluttu sitä, että tämä voisi antaa uuden lausunnon asiasta, vaan juuri se on kielletty. Kun valitusasiat kestävät hyvin pitkään, tulee monta kertaa sen aikana esille uusia seikkoja ja nähdään juuri, että ne toimenpiteet, mitä on suunniteltu, eivät johda tulokseen, taikka muuten voidaan sitten esittää, että nyt tämä asia olisi hyvä ratkaista näin ja näin ja näin. Siinä mielessä en todella voi ymmärtää, että tätä asiaa ei voitu valiokunnassa korjata, niin kuin en myöskään ymmärrä, että täällä on esimerkiksi tällaisia rajoituksia, kuinka kauan aikaa ennen kuntoutusta voidaan maksaa kuntoutusrahaa, täysin perusteettomia rajauksia, jotka johtavat jatkossakin väliinputoamiseen.

Viimeksi totean, että valiokunta muutti tässä yhteydessä työeläkelain 6 §:n 3 momenttia, tätä momenttihiirviötä, lisäten sen pituutta jälleen, mutta tärkeällä asialla, joka liittyi työttömyysturvalain muutokseen, jossa 55 vuotta täyttäneille voidaan ansioon suhteutettua päivärahaa maksaa ilman aikarajoitusta. Kun tämä olisi kuitenkin johtanut siihen, että 60-vuotiaaksi asti ansioon sidottua päivärahaa saavat olisivat juuri silloin, kun sitä olisi maksettu pitkään, menettäneet tulevan ajan, niin on tärkeitä, että valiokunta korjasi esityksessä tämän. Tässäkään opposition osuus ei ollut vähäinen, että nämä asiat saatiin korjatuksi.

On syytä muistaa, että tässäkin kokoomus vastusti näiden asioiden korjaamista. Haluan muistuttaa siitä, että keskeisissä kohdissa oli tärkeää se, että pykälät on tehty opposition ja sosialidemokraattien äänillä kokoomuksen vastustaessa korjauksia.

Ed. Wasz-Höckert (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Niin kuin varsin laajasta asiakäsittelypaperista käy ilmi, talousvaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että lasten ja vanhusten kuntoutus tulee kärsimään 60 §:n 2 momentin muuttamisen myötä. Kuitenkin sosiaalivaliokunta sitten on ottanut toisen kannan.

Minä olen koettanut syventyä kysymyseen sekä Kelan ja sosiaali- ja terveysministeriön johtohenkilöiden kanssa keskustellut, ja minun on sanottava, että en ole saanut sellaista vastausta, joka minua tyydyttää.

Olen erittäin huolestunut pitkäaikaissairaitten lasten kuntoutuksesta ja tulen käyttäytymään äänestyksessä niin kuin talousvaliokunnassa olemme tehneet.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sosiaalivaliokunnan käsittelyssä hallituksen esitystä muutettiin juuri siihen suuntaan, kuin ed. Stenius-Kaukonen toi esille.

Mitä erityisesti tulee Kansaneläkelaitoksen asemaan, johon ed. Wasz-Höckert kiinnitti huomiota, niin Kansaneläkelaitoshan todella vaati loppuun asti, että sairausvakuutuslain 60 §:n 2 momentti on säilytettävä, jossa taataan se, että 2 prosenttia vakuutettujen maksamista maksuista käytetään kuntoutustoimintaan. Sosiaalivaliokunta toteutti asian niin, että 2 prosenttia säilyy vielä lain voimaantulon jälkeen puolitoista vuotta, mutta vuoden 1993 alusta prosenttiosuutta nostetaan 4 prosenttiin. Toisin sanoen pohja on sairausvakuutuksen maksun tuotto, mutta sen lisäksi eduskunta päättää, millä tavoin loppuosa rahoitetaan. Esimerkiksi subjektiivisen oikeuden osalta tilanne on se, että kukaan meistä ei tiedä, kuinka paljon rahaa se vaatii. Se on vain maksettava!

Tässä suhteessa Kansaneläkelaitoksen asema on vahva. Tämän pykälän paikka ei ole enää siellä, missä se oli aikaisemmin, vaan se on otettu lakiteknisistä syistä ja muutoin, jotta asian valmistelu selkiytyisi, tähän missä se nyt on.

Mitä tulee omavastuu-aikaan, siinäkin valiokunnan mietinnössä asetuksen tekstiä on ohjattu juuri siihen suuntaan kuin ed. Stenius-Kaukonen edellytti. Monia muitakin asioita tässä korjattiin juuri sillä tavoin kuin ed. Stenius-Kaukonen asian valaisevasti esitti niin, ettei puheenjohtajana tarvitse tätä sen kummemmin esitellä.

Ed. Mönkäre (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minäkin ymmärsin sosiaalivaliokunnan mietinnön ja päätöksen sisällön sillä tavalla, että talousvaliokunnan toive sairausvakuutuslain 60 §:n asiasisällön säilymisestä tässä nyt säilyy eli minimitaso tulee aina olemaan ja sosiaalivaliokunta jopa korotti prosenttia. Maksimitason voi eduskunta päättää, ja siinä mielessä Kelan aikaisemminkin joustava mahdollisuus suoda kuntoutusta esimerkiksi lapsille säilyy. Itse voin kyllä

ihan mielihyvin hyväksyä tämän suuntaisen päätöksen.

Ed. Taina: Arvoisa puhemies! Kuntoutuslakikokonaisuus olisi mielestäni vaatinut eduskunnassa usean kuukauden käsittelyajan. Lakiesityksessä on kyse niin suurista muutoksista kuntoutuksessa, että sosiaalivaliokunnalla olisi pitänyt olla aikaa selvittää kaikki esitykseen sisältyvät yksityiskohdat paljon tarkemmin kuin nyt oli mahdollista. Nyt ei voi olla aivan vakuuttunut siitä, mitä lakikokonaisuus käytännössä merkitsee kuntoutujan kannalta. Esimerkiksi kuntoutusrahalaki merkitsee sekä etujen paranemista että heikennyksiä.

Esitys on tehty työelämän ehdoilla ja osa muutoksista on sovittu tuporatkaisussa. Muut muutokset on tehty erilaisten selvitysten ja vuosikausien työn tuloksena. Koska käsittelyaika valiokunnassa oli lyhyt, herättää nimenomaan työelämän ulkopuolella olevien asema epäilyjä siitä, onko kaikilta osin kyse etujen ja kuntoutumismahdollisuuksien paranemisesta.

Esimerkiksi tulee esityksen mukaan Kansaneläkelaitoksen vastattavaksi vaikeavammaisten lääkinnällinen kuntoutus. Pykälä, jossa asiasta säädetään, antaa paljon tulkinnan mahdollisuuksia. Pykälässä säädetään kuntoutukseen oikeutetut ainakin näennäisesti täsmällisesti, mutta käytännössä tulkintaongelmia tulee. Samoin todetaan pykälässä, että lääkinnällinen kuntoutus koskee vain pitkäaikaisia ja vaativia kuntoutusjaksoja. Sanamuoto tulee vaikeuttamaan vaikeavammaisten asemaa ainakin aluksi.

Olen varma siitä, että kuntoutuksen kustannuksista syntyy kiistoja Kansaneläkelaitoksen ja terveydenhuollon eli kuntien ja kuntainliittojen ja erikoissairaanhoidopiirien kesken. Sen verran tulkinnanvarainen on pykälä, jossa vaikeavammaisten kuntoutuksesta säädetään. Kokemuksesta tiedän, että tilanteesta tulee kärsimään kuntoutusta tarvitseva asiakas.

Vakuutusyhtiöiden vastuu jää edelleen epäselväksi. Vaikeasti vammautuneet eivät saa kaikkia etuuksia vakuutusyhtiöistä, vaan esimerkiksi kuljetuspalveluista osa jää kuntien kustannettavaksi. Olisi selkeämpää asiakkaan kannalta, jos vakuutusyhtiöt vastaisivat oman asiakkaansa kaikista kustannuksista.

Varsinkin vaikeavammaisten kuntoutusta koskevat lait ovat muuttuneet viime vuosina nopeaan tahtiin. Ei ole vielä ehditty sopeutua aikaisempiin muutoksiin, kun jo tehdään uusia. Mielestäni uudistustahti on liian nopea. Nykyisellä muutostavalla veronmaksajien varoja kuluu liikaa epäselvyyksien ratkaisemiseen. Tämä koskee erityisesti sosiaalialaa mutta myös muita yhteiskuntaelämän alueita.

Ammatillisen kuntoutuksen osalta näyttää siltä, että korkeakouluopiskelijoiden asema paranee. Toisaalta siirtyy nyt ammatillisen kuntoutuksen saajia harkinnanvaraisen kuntoutuksen piiriin. Pystytäänkö kuntoutuksen etuusia turvaamaan esimerkiksi lukiolaisille, jää nähtäväksi.

Sosiaalivaliokunta on halunnut varmistaa harkinnanvaraisen kuntoutuksen varat muuttamalla Kansaneläkelaitoksen antamaa harkinnanvaraista kuntoutusta koskevaa pykälää siten, että kuntoutuksen rahoitus pystytään turvaamaan. Uudistus on herättänyt epäilyjä rahoituksen vähenemisestä erityisesti järjestöjen ylläpitämien kuntoutuslaitosten keskuudessa. Rahoituksen jatkuvuutta ja kuntoutettavien mahdollisuuksia saada kuntoutusta samassa laitoksessa kuin ennen lainmuutosta on erityisesti seurattava.

Mielenterveysongelmat ja alkoholiongelmat ovat tämän päivän työelämässä ongelmia, joiden hoitamiseen ei riittävästi ole voimavaroja, ja niiden hoitamiseen suhtaudutaan välinpitämättömästi. Vieläkään ei hyväksytty mielenterveys- tai alkoholiongelmia sairauksiksi, jotka olisivat etuuksien ja hoitomahdollisuuksien suhteen samassa asemassa kuin muut sairaudet. Tässäkin lakiesityksessä esitetään, etteivät muut kuin työelämästä kuntoutukseen ohjatut alkoholiongelmaiset voi saada kuntoutusrahaa. En hyväksy tällaista eriarvoisuutta. Tiedän, miten suuren ongelma-alueen ja miten kalliin ongelman myös yhteiskunnan kannalta alkoholiongelmat tämän päivän työelämässä ja yhteiskunnassa aiheuttavat. Työttömät, jotka ovat työttömiä ehkä juuri alkoholiongelman vuoksi, eivät voi esityksen mukaan saada kuntoutusrahaa. Muutenkin pidetään esityksessä alkoholiongelmaisia lähinnä poikkeustapauksissa kuntoutukseen oikeutettuina. Jos esitystä sovitteessa tupopöydässä on ajateltu säästää, on kyse näennäisestä säästöstä.

On tärkeää, että lakipaketin vaikutuksia

kuntoutujien kannalta seurataan, jotta pystytään mahdollisimman nopeasti tekemään tarvittavat muutokset. Valiokunta edellyttääkin, että hallitus antaa kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta selonteon lainsäädännön vaikutuksista. Ennen kaikkea on tarkasteltava sitä, miten työelämän ulkopuolella olevien ja vaikeavammaisten kuntoutus turvataan. Mielestäni on myös mahdollisimman nopeasti turvattava alkoholiongelmasta kärsiville kuntoutumismahdollisuudet ja -etudet saman tasoisina kuin muidenkin kuntoutus.

Ed. Pokka: Herra puhemies! Edellä ed. Tainan puheenvuoro oikeastaan aika paljon kertoi niistä asioista, jotka olivat minulla mielessäni. Nimittäin tämä hallituksen esitys on oikeastaan aika tyypillinen esimerkki siitä, miten lainsäädäntöä ei saisi valmistella eikä tuoda eduskuntaan käsiteltäväksi. Ed. Taina kertoi jo, että sosiaalivaliokunta on joutunut aikamoisen nopealla aikavälillä käsittelemään laajan lainsäädäntöuudistuksen, jonka todellisista vaikutuksista ilmeisesti meillä kenelläkään ei ole oikein tarkkaa kuvaa.

Tämän uudistuksen taustalla on sinänsä pitkään vireillä ollut ja monesti eduskunnassa keskusteltu tarve parantaa kuntoutuksen edellytyksiä ja toimintamahdollisuuksia. Sitten ovat olleet nämä tulopoliittiset neuvottelut, joihin tämä on saatu jotenkuten mahtumaan, ja siellä on sovittu jotakin, ja sitten on tuotu tällainen laki budjetin yhteydessä budjettilakina. Yleensäkin budjettilakina ei pitäisi tuoda laajoja lainsäädäntöuudistuksia, joiden käsittelemiseen sentään eduskunnassakin pitäisi olla mahdollisuuksia muutama viikko eikä muutama päivä.

Asia, jonka vuoksi, herra puhemies, pyysin puheenvuoron, koskee lähinnä sosiaalivaliokunnan ja suuren valiokunnan käymää äänestystä. Molemmat valiokunnathan ovat äänestäneet siitä, pitääkö pyytää tästä lakiesityksestä perustuslakivaliokunnan lausunto. Minun mielestäni pitää, ja teen sen ehdotuksen vielä uudestaan sillä hartaalla toivomuksella koko keskustan eduskuntaryhmän puolesta, että eduskunta sen verran antaisi vielä tässä harkinta-aikaa, että katsoisimme edes muutaman päivän, minkälaisia todellisia vaikutuksia tällä asialla on.

Lähinnä kysymyshän on kahdesta asiasta.

Täällä on meille kansanedustajille aika monelle toimitettu Suomen Akatemian tutkijaprofessorin Tuorin lausunto, jossa kohtalaisen seikkaperäisesti tulevat esille ongelmat, joihin käsittääkseni sosiaalivaliokunta kyllä yritti perehtyä, mutta ajan puutteen vuoksi joutui ohittamaan ne.

Ed. Stenius-Kaukonen toi esille toisen puolen, eli tämän lain myötä työelämässä mukana olevat saavat ns. subjektiivisen oikeuden kuntoutukseen ja työelämän ulkopuolella olevat eivät. Tietysti tällainen asia, kun tehdään laki, jossa nämä perusteet säädetään, olisi ansainnut hiukan laajempaa pohdintaa. Onko tämä kansalaisten yhdenvertaista kohtelemista ja onko meillä siihen oikeutta? Me erottelemme ihmiset sen mukaan, ovatko he työelämässä vai työelämän ulkopuolella, miten he saavat kuntoutusta ja miten he ovat oikeutettuja sitä vaatimaan. Sitten on tietysti vielä vammaiset ja pitkäaikaissairaat.

Toinen puoli liittyy tähän, että nythän kuntoutustoiminnassa määräämisvalta siirtyy sosiaali- ja terveysministeriölle. Tähän astihan Kansaneläkelaitos on osaltaan vastannut asiasta ja siihen on ollut lain säännökset.

Jos olisi kysymys jostain muusta laitoksesta kuin Kansaneläkelaitoksesta, tällaisen lain säätäminenhan ei olisi mitenkään vaikeaa eikä herättäisi kysymyksiä, mutta Kansaneläkelaitos on niitä harvoja toimielimiä, joka on suoraan eduskunnan alainen eli siis meidän valvonnassamme. Tämän vuoksi lain käsittelyyn liittyy oikeastaan eduskunnan määräämisvallan kannalta periaatteellisia toimivaltakysymyksiä. Missä määrin sosiaali- ja terveysministeriö tulee jatkossa ottamaan sitä päätösvaltaa, mikä kuuluu meille kansanedustajille ja meidän kansanedustajien kautta Kansaneläkelaitokselle? Tämän asian perusteellinen selvittäminen on mielestäni välttämätöntä, jotta me tiedämme, minkä verran olemme valtaa luovuttamassa ja voimmeko sen ylipäänsä tehdä tavallisessa lainsäätämistarjestyksessä.

Tässä me keskustelemme periaatteessa vähän saman laatusesta asiasta, kuin jos me ottaisimme Yleisradion hallintoneuvostolta oikeuden päättää television lupamaksuista ja sitten me siitä äänestäisimme täällä tai antaisimme sen jollekin muulle viranomaiselle tai jollekin ministeriölle. Tämä keskusteluta-

pa on ehkä saman tyylinen. Suomen Pankissa ehkä peruskorkokysymys saattaisi olla samanlainen, eli kyse on niistä asioista, jotka ovat kuuluneet eduskunnalle ja sen alaiselle laitokselle.

Tämän asian käsitteleminen eduskunnan salissa ei varmasti tästä parane, joten uudistan tämän ehdotukseni, että asiasta pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Samalla kannatan ed. Stenius-Kaukosen tekemää ehdotusta käsittelyn pohjasta, koska myöskin keskustan sosiaalivaliokunnan jäsenet ovat olleet tässä vastalauseessa mukana.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Perustuslakiasiahan oli valiokunnassa esillä, ja äänestyksen jälkeen päätettiin, että sitä ei perustuslakivaliokuntaan lähetetä. Kyllä siinä nämä asiat käytiin läpi. Professori Tuoriltahan tällainen lausunto oli pyydetty, ja kun se oli häneltä pyydetty, niin hän tietysti pyynnöstä kiitollisena epäili, minkälaisia perustuslaillisia ongelmia tässä on. Kansaneläkelaitoksesta on säädetty tavallisella lailla, myös sen tehtävistä. Se, mitä ei ole säädetty tavallisella lailla, koskee valtuutettuja, joiden asema on säädetty valtiopäiväjärjestyksessä. Mutta valtuutettujen asemaahan tässä ei millään tavoin haluta muuttaakaan.

Mitä tulee kuntoutusrahalaisissa olevaan 3 §:ään, niin hallituksen esityksessähän tämä pykälä oli kirjoitettu näin, että ”tämän lain mukaista toimintaa johtaa, valvoo ja kehittää sosiaali- ja terveysministeriö”. Valiokunta muutti tämän niin, että ”valvoa”-sana otettiin pois, koska he itsekin olivat sitä mieltä siltä osin, kuin kuntoutus kuuluu Kansaneläkelaitokselle, mutta tässähän on kysymys kuntoutuksesta laajemminkin. Tämä otettiin pois, vaikkakin työttömyysturvalaissa, josta valiokunnan muotoilu otettiin — ja työttömyysturvalakiin oli aikoinaan perustuslakivaliokunnassa lausunnolla tältä osin — tämä kirjoitettiin muotoon: ”tämän lain toimeenpanoa johtaa ja kehittää sosiaali- ja terveysministeriö”. Se ei ”valvo”, koska, ihan niin kuin täällä äsken todettiin, tämä on eduskunnan alainen laitos, ja Kansaneläkelaitoksen valvonta kuuluu eduskunnalle ja eduskunnalle kuuluu myös hallituksen, myös sosiaali- ja terveysministeriön, valvonta.

Ed. Pokka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Skinnarin puheenvuorossa tuli esille oikeastaan koko ongelman ydin. Eihän asia tällaisella sanojen muutoksella parane. Kysymyksen on siitä, että sosiaali- ja terveysministeriö jatkossa päättää kuntoutuksesta myöskin siltä osin, kuin sitä on tähän asti hoitanut Kansaneläkelaitos. Eivät Kansaneläkelaitoksen valtuutetut voi sosiaali- ja terveysministeriön toimintaan puuttua, joten sen päätösvalta on poissa. Sanottiinpa se lakitekstissä miten tahansa, kysymys on siitä, että määräämisvalta on kaventunut aika ratkaisevalla tavalla. Minun mielestäni ed. Skinnarin vastaus ei kyllä tyydyttänyt yhtään tätä perustuslaillista puolta.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön tehtävänä on mm. laatia asetuksia, joita eri viranomaiset ovat velvollisia noudattamaan. Kansaneläkelaitoksen tehtävänä on taas omin säännöksin ohjata maksukäytäntöä. Minusta ed. Pokka, joka on valtuutettujen puheenjohtaja, voisi kiinnittää huomiota siihen, että Kansaneläkelaitos nykyiselläänkin hyvin tiukasti soveltaa ainakin eräiltä osin säännöksiä, joiden avulla ihmisille etuuksia myönnetään.

Tämän lain osalta toivoisi, että niiden näkökantojen mukaisesti, joita mietinnössä on otettu esille nimenomaan lain tulkinnan osalta, Kansaneläkelaitoksen valtuutetut valvoisivat, että lakia ja siihen liittyviä asetuksia noudatettaisiin. Mutta tämä ei mitenkään muuta sitä käytännön tilannetta, että sosiaali- ja terveysministeriön tehtävänä on valmistaa lakeja ja asetuksia. Se ei ole niinkään Kansaneläkelaitoksen tehtävä, joka on toimeenpanoviranomainen.

Tässä suhteessa minusta ed. Pokka, ehkä sen paineen alaisena, mitä Kansaneläkelaitoksesta on tämän lain käsittelyyn tuotu, on koettanut käydä vielä sellaisen vihonviimeisen taistelun, jotta esitystä saataisiin jarrutetuksi, mutta minusta se on täysin turha. Asiantuntijoidenkin kannalta, jotka epäilivät tätä, mm. vammaisjärjestöt, sen jälkeen kun nämä muutokset on tehty, minusta asia tältäkin osin on täysin järjestyksessä. Minusta ei perustuslakikysymyksillä pitäisi tehdä politiikkaa.

Ed. Pokka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koetan nyt olla käyttämättä juridisia koukeroita. Minä ymmärrän tämän kysymyksen niin, että tällä otetaan tietty osa Kansaneläkelaitoksen vallasta pois eli käytännössä myöskin eduskunnan määräämisvallasta. Me voimme keskustella ed. Skinnarin kanssa, onko oikein ja tarkoituksenmukaista, että sosiaali- ja terveysministeriö sen hoitaa tai ei hoida, mutta sen pitäisi kuitenkin tapahtua oikeassa järjestyksessä, ja tästä on nyt kysymys.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pokan tekemää ehdotusta.

Sosiaalivaliokunta teki käsillä olevaan lakiesitykseen useita parannuksia. Tällainen korjaus toteutui mm. Kansaneläkelaitoksen järjestämää kuntoutusta koskevaan lakiin. Mielestämme on kuitenkin varminta säilyttää sairausvakuutuslain 60 §:n 2 momentti samoin kuin kansaneläkelain 34 §. Asiantuntijoiden erityisenä huolena olivat valiokunnassa juuri työelämän ulkopuolella olevat vammat. Heidän kannaltaan on välttämätöntä, että harkinnanvaraisia määrärahoja on riittävästi eivätkä ne riipu vuosittaisista budjettipäätöksistä. Mietintöön sisältyvässä opposition yhteisessä vastalauseessa lähemmekin siitä, että sairausvakuutuslain 60 §:n 2 momentin prosenttiosuus nostetaan 4:ään.

Erityisen tärkeää on se, että kuntoutujien toimeentuloturvasta huolehditaan kaikissa vaiheissa. Tässä suhteessa keskeinen ongelma tulee olemaan omavastuun asettaminen. Se on vastoin lain tavoitetta kannustaa ihmisiä hakeutumaan kuntoutukseen. Myös valiokunta korostaa mietinnössään kuntoutuksen aikaisen toimeentuloturvan järjestämistä. Se on edellytyksenä kuntoutuksen onnistumiselle ja kuntoutujien motivoinnille.

Arvoisa puhemies! Lakien tärkein tavoite on kuntoutuksen aloittaminen riittävän ajoissa. On pelättävissä, että tiukat määräajat tuovat tässä suhteessa ongelmia. Ennen muuta on korostettava varhaiskuntoutuksen tärkeyttä, samoin kuin kaikkien niiden kuntoutusta tarvitsevien ihmisryhmien kuntoutukseen pääsyä, jotka ovat työelämän ulkopuolella.

Toinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus lausunnon pyytämisestä perustuslakivaliokunnalta ja ehdotusta on kannatettu

ja kun ehdotuksen hyväksyminen keskeyttäisi asian asiallisen käsittelyn, kehoitan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron tästä ehdotuksesta.

Keskustelu lausunnon pyytämisestä perustuslakivaliokunnalta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pokka ed. Väistön kannattamana ehdottanut, että asiasta pyydetäisiin perustuslakivaliokunnan lausunto.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Pokan ehdotus hyväksytty.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 68 jaa- ja 46 ei-ääntä; poissa 85. (Koneään. 29)

Eduskunta on päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Ed. Kankaanniemi: Herra puhemies! Kuntoutuslakipaketti on tärkeä uudistus, ja sen tärkeyttä olisi pitänyt eduskunnassa arvioida vähän eri tavalla kuin nyt tapahtuu. Tietysti päävastuu tästä on hallituksella. Tämä on tuotu budjettilakina tänne ja kovalla kiireellä käsiteltiin niin talousvaliokunnassa kuin sosiaalivaliokunnassakin. Asiaa on valmisteltu kyllä pitkäaikaisesti, mutta käsittelylle eduskunnassa ei annettu riittävästi aikaa. Tämä valitettavasti näkyy myös tuloksessa, ja monelta osin jäi asiantuntijoiden kuulemisen jälkeenkin mieli epävarmaksi, minkälaista lainsäädäntöä olemme nyt säätämässä.

Tämä on monelta osin rakennettu tupolaki eli tupopöydissä öisin sovittu isoja asioita. Työssä olevien etu on tietysti sinänsä hyvinkin tärkeä työvoimakysymys meille, ja työssä olevien etu on hoidettu kohtuullisen hyvin, mutta niin kuin aikaisemmissa puheenvuoroissa on ilmennyt, epäaktiivin väestöosan etuudet saattavat jopa joltain osin heikentyä, eivät ainakaan selkeästi parane. Lapset, vanhukset ja osittain vammat jää-

vät huonoon asemaan suhteessa työikäisiin. Rajat, omavastuukysymykset ja ennen kaikkea määrärahojen riittävyys harkinnanvaraiseen kuntoutukseen jäävät epävarmalle perustalle, vaikka valiokunta joltain osin sitä paransikin. Esimerkiksi karenssi jättää arviolta 15 000 Kelan kuntoutuksen piirissä olevaa heikkoon asemaan. Solidaarisuutta tästä esityksestä ei siis heikommassa asemassa olevia kohtaan kovin paljon löydy.

Erityisesti kiinnitän huomiota päihdehuoltokysymykseen, kuiville pyrkivien lähimmäistemme kuntouttamiseen. Se jää tässä lainsäädännössä kovin heikkoon asemaan.

Ed. Juhantalo: Herra puhemies! Eduskunta on juuri ratkaissut tämän asiakokonaisuuden perustuslaillisen käsittelyjärjestyksen. Minusta oli aivan väärin, että ed. Skinnari valiokunnan puheenjohtajana hyökkäsi voimakkaasti ed. Pokkaa kohtaan perustellen sillä, että ed. Pokka ainoastaan Kelan valtuutettuna Kelasta tulevan paineen alaisena joutuu näin toimimaan. Minusta tässä paistaa kyllä myös päinvastoin tilanne, että ed. Skinnari joutuu puheenjohtajana toimimaan äärimmäisen avoimesti sosiaali- ja terveysministeriöstä tulevan paineen alaisena jättäen itsenäisen harkintakyvyn sivuun, jättäen sivuun sen Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen monien yksimielisten lausuntojen tuen, joka tässä asiassa on kohdistettu sille näkökulmalle, jota ed. Pokka on esittänyt.

Minusta on aivan mahdotonta ajatella tätä menettelyä. Kansaneläkelaitos on meidän alaisemme, meiltä kaikilta ryhmiltä on siellä valtuutetut, valtuutetut nauttivat ryhmien ja eduskunnan luottamusta, he tekevät yksimielisiä päätöksiä, ja kun tällä käsitellään samoja asioita, heidät äänestetään nurin. Mikä on tällainen eduskunta ja mikä on sellainen laitos, joka muka on suoraan eduskunnan alainen?

On valitettavaa, että vuosien varrella monista syistä Kansaneläkelaitoksen ja sosiaali- ja terveysministeriön välille on syntynyt jännitettä, jota hallitus purkaa pakkokeinoin. Tässä purkamisessa kuntoutustoiminta tulee vääjäämättä kärsimään.

Kun sosiaali- ja terveysministeriöstä väkisin tehdään mammuttivirus, mammuttiorganisaatio, me tiedämme, että määrärahat nyt ja tulevaisuudessa tulevat olemaan tiukoilla. Joka päivä tämän ministeriön sisällä

taistellaan eri sektoreilla uusista investoinneista, uusista välttämättömistä tarpeista — puhumme kirurgiasta, uusien tautien tuomista paineista — ja ainoa, joka joutuu joutamaan, on kuntoutus. Se on vääjäämättä näköpiirissä.

Kun Kansaneläkelaitos on hoitanut nykyisen lainsäädännön perusteella sairausvakuutuslain kautta tulevan kertymän tukemana kuntoutusta, on kuntoutus ja kuntoutuksen tulevaisuus ollut turvallisissa käsissä. Minä olen sillä tavalla juridisesti tietysti jäävi, kun olen parhaillaan Kankaanpäässä valmistuvan vaikeavammaisten kuntoutussairaalan toiminnassa mukana, mutta olen voinut sitä seurata. Minä olen vakuuttunut — tämän sanon avoimesti — siitä, että kuntoutukseen tulevat määrärahat tulevat supistumaan silloin, kun ne ovat taistelemassa avoimessa kisassa sosiaali- ja terveysministeriössä.

Tämän järjestelmän henki on se, että jos olet työkykyinen, niin sinulla on vielä joitakin mahdollisuuksia, sinuun satsataan, mutta ellet ole työkykyinen, sinä olet hylkytavaraa tässä yhteiskunnassa. Kun puhumme yhdenvertaisuudesta yhteiskunnassa kansalaistemme osalta, ainoastaan työikäisille nyt tulee subjektiivinen oikeus vaatia ja saada kuntoutusta. Kaikille muille tämä on harkinnanvarainen. Olemmeko me silloin, me eduskunta, me kansanedustajat ja ryhmät, ajamassa yhdenmukaisuutta kansalaisillemme?

Me olemme voimakkaasti olleet tukemassa valiokunnan jäseniä valiokuntatyöskentelyn aikana ja niitä ajatuksia, joita valtuutettujen puheenjohtajana ed. Pokka on esittänyt. Olemme pettyneitä tämän laatuksen pakkoajattelun läpiviennistä eduskunnassa meidän hallitsemamme oman laitoksemme järkevän toiminnan supistamiseksi.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Juhantalo ryhmänsä puolesta vähän suurentelee tilannetta, joka on syntynyt.

Mitä tulee sairausvakuutuslain 60 §:ään ja siinä vakuutettujen maksamien maksujen 2 prosentin kertymän käyttöön, Kansaneläkelaitoshan vaatii 2:ta prosenttia, mutta meidän päinvastoin korotimme sen 4 prosenttiin, vain sillä poikkeuksella voimaantulosäänönsessä, että se ei koske tätä tulopoliittista kierrosta, koska me emme saaneet nimenomaan työnantajia mukaan. Eivätkä työnan-

tajat olisi 4:ää prosenttiakaan hyväksyneet, mutta me emme kysyneet enää työnantajilta, hyväksyttkö vai ettekö. Lähdettiin nimenomaan Kansaneläkelaitoksen roolista ja siitä, että Kansaneläkelaitos on hoitanut hyvin kuntoutustehtävänsä, sitähan vastaan ei kukaan ole väittänyt.

Se, mikä muutos tässä on nykyiseen pykälään, on se, että Kansaneläkelaitoksen kuntoutuksuudisrakentaminen lopetetaan. Se tulee sosiaali- ja terveystieteiden kautta, jotta me saamme tämän jonkinlaiseen kontrolliin. Laitoksethan ovat sinänsä hyviä. Myös se Kankaanpään laitos, josta ed. Juhantalo kantaa huolta, hoidetaan, sehän käy laista selvästi ilmi, että laitos hoidetaan ihan loppuun asti ja myös sen käyttö, siitä ei ole epäilystäkään. Mutta näitä laitoksia on syntynyt eri puolille Suomea niin, että kysymys on siitä, pysyvätkö ne enää hengissä rahoilla, joita kuntoutukseen käytetään. Vapaakuntakokeilu on merkinnyt käytännössä sitä, että keskussairaalat eivät enää lähetäkään vammaisia sillä tavoin kuntoutettavaksi kuin pitäisi.

Ehkä STM:n ja Kansaneläkelaitoksen johdon välillä on ollut kitkaa, mutta en voi sanoa, että sosiaalivaliokunnalla ja sen johdolla on minkäänlaista kitkaa Kansaneläkelaitoksen kanssa, vaikka ei tämä tietysti kaikilta osin tyydytä kaikkea sitä, mitä johdajat ovat vaatineet.

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Hallituspuolueiden kansanedustajat ovat aivan oikein myös kritisoineet lain käsittelyn aikataulua. Kyllä todella täytyy ihmetellä, että runsaassa viikossa näin valtava uudistus runnotaan täällä talossa läpi. Aikataulullisista syistä pitkälti ilmeisesti johtuu myös se, että nyt ei lakiesityksen perustuslainmukaisuutta nimenomaan siltä osin, kuin ed. Pokka on todennut, ehditä käsitellä.

En todellakaan ymmärrä, että tämän tyyppistä lainsäädäntöä, näin mittavaa uudistusta, kytketään budjettilaiksi. Eduskunnallahan olisi ollut helmikuun puoliväliin aikaa asiaa täällä valmistella, selvittää sen perustuslainmukaisuus. Eli jälleen kerran tehdään virheitä, joita joudutaan jatkossa varmasti paikkaamaan, jähkä nähdään laki käytännössä. Tämä on yksi perussyihin, että eduskunnan käden ja työn jälki ei todella-

kaan ole sellaista, että se ansaitsisi sen arvostuksen, mikä sillä voisi olla.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Yleiskeskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Pokan kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin vastalauseeseen sisältyvät lakiehdotukset.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Stenius-Kaukosen ehdotus hyväksytty.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 59 jaa- ja 46 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 93. (Koneään. 30)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvien

1. lakiehdotuksen 1—3 §, 1 luvun otsikko, 4—7 §, 2 luvun otsikko, 8—10 §, 3 luvun otsikko, 11 §, 4 luvun otsikko sekä 12—14 § ja 5 luvun otsikko, johtolause ja nimike,

2. lakiehdotuksen 14 ja 23 §, 3 luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

3. lakiehdotuksen 1 ja 10 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

4. lakiehdotuksen 17 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

5. lakiehdotuksen 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

6. lakiehdotuksen 7 § ja 3 luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän 7. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 ja 2 § hyväksytään keskustelutta.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, että vaikeavammaisten lääkinnällistä kuntoutusta koskeva pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Ed. Väistö: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukonen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Väistön kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Stenius-Kaukonen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 62 jaa- ja 45 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 91. (Koneään. 31)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan vastalauseen mukaisesti, että 4 § poistetaan.

Ed. Väistö: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukonen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Väistön kannattamana ehdottanut, että pykälä poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Stenius-Kaukonen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 62 jaa- ja 45 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 91. (Koneään. 32)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

5—16 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän 8. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 ja 2 § hyväksytään keskustelutta.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, että 3 § kuuluu: ”Tämän lain mukaiset tehtävät hoitaa kansaneläkelaitos.”

Ed. Väistö: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukonen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Väistön kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Stenius-Kaukonen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 61 jaa- ja 44 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 93. (Koneään. 33)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

1 luvun otsikko ja 4 § hyväksytään keskustelutta.

5 §.

Keskustelu:

Ed. Kankaanniemi: Herra puhemies! Ehdotan, että 5 § hyväksytään vastalauseen mukaisena, mikä tarkoittaa sitä, että päihdehuoltolain mukaisesti ”kuiville” pyrkivät pääsevät työsuhteesta riippumatta kaikki kuntoutusrahan piiriin.

Ed. Väistö: Herra puhemies! Kannatan ed. Kankaanniemen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kankaanniemi ed. Väistön kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 60 jaa- ja 44 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 94. (Koneään. 34)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

6 ja 7 §, 2 luvun otsikko sekä 8 § hyväksytään keskustelutta.

9 §.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan vastalauseen mukaisesti, että 9 § eli omavastuuaikaa koskeva pykälä poistetaan.

Ed. Väistö: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukonen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Väistön kannattamana ehdottanut, että pykälä poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Stenius-Kaukonen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 61 jaa- ja 44 ei-ääntä; poissa 94. (Koneään. 35)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

10—24 §, 3 luvun otsikko, 25—29 §, 4 luvun otsikko, 30—37 §, 5 luvun otsikko, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvien

9. lakiehdotuksen 4 d ja 4 h — 4 n §, 4 h §:n edellä oleva väliotsikko, 6 ja 8 § sekä 12 § ja sen edellä oleva väliotsikko, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike,

10. lakiehdotuksen 1, 4 b, 7, 9 ja 11 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike,

11. lakiehdotuksen 6 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike,

12. lakiehdotuksen 5 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike,

13. lakiehdotuksen 3 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike,

14. lakiehdotuksen 3 a, 12 ja 25 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

15. lakiehdotuksen 1, 5, 6, 15 a, 18 b — 18 e ja 19 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän 16. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

22 a, 36 ja 39 § sekä voimaantulo- ja soveltamissäännös hyväksytään keskustelutta.

Johtolause.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, että johtolauseesta poistetaan ensimmäinen, kumoamista koskeva kohta eli sanat ”kumotaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 34 §”.

Ed. Väistö: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Väistön kannattamana ehdottanut, että johtolause hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Stenius-Kaukosen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 57 jaa- ja 42 ei-ääntä; pois-
sa 100. (Koneään. 36)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän 17. lakiehdotuksen 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän 18. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

15, 18 a, 19, 22 ja 23 e § hyväksytään keskustelutta.

60 §, jota ei ole mietinnössä.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, että ennen voimaantulosäännöstä hyväksytään 60 §:n 2 momentti vastalauseen mukaisena.

Ed. Väistö: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Väistön kannattamana ehdottanut, että 60 § hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö, jossa ei ole tätä pykälää, ”jaa”, ed. Stenius-Kaukosen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 57 jaa- ja 40 ei-ääntä; pois-
sa 102. (Koneään. 37)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvien

19. lakiehdotuksen 6 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

20. lakiehdotuksen 15 b §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

21. lakiehdotuksen 8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

22. lakiehdotuksen 1—17 §, johtolause ja nimike,

23. lakiehdotuksen 1—19 §, johtolause ja nimike,

24. lakiehdotuksen 14 ja 22 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

25. lakiehdotuksen 9 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

18) Ehdotus laiksi työneuvostosta ja työsuojelun poikkeusluvista annetun lain 10 c §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 292

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 50

Suuren valiokunnan mietintö n:o 254

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 254. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 10 c §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

19) Ehdotus laiksi opintovapaalain 5 ja 10 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 293

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 51

Suuren valiokunnan mietintö n:o 255

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 255. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 5 ja 10 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

20) Ehdotus laiksi merimieslain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 294

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 53

Suuren valiokunnan mietintö n:o 257

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 257. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 24, 32 c, 39 a, 40, 41, 41 b ja 45 a §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

21) Ehdotus laiksi luvanvaraisesta tavaraliikenteestä tiellä

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 26

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 6

Suuren valiokunnan mietintö n:o 246

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 246. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—19 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

22) Ehdotukset laiksi luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä ja laiksi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 22 §:n kumoamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 175
Lakialoite n:o 98
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 7
Suuren valiokunnan mietintö n:o 247

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 247. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

hallituksen esitykseen sisältyvien ensimmäisen lakiehdotuksen 1—4 §, 1 luvun otsikko, 5—22 §, 2 luvun otsikko, 23 ja 24 §, 3 luvun otsikko, 25—31 §, 4 luvun otsikko, johtolause ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike sekä

liikennevaliokunnan mietinnössä ehdotetun kolmannen lakiehdotuksen 12 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

23) Ehdotus Euroopan ydinfysiikan tutkimusjärjestön perustamista koskevan yleissopimuksen ja siihen liittyvän rahoitusta koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 215
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 15

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 15.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

24) Ehdotukset laiksi vuodelta 1991 toimitettavassa valtionverotuksessa sovellettavista veroasteikoista ja veroprosenteista

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 121
Lakialoitteet n:ot 43, 69, 120 ja 123
Toivomusaloite n:o 131
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 78

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 78.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

25) Ehdotukset laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 122
Lakialoitteet n:ot 31, 32, 35, 47, 53, 58, 66, 73, 87 ja 128
Toivomusaloitteet n:ot 54, 55, 75, 80, 83—85, 99, 103, 105, 109, 111, 122 ja 125
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 79

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 79.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

26) Ehdotukset laiksi yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun poikkeuksellisesta alenamisesta vuonna 1991

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 313
Lakialoite n:o 93
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 55

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 55.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

puolustusasiainvaliokuntaan

27) Hallituksen esitys n:o 310 laiksi aseetomasta palveluksesta ja siviilipalveluksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

sosiaalivaliokuntaan

28) Hallituksen esitys n:o 314 laiksi vuosilomain muuttamisesta

29) Ed. Vistbackan ym. lakialoite n:o 131 laiksi ulkomaalaislain 8 ja 35 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Esitelyssä on nimelläni oleva lakialoite ulkomaalaislain 8 ja 35 §:n muuttamisesta. Lakialoitteessa ehdotetaan, että voimassa olevaa ulkomaalaislakia muutettaisiin turvapaikkaa hakevien osalta siten, että viranomaisille tulisi mahdollisuus käännyttää välittömästi jo rajalla turvapaikkaa anova henkilö, jonka turvapaikan saamiselle ei ilmeisesti ole perusteita.

Lakiesitys on tullut ajankohtaiseksi viimeaikaisten tapahtumien johdosta, kun turvapaikkaa hakevien määrä Suomen oloissa on kasvanut, voisiko sanoa, räjähdysmäisesti. Tiedän, että eräät tahot vähättelevät näitä määriä, kun niitä verrataan muiden maiden ongelmiin. Toisaalta on todettava, että vuonna 1987 turvapaikan hakijoita oli 49, vuonna 1988 64, vuonna 1989 179 ja tänä vuonna jo noin 2 200. Lisäksi on todettava, että aivan viime päivinä turvapaikan hakijoiden määrä on päivittäin ylittänyt jopa 100 hakijan määrän, ja ainakin julkisuudessa olleitten tietojen mukaan Moskovan asemalla on suuri joukko Suomeen pyrkiviä ulkomaalaisia nyssäköineen odottamassa lännen leveämpää leipää.

Tässä tilanteessa olisi mielestäni lainsäätäjän ryhdyttävä välittömästi sellaisiin lainsäädäntötoimenpiteisiin, että ainakin ne henkilöt, joiden turvapaikan saamiselle ei ole ilmeisiä perusteita, tulisi voida käännyttää jo rajalta. Valitettavinta tässä vain on se, että maan hallitus ei ole reagoinut asiaan millään muulla tavoin kuin antamalla erinäisiä lausuntoja jopa pääministerin johdolla. Siis mitään konkreettista ei ole hallituksen toimesta tehty.

Eduskunnassa kyllä on valiokuntakäsittelyssä uusi ulkomaalaislaki, mutta esityksen jälkeen tilanne on muuttunut siinä määrin, että sellaisenaan lakiesitystä ei voida viedä läpi. Toisaalta lakiesityksen käsittely on viivästynyt eduskunnassa hallituksen toimettoisuuden johdosta, koska hallituspuolueidenkaan eduskuntaryhmät eivät ole käsitykseni

mukaan tyytyväisiä käsittelyssä olevaan ehdotukseen.

Tällä hetkellä ei voi kuin pohtia, mikä on saanut hallituksen tässäkin asiassa toimettomuuden tilaan. Puuttuuko hallitukselta rohkeus tehdä sen suuntaisia päätöksiä, joiden kautta pian käsistä riistäytyvä pakolaispolitiikka saataisiin kuntoon? Hallituksen olisiikin jo korkea aika ryhdistäytyä tässäkin asiassa, mikäli se nyt ylipäätään on mahdollista nykyiseltä hallitukselta enää.

En malta olla puuttumatta niihin tapahtumiin, jotka edelsivät nykyisen ulkomaalaislakiesityksen antamista. Silloinhan hallituksen piirissä oli monen suuntaisia näkemyksiä siitä, mitä uuteen esitykseen tulisi sisällyttää. SMP:n ministerinä esitin varoittavia sanoja niistä tilanteista ja tapahtumista, jotka olivat tiedossani lähinnä muista Pohjoismaista, joissa ulkomaalaispolitiikkaa oli jo jouduttu kiristämään, esimerkiksi Ruotsista ja Norjasta.

Varoittavat esimerkit ja huomautukset siivutettiin ja mielipiteeni leimattiin lähinnä rasistisiksi. Toki joitakin parannusesityksiä otettiin huomioon. Samaa rasistin leimaa levitti lehdistö eräiden tunnettujen humanistipoliitikkojen johdolla. Etujoukoissa taisi olla SDP:n puoluesihteerin Ulpu Iivari, mikäli muistan oikein. Itsekin sain todella kokea, millä tavalla sivallettiin.

Samanlainen rasistinen leima lyötiin kaikkiin SMP:n edustajiin, joka leima meissä on pidetty aivan näihin päiviin saakka. En tiedä, kuinka hyvin meidän mielipiteemme on tunnettu, kun näitä rasistipuheita meistä on levitetty. Minun mielestäni rasisti-sana tarkoittaa rotusyrjintään liittyviä asioita. Rasismilla ei ole mitään tekemistä sen kanssa, jos me suomalaisina itsenäisen valtion edustajina haluamme itse päättää, keitä me päästämme rajojemme sisälle ja keille maamme hyvinvointia jaamme.

Viimeaikaiset tapahtumat ovat muuttaneet tilannetta hyvin nopeasti. Jopa lehdistössä on ollut arvosteluja harjoitetusta ulkomaalaispolitiikasta. Lisäksi eräät kansanedustajat ovat viime päivinä esittäneet juuri saman suuntaisia ajatuksia, joita me SMP:läiset olemme esittäneet jo muutaman vuoden ajan. Mutta miten nämä kansanedustajat toimivat, kun jätimme hallitukselle välikysymyksen, jossa kysyimme: ”Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä voimassa olevan lainsäädännön

puiteissa, jotta nykyinen pakolaistulva saadaan pysäytetyksi, sekä millä tavoin hallitus aikoo nopeuttaa turvapaikka-anomusten käsittelyä ja millä tavoin näiden henkilöiden Suomelle aiheuttamia kustannuksia voitaisiin kohtuullistaa?” Allekirjoitusrohkeutta ei löytynyt. Halukkuutta yksittäisillä edustajilla tuntui kyllä olevan ja hyvin moni ilmoitti kantanaan, että me SMP:ssä olemme aivan oikealla tiellä.

Tämä edustajien rohkeuden puute on useimmiten minun saamieni tietojen mukaan johtunut siitä, että ryhmäkuri lähti jälleen liikkeelle, ja syynä siihen on ollut se, että välikysymyksen tekijänä on ollut väärä puolue, vaikka asia sinällään on aivan oikea ja kannatettava. Kristillisen liiton puheenjohtaja edellisen viikonvaihteen lehtireferaateissa puuttui nimenomaan samaan asiaan, mutta jostakin minulle käsittämättömästä syystä ei kristillisen liiton eduskuntaryhmästä löytynyt yhtäkään allekirjoittajaa. Onkin mielenkiintoista seurata, millä tavoin hallitus- ja oppositiopuolueita edustavat, nykyiseen ulkomaalaispolitiikkaan kielteisesti ja varauksellisesti suhtautuvat kansanedustajat käyttäytyvät tämän jälkeen julkisuudessa ja vaalikentillä.

Vielä muutama sana esittelyssä olevasta lakialoitteesta. Mikäli maassamme ei saada nopeasti muutosta voimassa olevaan ulkomaalaislakiin, syntyy siitä monia ongelmia, varsinkin kun turvapaikkahakemusten käsittelyaika on kohta lähes vuosi. On otettava huomioon, että maamme ei ole riittävästi varautunut tällaiseen tilanteeseen. Turvapaikka-asioita käsitteleviä viranomaisia ei ole riittävästi. Tähän on toisaalta todettava, että eräs hallituksen jäsen on ilmoittanut, etteivät käsittelyajat merkittävästi lyhene, vaikka henkilökuntaa lisättäisiinkin. (Ed. Rantanen: Kuka hän on?) — Ministeri Hämäläinen. — Näin ollen tuntuu siltä, että hallitukselta on niin sanotusti pallo hukassa eikä oikein tiedetä, mitä olisi tehtävä. Tähän kyllä voi todeta, että hallituksen olisi syytä ryhtyä nyt vihdoin toimenpiteisiin ja vaikka kysyä neuvoa niiltä viranomaisilta, jotka päivittäin ovat tekemisissä turvapaikkaa hakevien kanssa. Heiltä uskoisin kyllä löytyvän neuvoja hallitukselle, jos SMP:n neuvot eivät kelpaa.

Nykyinen tilanne johtaa myös kohtuuttomiin kustannuksiin. Ed. Aittoniemen kirjalliseen kysymykseen antamassaan vastaukses-

sa ministeri Hämäläinen on ilmoittanut yhden aikuisen pakolaisen vuosikustannusten olevan 162 158 markkaa, kouluikäisen lapsen 79 337 markkaa ja alle kouluikäisen lapsen 101 032 markkaa. Voi vain ihmetellä näitäkin summia ja kysyä, eikö yhtään pienemmällä selvittäisi. Pakolaisiin kyllä riittää rahaa, mutta miten on eläkeläisten, veteraanien ja lapsiperheiden kohdalla? Niissä asioissa kyllä pyritään säästämään rahaa siten, että jos korotuksia annetaan, ne ovat enintään muutamien kymppien luokkaa kuukaudessa.

Mikä on maassamme asuntotilanne? Ei kovin kehuttava ainakaan maamme asuntopulasta kärsivien kansalaisten kohdalla. Mutta pakolaisille ne joka tapauksessa on järjestettävä, mikä tietenkin on luonnollista, jos heitä tänne kerran otetaan. Tyypillinen esimerkki on Vaasasta, jossa opiskelijat poistettiin asuntolahotellista ja tilalle otettiin pakolaisia. Ei tällaisilla toimenpiteillä mitenkään voida saada kansalaisia pakolaismyönteisiksi. Hallituksen tulisiikin ottaa myös tämän tyypiset asiat huomioon pohtiessaan ulkomaalaispolitiikkaansa.

Arvoisa puhemies! Toivon, että tämä nimelläni oleva lakialoite voitaisiin käsitellä nopeasti ja muutos ulkomaalaislakiin saataisiin nopeasti voimaan, ennen kuin tilanne riistäytyy kokonaan käsistä, jolloin kansalaisten reaktioita on vaikea ennakoida.

Arvoisa puhemies! Puhemiesneuvosto esittää asian lähettämistä lakivaliokuntaan, joka paikka on tietenkin oikea. Mutta kyse on minun mielestäni ainakin poliittisesti niin tärkeästä asiasta, että ehdotan, että lakivaliokunnan tulee hankkia lakialoitteesta myös ulkoasiainvaliokunnan lausunto.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ensinnäkin kannatan ed. Vistbackan ehdotusta lausunnon pyytamisestä ulkoasiainvaliokunnalta.

Rouva puhemies! En pitkään vie eduskunnan perjantai-iltapäivän aikaa. Muutamia kohtia haluan tässä ottaa esille.

Suomessa on käyty pakolais- tai ulkomaalaiskeskustelua, kuinka vain, varsin kärkevästi ja kiihkeästi parin vuoden ajan, ehkä hiukan enemmänkin. Kun olen seurannut tuota keskustelua, niin vielä tänäkään päivänä meillä ei ole ulkomaalaiskeskustelu asetunut oikein niihin rajoihin kuin olisi ollut toivottavaa. Nimittäin meillä perusteellisesti

sekoitetaan ulkomaalaiskysymyksissä siirtolaiskysymys ja toisaalta pakolaiskysymys, ja silloin kun on kysymys pakolaisista, sekoitetaan myös keskenään turvapaikkaa hakevien ja ns. kiintiöpakolaisten suhde.

Meillähän pakolaieskustelu laimeni aikavälillä sen jälkeen, kun hallitus oli ottanut sen kannan, että kiintiöpakolaisia meille otetaan vain 500 vuodessa. Asiasta on päätös aina eduskunnan hyväksymässä valtion tulojen menoarviossa.

Uusi keskustelu on alkanut sen jälkeen, kun vuoroon ovat tulleet ns. turvapaikanhakijat, joiden määrä Suomessa tällä hetkellä ei toki ole vielä hirmuisen hälyttävä. Ei siitä ole kysymys, mutta kysymys on lähinnä siitä, että meidän pitää tietysti tässä vaiheessa ottaa asiat vakavasti keskusteltaviksi ja estää mahdollinen tulossa oleva ongelma, sillä jos ongelma todella pääsee syntymään, meillä ei ole muuta mahdollisuutta kuin oppia elämään sen ongelman kanssa, niin kuin tiettyissä maissa on tapahtunut.

Meillä on tällä hetkellä, niin kuin aikaisemmin ed. Vistbackan puheesta kävi ilmi, ongelmana se, että meille Suomeen tulee sellaisia turvapaikanpyytäjiä, jotka varmasti itsekin tietävät asian ollessa itsestäänselvä, että heillä ei ole mahdollisuuksia kansainvälisten säännösten mukaan saada turvapaikka-oikeutta. Vain 3—5 prosenttia heistä on sellaisia, joille turvapaikka voidaan Suomessa myöntää.

Ongelma on juuri käsittelyn hitaus suhteessa 95—97 prosenttiin, jotka ovat Suomessa aiheuttaneet varsin suuria, satojen miljoonien markkojen, vuosikustannuksia, vaikka heillä ei ole mitään perusteita pysyvään jäämiseen Suomeen turvapaikan saamisen kautta. Tämä on meillä perustellusti tässä vaiheessa ongelma, ja tähän myös tähtää ed. Vistbackan nimellä kulkeva ja myös muistaakseni viiden meidän ryhmämme kansanedustajan allekirjoittama aloite, jolla halutaan saada muutos nopeasti voimaan olevaan ulkomaalaislakiin, jotta ongelmasta voitaisiin selvitä.

Toinen asia on nykyinen ulkomaalaislaki, jota koskeva ehdotus on lakivaliokunnassa kovin hitaassa käsittelyssä ja joka ei voi mennä sellaisenaan läpi siellä, jos me aiomme välttyä tältä ongelmalta ja saada nämä asiat tulevaisuudessa, niin kuin sanotaan, pysymään hanskassa. Jos hallituksen esittä-

mällä tavalla, miten se on uudessa ulkomaalaislaissa esittänyt, toimitaan, niin käsittely tulee olemaan erittäin hidasta siitä huolimatta, vaikka Ulkomaalaiskeskukselle annettaisiin jossain määrin lisäresursseja.

Sen vuoksi kun tämä lakiesitys koskee muutosta voimassa olevaan ulkomaalaislakiin, niin mielestäni tätä lakia, joka nyt on jo eduskunnassa, pitäisi nimenomaan hakemusten käsittelyn osalta muuttaa siten, että Ulkomaalaiskeskus käsittelee turvapaikkahakemuksen ja voi valittaa turvapaikkalautakuntaan, joka antaessaan kielteisen hylkäävän päätöksen samalla olisi oikeutettu antamaan karkotuspäätöksen.

Nimittäin nythän on tilanne se, että lakiehdotuksen mukaan ensin turvapaikkahakemus osoitetaan Ulkomaalaiskeskukselle, siitä voi valittaa turvapaikkalautakuntaan, vielä sen jälkeen valtioneuvostoon, ja tämä kestää nykyisin useita kuukausia, ainakin 6—8 kuukautta.

Jos henkilö, jolta turvapaikkaoikeus on evätty ja jolle oleskelulupaa ei myöskään anneta, haluaa vielä valittaa karkotuspäätöstä vastaan, kun hänet täytyy karkottaa eli sisäasiainministeriön antaa karkotuspäätös, hän voi vielä valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Alkaa siis tietyllä tavalla uusi prosessi, joka vie taas ehkä toiset 6—8 kuukautta.

Tämän tyyppistä systeemiä ei voida tulevaisuudessa soveltaa, vaan turvapaikan hakijan oikeusturva on varmasti taattu sillä, että Ulkomaalaiskeskuksen jälkeen turvapaikkalautakunta päättää valituksista ja antaa samalla karkotuspäätöksen. Joku on sanonut, että sitä ei voida antaa, koska henkilö, jolta turvapaikka on evätty, ei voisi näin ilman karkotusta lähteä maasta. Minä en ole niin vahvasti juristi, että tietäisin mennä sanomaan, mutta jotakin on tietysti keksittävässä, esimerkiksi se, että turvapaikkalautakunnan karkotuspäätös astuisi voimaan 14 vuorokauden kuluttua siitä päivästä kuitenkin lukuunottamatta, niin kuin laissa juhlallisesti sanotaan, jokin tämän tyyppinen mahdollisuus ilman karkotusta poistua Suomesta.

Rouva puhemies! Tässä käsittelin tavaltaan nykyistä ulkomaalaislakia, johon ed. Vistbackan nimellä oleva muutosesitys ottaa kantaa, ja toisaalta tätä ulkomaalaislakia, joka on nyt jo valiokuntakäsittelyssä eduskunnassa.

Minulla on ajatus siitä, minkä vuoksi nykyiset ongelmat ovat olemassa. Väitetään ja on todennäköistäkin, että esimerkiksi somalipakolaisten Suomeen tuominen on tietynlaista bisnestä, jota jotkut piirit harrastavat. Toisaalta somalipakolaiset ja monet muut ja turvapaikanhakijat, jotka on jo hylätty jossakin muussa maassa tai ovat kulkeneet jonkin muun maan kautta, tulevat juuri Suomeen. Se saattaa johtua siitä, että pakolaiskeskustelu on ollut ankaraa, missä allekirjoittaneestakin on tehty tietysti rasisti ja jopa annettu syy Tampereen polttopullopähtumistä. Eräät tietyt puolueet ja puoluejohtajat ovat käyttäneet varsin ankaraa ja rankkaa kieltä esimerkiksi allekirjoittanutta kohtaan, joka on uskaltanut omia mielipiteitään tuoda esille, jopa tehty syyliseksi polttopulloihiin jne. Tämä on varmasti kaikinut jollakin tavalla ikään kuin kutsuna tiettyihin piireihin bisneksen tekemisestä ja näin edelleen, koska valtakunnan johtavat puolueet ja heidän edustajansa ovat ottaneet kovin positiivisen kannan tänne tuleviin nähden. Tämä on ollut tietyllä tavalla kuin kirjaamaton kutsu.

Minä uskon, että tämä saattaa herättää hymyilyä, mutta saattaa olla, että kun tällaiset bisneksentekijät tai turvapaikkaa hakevat pakolaisturistit etsivät sopivaa kohdetta, mihin tulevat, niin he katsovat, missä maassa valtaa pitävät ovat suosiollisia jo ennakoon, ja tämä suosiollisuus on ilmeisesti heidän keskuudessaan koettu tällä tavalla.

Joka tapauksessa keskustelu ulkomaalaispolitiikasta olisi syytä hiljalleen rauhoittaa ainakin sillä tavalla, että pystytään rauhallisesti keskustelemaan ja lajittelemaan toisistaan siirtolaiset, toisaalta turvapaikan hakijat, toisaalta kiintiöpakolaiset. Silloin vasta pystytään asialliseen keskusteluun. Minä en tänä päivänä ole kuullut esimerkiksi julkisissa tiedotusvälineissä yhtään ainutta sellaista keskustelua, jossa rauhallisesti analysoitaisiin näitä asioita tältä pohjalta. En ole varmaan itsekään siihen pystynyt, mutta on ollut tietysti aina tietty asetelma, kun on vastakain asetuttu näissä asioissa, ja se on johtanut tietyllä tavalla keskustelun vähän väärille raiteille.

Rouva puhemies! Olen sitä mieltä, että rauhallista keskustelua tässä asiassa kaivataan eikä toistensa syytelyä, ja se on kaikille parhaaksi. Tästä ed. Vistbackan nimellä ole-

vasta lakialoitteesta olen vilpittömästi sitä mieltä, että se on asiantuntemuksella laadittu, se on käyttökelpoinen. Eri asia on sitten, voivatko eduskunta ja hallituspuolueet suhtautua siihen sillä tavalla. Saattaa olla, että hallituksen piirissä paraikaa pohditaan, voitaisiinko siihen tehdä pilkun tai sanan tai kahden muutos, jotta se voitaisiin ottaa sitten hallituksen esityksenä, koska nämä opposition ja varsinkin pienen oppositiopuolueen taholta tulevat ehdotukset eivät täällä tahdo oikein käydä kaupaksi.

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Maamme hallitus on tällä hetkellä ulkomaalaispolitiikan osalta täysin ajastaan jäljessä. Tuntee siltä, että niin ulkoministeriö ulkoministeri Paasion johdolla kuin koko valtioneuvosto eläisi vielä muutaman vuoden takaista aikaa, jolloin vain muutama pakolainen kävi vuosittain kolkuttelemassa maamme rajoja pyrkien saamaan tänne turvapaikkaoikeuden. Tuolloin SMP jo varoitteli siitä, ettei kestä kauan, ennen kuin myös Suomessa on jo silloin muissa Pohjoismaissa vallinnut tilanne, jolloin maan rajat pursuavat pakolaisia ja sitä varten perustettu koneisto on tukkiutunut.

Halusimme tuolloin selkeätä keskustelua ja päätöksiä siitä, millä linjalla pakolaishallitusta tulee Suomessa harjoittaa ja missä määrin pakolaisia tulee maahamme ottaa vastaan. Tuolloin muut hallituspuolueet ja koko asianomainen virkakoneisto toistivat yhteen ääneen, ettei asiassa ole mitään ongelmia ja SMP pyrkii ainoastaan nostamaan rasistista ulkomaalaisvihaa.

Nyt elämme sitten totuuden aikoja. Niin ulkoministeriön, sisäasiainministeriön kuin koko valtioneuvoston on tuntunut yllättäneen tilanne, joka tällä hetkellä pakolaistilanteessa vallitsee. Lähes päivittäin maahamme saapuu useita kymmeniä, jopa yli sata turvapaikan hakijaa, jotka ovat jo täyttäneet kaikki pakolaishallitukset ja vähänkin kyseen tulevat motellit ja muut täysihotolat. Virralle ei myöskään tunnu olevan mitään pysyvää loppua muutaman päivän katkoksia lukuun ottamatta. Tällä kertaa vuorossa ovat olleet muutaman kuukauden ajan somalialaiset, mutta ensi kuussa jo ehkä jostain muusta maasta tulevat pakolaiset. Siitä huolimatta niin hallitus kuin vastuunkantavat

virkamiehet istuvat ja ihmettelevät syntyneitä tilanteita.

Suomesta on tullut lyhyessä ajassa pakolaisten värväystoiminnan eräs tärkeimmistä kohdemaista. On täysin selkeästi tiedossa, että esimerkiksi maahamme saapuneista somalipakolaisista on merkittävä osa sellaisia, jotka ovat ostaneet matkansa ja siihen tarvittavat paperit kalliilla rahalla. Heidät on palkkiota vastaan ujutettu Suomen rajoille hakemaan turvapaikkaoikeutta. Tänne saavuttuaan he ovat nyt Suomen valtion kustannuksella nk. pakolaislomalla lähes vuoden ajan. Tuona aikana he asuvat valtion kustannuksella joko pakolaishallituksissa tai hoteleissa ja saavat käyttöönsä myös päivärahaa.

Mikäli heidän katsotaan anomuksen pitkäksien käsittelyn jälkeen täyttävän riittävät pakolaisen edellytykset, he saavat turvapaikkaoikeuden maassamme. Tuon jälkeen valtiovalan toimesta heille järjestetään asunto, koulutus ja todennäköisimmin myöhemmin myös työpaikka. Tällä hetkellä kuitenkin on erittäin todennäköistä, että valtaosa turvapaikka-anomuksista tullaan hylkäämään, sillä tähän saakka hyväksymisprosentti on ollut alle 5. Tämä, jos mikä, todistaa sen, että suuri osa turvapaikkaa hakevista on todellakin mainitsemiani turvapaikkaturisteja tai pakolaisturisteja.

Katsomme SMP:ssä, että nykyinen tilanne ei voi enää jatkua. Tilanteeseen tulee saada pikainen korjaus siten, että maahamme pyrkivät suuret pakolaishallitukset pystytään pysäyttämään jo rajoillamme. Näin varsinkin siinä tapauksessa, kun jo etukäteen voidaan täydellä syyllä olettaa heidän turvapaikkahakemuksensa tulevan aikanaan hylätyiksi.

Mielestämme on täysin hölmöläisten toimintaa sellainen, että tietoisesti päästetään elätettäväksemme noin vuodeksi tänne ulkomaalaisia, joiden hakemuksen tiedämme jo etukäteen tulevan hylätyiksi. Vallitsevalle tilanteelle nauravat niin pakolaiset itse kuin muiden maiden viranomaisetkin. Tarvitsemme pikaisesti lainsäädännön, jolla voimme estää pakolaishallituksissa tapahtuvat lukuisat väärinkäytökset.

Korostettakoon tässä yhteydessä selkeästi, että SMP ei missään tapauksessa vastusta hengenhädässä olevien pakolaisten vastaanottamista maahamme, mutta ei hyväksy valitsevaa pakolaisturismia. Tähän Suomella

ei ole varaa maassamme vallitsevan asuntopulan, edessä olevan laman ja työttömyyden ja kalliin sosiaaliturvamme takia. Emme voi asettaa ulkomaalaisia kotimaan hätäkärsivien edelle. Tätä mieltä olemme vakaasti ja tässä käsityksessämme tulemme myös pysymään.

Rouva puhemies! Eduskunnalle on jätetty kansanedustaja Vistbackan ensimmäisenä allekirjoittama lakialoite voimassa olevan ulkomaalaislain 8 ja 35 §:n muuttamisesta. Tällä lakialoitteella on tarkoitus muuttaa ulkomaalaislakia siten, että sisäasiainministeriön Ulkomaalaiskeskukselle tulisi oikeus määrätä maahamme pyrkivä pakolainen käännytettäväksi jo rajalta, jos on perusteltua syytä olettaa hänen turvapaikkahakemuksensa tulevan hylätyksi. Tämä sama menettely on voimassa esimerkiksi Ruotsissa, jonka humanismia esimerkiksi sosialidemokraatit kovasti ylistävät ja ihailevat ja johon tilanteeseen he Suomenkin haluaisivat saat-
taa. Tähän he pyrkivät siitä huolimatta, että on yleisesti tiedossa jo Ruotsinkin lain aiheuttamat suuret pakolaisongelmat tällä hetkellä. SMP:n kansanedustajan allekirjoittama lakialoite antaisi siis viranomaisille suuremmat valtuudet käännättää pakolaiset jo rajalta. Tämän mahdollisuuden turvin voitaisiin ehkäistä varmaankin useampia satoja, ehkä tulevana vuosina jopa tuhansia pakolaisia pääsemästä maahamme vuodeksi valtion elätettäväksi.

Tämä ei luonnollisestikaan estäisi todella hengenhädässä olevien pakolaisten pääsemistä ja turvapaikkahakemusten käsittelemistä. Lainmuutoksella pyrittäisiin ainoastaan rajoittamaan vallitsevaa kaoottista tilannetta siihen saakka, kunnes valtioneuvosto ensin keskuudessaan pääsee ratkaisuun siitä, kuinka se antamaansa lakiesitystä uudeksi ulkomaalaislaiksi korjaa vallitsevaa tilannetta vastaavaksi ja eduskunta ehtii kyseisen lain käsitellä ja hyväksyä. Valitettavasti on oletettavissa, että uusi korjattu ulkomaalaislaki ei ehdi voimaan ennen maaliskuun eduskuntavaaleja, ja tämän takia tulee voimassa olevaa lakia mahdollisimman nopeasti korjata, niin että se vastaa vallitsevaa pakolais-tilannetta.

Toivon, että eduskunta pystyy ilman ennakoluuloja mahdollisimman asiallisesti suhtautumaan käsitelyssä olevaan lakialoitteeseen ja viemään sen läpi niin kiireellisessä

järjestyksessä kuin mahdollista. Mikäli muut puolueet pitäytyvät ottamissaan kannoissa ja suhtautuvat tähän tekemäämme asialliseen lakialoitteeseen väheksyen tai pilkallisesti, ne ottavat tietoisesti vastuun mahdollisesti edelleen pahenevasta pakolaistilanteesta ja sen Suomelle aiheuttamista kustannuksista.

Olemme tehneet tämän aloitteen tietoisesti pyrkien saamaan tilanteen maassamme hallintaan. Emme suinkaan häpeä sitä, että meitä on haukuttu ja edelleenkin varmasti haukutaan rasisteiksi harjoittaessamme pelkästään maamme asukkaiden etujen mukais-
ta ulkomaalaispolitiikkaa, vaan päinvastoin olemme siitä ylpeitä. Uskon ja tiedän, että kunhan tilanne edelleenkin kehittyy nähtävissä olevaan suuntaan, linjallemme löytyy yhä enemmän ja enemmän tukijoita, ja lop-
pujen lopuksi joudutaan tunnustamaan SMP:n olleen jälleen kerran oikeassa.

Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi kannatti täällä jo ed. Vistbackan tekemää esitystä, mutta myös minä lämmöllä yhdyn siihen, että lakivaliokunnan tulee hankkia kyseessä olevasta lakiesityksestä ulkoasiainvaliokun-
nan lausunto.

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! SMP:n mieltä näyttää kovasti kiihdyttäneen somalipakolaisten saapuminen Suomeen. Haluaisin kuitenkin ed. Mäkelälle huomauttaa, kun hän puhuu ihmisistä, jotka ovat täällä vuoden suomalaisten elätettävänä, että ei varmasti ole somalien vika, että turvapaikka-anomukset Suomessa käsitellään niin hitaasti. Asiantuntijoiden mukaan anomukset voitaisiin hyvin käsitellä 1—2 kuukaudessa, enempää aikaa ei siihen pitäisi keneltäkään kulua. Tässä mielessä olisi kai loogista, että SMP vaatisi tehokkaampaa käsittelyä myös turvapaikka-asioille maan rajojen sisällä.

Mitä tulee mahdollisuuteen, että pakolaisia käännytettäisiin rajalla, niin kannattaisi ehkä, ennen kuin tällaisia lakialoitteita tekee, tarkistaa ne kansainväliset sopimukset, joihin Suomi on sitoutunut pakolaisasioissa. Turvapaikan anominen on kai tällaisen pakolaisen subjektiivinen oikeus, ja tätä oikeutta täytyy kunnioittaa niin kauan kuin ollaan tätä koskevilla kansainvälisissä sopimuksissa mukana.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Mäkelä oli tehnyt puheenvuoronsa hyvin

selvästi Suomen Uutisia varten, ja pitää siinä katsannossa myöskin sitä arvioida. Tuossa puheessa oli kuitenkin joitakin sellaisia kohtia, joihin en voi olla puuttumatta, kun se on nyt puhuttu eduskunnan pöytäkirjaan.

Ensinnäkin ed. Mäkelä toistuvasti totesi, että SMP on tietänyt, että näitä pakolaisia tulee ja mm. siis somalipakolaisia. Tämä on hyvin mielenkiintoinen asia, jota sisäasiainministeriön virkamiesten tulee erityisesti tutkia nyt, kun koko tätä somalipakolaisasiaa tutkitaan.

Edelleen hän väitti, että Suomi on tärkein ja merkittävin valtio, mihin somalipakolaisia tulee. Olen saanut sellaisen tiedon, että mm. Saksassa heitä on 40 000 tällä hetkellä. Suomessa ei liene sellaista määrää.

Ed. Mäkelä käyttää sanaa "nauraminen" tässä yhteydessä. Olen äärimmäisen pahoillani, että sellainenkin lausuma on kirjoitettu eduskunnan pöytäkirjaan. Näissä asioissa on nauru todella kaukana. Ei tässä kukaan varmasti naura kenellekään.

Yliä sitten se, että todellakin täytyy pohdiskella ja tarkastella ed. Vistbackan lakialoitetta kansainvälisten sopimusten, erikoisesti pakolaissopimuksen, valossa. Ei Suomen valtio voi mennä mielestäni rikkomaan sitä sopimusta, jonka se on allekirjoittanut näissä asioissa.

Ed. Björklund: Rouva puhemies! Eivät kyllä SMP:n edustajien puheenvuorot täällä naurata, kyllä ne pikemmin tuossa yksioikaisuudessaan itkettävät. On ihan selvää, että kun meillä on turvapaikka-anomusten käsittely järjestetty sillä tavoin, että yksi ainoa virkamies käsittelee näitä turvapaikka-anomuksia, kyllähän siinä saadaan toisesta tällaisilla suhteellisen pienillä, yllättävillä turvapaikanhakijoiden määrillä kriisi syntymään. Kun tätä kriisiä yritetään ratkaista SMP:läisellä reseptillä siten, että pyritäisiin rajojen sulkemiseen, siinä toisesta sinänsä kipeätä ongelmaa hyvin kohtuuttomalla tavalla suurenneellaan. Sillä, että muutama kymmenen virkamiehestä palkattaisiin turvapaikka-anomuksia käsittelemään, pystyttäisiin 8 kuukauden käsittelyaika todellakin lyhentämään muutama viikkoon. Ja kun sitten vertaamme Suomen tilannetta koko muun Länsi-Euroopan tilanteeseen, voimme sanoa, että olemme selvinneet suhteellisen vähällä paineella muihin maihin verrattuna.

Nämä kansainvälistymisen ongelmat ovat kipeitä ja pakolaisongelma ei ole niistä helpompia, mutta kyllä tässä tietty kansainvälinen vastuukin on, joka tulisi kantaa. Minua masentaa, kun kuuntelen SMP:n edustajien puhetta. Esimerkiksi piispa Rimpiläisen itsenäisyyspäivän saarna tuntuu totaalisesti heiltä menneen ohi, eikä kristillisen lähimmäisenrakkauden häivääkään ole niissä poliittisissa resepteissä havaittavissa, joita SMP:n edustajien suulla on esitelty.

Ed. Kettunen: Arvoisa puhemies! Totean vain lyhyesti sekä ed. Haavistolle että ed. Björklundille, että Ruotsissa on voimassa ulkomaalaislaissa vastaavat pykälät, joita käsitellyssä olevassa ed. Vistbackan ensimmäisenä allekirjoittamassa lakialoitteessa on. Luen varmemmaksi vakuudeksi vastaavan ruotsalaisen pykälän. Se on Ruotsin ulkomaalaislaissa 8 luvun 8 §: "Valtion maahanmuuttovirasto saa määrätä, että viraston päätös maastakäännyttämisestä on pantava täytäntöön, vaikka se ei ole saanut lainvoimaa (välitön täytäntöönpano), jos on ilmeistä, että turvapaikan saamiselle ei ole perusteita ja että oleskelulupaa ei myöskään myönnetä muusta syystä. Päätös välittömästi täytäntöönpanosta saadaan tehdä kolmea kuukautta myöhemmin ulkomaalaisen saapumisesta Ruotsiin vain, jos siihen on erityisiä syitä." Ed. Vistbackan tekemä lakialoite sanamuodoltaan lähes täydellisesti vastaa Ruotsissa jo voimassa olevaa pykälää.

Edelleen totean ed. Haavistolle ja myöskin ed. Björklundille sen, että juuri tänään valtiovarainvaliokunnassa tein sellaisen ehdotuksen, jolla olisi voitu lyhentää turvapaikan hakijoiden papereiden käsittelyaika noin kuukauteen, mutta esitykselleni valtiovarainvaliokunnassa ei tullut tukea. En saanut edes äänestyskseen sitä. Kun yksinään SMP:n edustajana siellä olen, ei tullut edes kannatusta. Nyt sosialidemokraatti Björklund vaatii tällaisen asian läpiviemistä, jota sosialidemokraatit eivät edes kannattaneet tänään valtiovarainvaliokunnassa.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Jos ed. Björklundia vaivaa masennus, täytyy ottaa masennuslääkettä. Minulla on resepti sellaiseen olemassa.

Mitä tulee Rimpiläisen puheisiin kirkossa, en ollut siellä paikalla ja oli hyvä, etten ollut,

koska olisin saattanut hyvin tohkeissani pyytää vastauspuheenvuoron, mikä olisi tietysti ollut kovin noloa siinä arvokkaassa kirkko-tunnelmassa.

Emme halua sulkea rajoja missään tapauksessa, mutta Suomella on kansainvälisten säännösten mukaan täysin tämä oikeus, mitä lakiehdotus tarkoittaa, näihin toimenpiteisiin. Sen vuoksi tämä on juuri tehty. Samanlainen on, niin kuin tässä on moneen kertaan juuri todettu, myöskin Ruotsin laissa.

Mitä tulee käsittelyvaikeuksiin Ulkomaa-laiskeskuksessa, ensinnäkin totean, ettei siellä yksi käsittele näitä, koska useita kymmeniä poliisimiehiäkin on Suomessa nimenomaan valjastettu pelkästään tähän tutkintaan, joka tarkoittaa turvapaikkahakemusten käsittelyä. Siellä vain puhutaan yhdestä vakanssista, joka näitä varten on, mutta se ei pidä paikkaansa. Budjetissa vaadimme omalta osaltamme myöskin virkamiehiä lisää. Niitä nyt tuleeikin, mutta on todettava se seikka, että jos myöskin turvapaikkahakemusten määrä merkittävästi nousee, eihän tämä aika muutu siitä miksikään. Jos on seuraavaksi 6 000 hakemusta käsiteltävänä, tarvitaan moninkertainen määrä kuin nykyisin, että saadaan yhtään vähenemään ruuhkaa.

Sitten puhuttiin, että muualla on 40 000, meillä on jotain 2 000. Sanoin omasta mielestäni ihan asiallisessa puheenvuorossa, että emme saa päästää ongelmaa syntymään, koska silloin joudumme elämään sen ongelman kanssa, ja sen vuoksi meidän täytyy ennakkoon estää ongelman syntyminen, jotta emme sen kanssa joudu elämään.

Ed. Mäkelä: Rouva puhemies! Ed. Haavistolle haluaisin sanoa, että ei SMP missään vaiheessa ole hyökkäämässä pakolaisia vastaan, vaan olemme arvostelemassa maassamme vallitsevaa lainsäädäntöä ja päättäjien hitautta tässä ongelmassa, joka on noussut viime päivinä voimakkaasti esiin. Mielestämme lainsäädäntöä pitäisi muuttaa niin, että se mahdollistaisi ns. turhien turvapaikan hakijoiden käännättämisen rajalta, ettei se verotaisi liian raskaasti valtiomme kukkaroa, joka tuntuu olevan melkoisen vajaa. Ainakin kun puhutaan eläkeuudistuksista ja muista, sanotaan, ettei rahaa ole riittävästi.

Ed. Pulliaiselle haluaisin sanoa kiitokset, että hän kuunteli todella intensiivisesti pu-

hettani ja oli merkinnyt monia asioita muistiin, ja tietysti kiitos myös vihjeestä, että voin käyttää kirjoitusta Suomen Utisiin.

Ed. Björklundille haluaisin sanoa, että jos turvapaikka-anomusten käsittely kestää useita kuukausia, jopa lähes vuoden, en minä ainakaan ymmärrä, miten käsittelyä voitaisiin nopeuttaa, ellei virkoja lisäämällä.

Kristillistä rakkautta mielestäni kuvastaa se, että kannamme huolta kotimaan köyhien ja vaikeuksissa olevien lähimmäisten asiasta ja myös pakolaisten ja kaukaisten lähimmäistenkin asemasta, mutta keinoja on monenlaisia. Uskon, että SMP:n reseptin mukaan voidaan auttaa entistä suurempaa joukkoa pakolaisia, suurempaa kuin jos tänne otetaan muutama vastaan. Samalla rahalla autamme lähellä olevissa maissa moninkertaisen määrän hädänalaisia.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Muut puheenvuoron käyttäjät ovat jo käsitelleet samoja asioita, joita itse ajattelin käsitellä.

Halusin korostaa nimenomaan sitä, kun vihreitten taholta erityisesti on korostettu kansainvälisiä sopimuksia, uskoisin näin, että kyllä Ruotsissakin varmasti on selvitetty tilannetta. Laki Ruotsissa on vuodelta 1989. Mielestäni se ei saa olla esteenä.

Kuten puheenvuorossani totesin, kyllä minä näen tilanteen niin, että me itsenäisen valtion kansalaisina voimme itse päättää, keitä me tänne otamme. Yleensä, kun puhutaan pakolaisten määrästä, täytyy myös ottaa huomioon, minkälainen maa meillä on. Ei meillä ole resursseja suhteutettuna väkilukuun jne. Nämä asiat mielestäni täytyy ottaa huomioon.

Siitä, mitä täällä todettiin, että Suomi on selviytynyt tähän mennessä näin hyvin pakolaisten osalta, saamme ehkä kiittää edellistä ulkomaalaistoimiston päällikköä Kännöä. Hänen harjoittamansa politiikan ansiota tämä mitä ilmeisimmin on.

Mitä tulee eilisen itsenäisyyspäivän saarnatekstiin, jonka kuuntelin erittäin tarkasti, voisimme keskustella siitä ed. Björklundin kanssa hyvinkin pitkään. Piispa Rimpiläinen aloitti saarnan puhumalla jääkäreistä ja Itävalta-Unkarin kansalaisesta, sotilaasta, joka oli karkumatkalla kotimaahansa, kun oli lähtenyt vankilasta liikkeelle.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ensisiksi ed. Kettuselle, että jos Ruotsi lainsäädäntöään menee muuttamaan sellaiseksi, että se on senkin allekirjoittaman pakolaissopimuksen vastainen, niin eihän toki Suomen pidä ottaa siitä käyttäytymisestä mallia.

Ed. Mäkelä puhui turhista tulijoista. Se on sillä tavalla, että kuinka voidaan naamaan katsomalla rajalla todeta, kuka on turha tulija, kuka ei. Pitäisi kai jo Moskovassa katsella ne naamat valmiiksi, että osataan valkkeerata oikein tuossa rajalla. Tuo teoria ajautuu mahdottomuuteen.

Ed. Vistbackalle suhteuttamisesta väkilukuun. Ruotsissa on vajaa kaksinkertainen määrä Suomeen nähden omaa väkeä. Suomessa pakolaisten määrä, olkoot mihin kategoriaan tahansa kuuluvia, on minimaalinen verrattuna Ruotsin vastaanottamaan määrään.

Ed. Björklund: Arvoisa puhemies! Myönnän kernaasti, että ehkä kirkkollisella alueella minun argumenttini saattavat olla hiukan heikkoja, mutta sikäli kuin muistan, piispa Rimpiläinen kehotti rakastamaan muukalaisia, ”sillä te olette itsekkin olleet muukalaisia Egyptin maassa”. Ed. Vistbacka, todellakin Suomesta on paettu paitsi Venäjän valtaa Lockstedtin leireille, niin täältä on paettu valkoista vainoa niin rapakon taakse kuin Rajajoen toiselle puolelle ja valvontakomissiota ja punaista Valpoa on piileskelty ihan Etelä-Amerikassa asti. Kysymys on usein siitä, jos muistetaan vaikka 40-luvun sotalapset, missä määrin me makamme kansainvälisesti kunniavelkaamme maailmalle takaisin. Tämä on se omantunnonkysymys.

Jotta asioiden suhteellisuus säilyisi, viitataan siihen, mitä ed. Pulliainenkin sanoi aikaisemmin: Ruotsissa on meihin verrattuna satakertainen määrä pakolaisia. Se satakertainen määrä pakolaisia on jo huomattavasti lähempänä kriisitilannetta kuin Suomessa.

Ruotsin ratkaisut eivät meille käy. Meidän on etsittävä ne ratkaisut muualta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

30) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 81 (HE n:o 119)

31) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 82 (HE n:o 244)

32) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 83 (HE n:o 280)

33) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 84 (HE n:o 283)

34) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 54 (HE n:o 256)

35) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 56 (HE n:o 288)

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 18.05.

Täysistunto lopetetaan kello 17.55.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola (s. 5039—5074)

Seppo Tiitinen (s. 5075—5096)